

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 ARALIK 2018

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2018 / 12 FİYATI: 9 TL

Türkiye'nin Kalbi Ankara

Tekin Özertem'in Yazısı 46. sayfada

Cengiz Özakıncı:
Dünyanın İlk Bilim
Tarihi Doktoru
**Ord. Prof.
Dr. Aydın
Sayılı ve
Atatürk'le
Bir Sınav
Anısı** Sh: 39

Erdem Akyüz:
**Atatürk ve
Andımız** Sh: 25

Cihangir Dumanlı:
**Kurtuluş
Savaşının
İlk Zaferi
Doğu
Harekâtı** Sh: 30

Necdet Pamir:
**TürkAkım
Nedir, Ne
Değildir?** Sh: 71

Yahya Aksoy:
**Mehmet
Akif'i
Anmak ve
Anlamak** Sh: 15

Sabriye Aşır:
Gerçek
Bir Ütopya
**Savaş-
madan
Gelişen
Antik
Uygarlık** Sh: 55

Bu kitabın ana konusu, birbirlerinin ruh ikizi olan Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ve Büyük İsrail Projesi' dir (BİP). Her iki proje de Türkiye'nin bekası, güvenliği, birlik ve bütünlüğü ile doğrudan ilişkilidir. 22.07.2015 tarihinde, sosyal medya üzerinden şöyle demiştim: “Yurdumun insanları BOP’u öğrenmedikçe bugün ülkemizde ve bölgemizde yaşananları anlamayacaktır.”

Bu mesajımın üzerinden üç yıl geçti. Gerçekten de bu zaman diliminde ülkemizde ve bölgemizde BOP ve BİP kapsamında neler oldu neler... Görünen o ki, bu ana kadar yaşananlar, gelecekte yaşananlara rahmet okutacak. Çünkü Türkiye, bu projelerin hedefindeki ülkelerin en önemlilerinden biri. Türkiye adeta BOP ve BİP'in kilidi. Proje sahipleri bu kilidi açmak için her yolu deniyorlar ve denemeye de devam edecekler. Ben de ülkemizin insanların bu projelerle ilgili bilgilendirilmesi noktasında sorumluluğum olduğunu düşünerek bu kitabı yazmaya karar verdim. Ne kadar faydalı olabildiğim konusunda takdir sayın okurlarımdır. (...) Milletimin bu iki proje kapsamında başımıza örülen ve örülmeye hazırlanan çorapları kavramasına faydası olması dileğiyle.

Saygılarımla. **Engin Alan**

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Başkent Üniversitesi'nin bir
kültür hizmeti olan Bütün Dünya
2000, Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*Aküm Reklamcılık, Danışmanlık
ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve
Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde
No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresinde hazırlanmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sedem Demir,

Dr. Cihangir Dumanlı, Haluk Erdemol, Konur Ertop,

Gülbüz Evren, Metin Gören, Nilay Karatosun,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan,

Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker, Melek Şirin Tolga,

Necef Uğurlu, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Resmi Efendi Sk. No: 46

Altunizade, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abonebd@gmail.com

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159

Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Basım Tarihi: 27 / 11 / 2018

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

YIL: 20 SAYI: 246

- 3 Çocukluk Arkadaşları**
Dr. Ufuk Akyol
- 5 Ali Kemal'in Gerçek Yüzü**
Cengiz Önal
- 10 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 12 Cevap; Atatürk** *Kaya Boztepe*

15

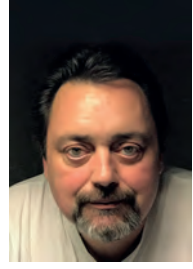
**Mehmet Akif'i
Anmak ve
Anlamak**
Yahya Aksoy

- 18 İlk Kurşun 100 Yıl Önce
Dörtöl'de Atıldı** *Yaşar Öztürk*
- 25 Atatürk ve Andımız**
A. Erdem Akyüz
- 30 Doğu Harekâtı**
Dr. Cihangir Dumanlı
- 35 Çukurova'da Neler Olmuş?**
Zeki Sarhan
- 39 Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı
ve Atatürk'le Bir Sınav Anısı**
Cengiz Özakıncı
- 46 Türkiye'nin Kalbi: Ankara**
Dr. Tekin Özertem
- 52 Ay Taşı** *Mete Akyol*
- 55 Savaşmadan Gelişen Antik
Uygarlık** *Sabriye Aşır*
- 63 İyi Saatte Olsunlar ve
Psychic'ler** *Necdet Uğurlu*
- 71 TürkAkım Nedir, Ne Değildir?**
Necdet Pamir
- 77 Faik Baysal** *Konur Ertop*
- 82 Rifat Börekçi**

İÇİNDEKİLER

- 83 Siyasete Katılmanın 50 Tonu**
Barbaros Eneç
- 87 İsmail Mahir Efendi**
Ömer Dedeoğlu
- 92 Royal Society** *Berk Yüksel*
- 95 Dağ Köyünde Bir Yılbaşı
Gecesi** *Mehmet Ünver*
- 99 Noel'in Hristiyan Âdeti
Olmadığını Hristiyanlar da
Bilmez** *Gülbüz Evren*
- 103 Avrupa'nın Kaçırılışı**
Haluk Erdemol
- 106 Turgut Uyar** *Sabri Kemal*
- 109 İzlenmesi Gereken 8 Film**
Sedem Demir
- 113 Yılbaşı Sofranıza Lezzet ve
Keyif Katın** *Reha Tartıcı*
- 117 Değişiyorum Değişiyorsun
Değişeceğiz** *Nuray Bartoschek*
- 119 Türkiye-Avrupa Birliği
İlişkileri ve Kopenhag
Kriterleri** *Av. Burcu Tayanç*
- 125 Antrenörlük** *Metin Gören*
- 127 Anılarla Ankara**
Tulga Albustanlıoğlu
- 131 İncinmeye Ne Kadar
Gönüllüsünüz?** *Nilay Karatosun*
- 136 Gmund'da Sonbahar**
İzlen Şen Toker
- 141 Kunuri Muharebeleri**
Erhan Kanyılmaz
- 147 Neler Olmuyor ki Dünyada**
Sezin San Sungunay
- 62 İlk Dersimiz Türkçe**
- 116 Bilginizi Denetleyin**
- 135 Dünyalık**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyükleri**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Bize Gönderilen Kitaplardan**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Çocukluk Arkadaşları

Sağlam dostlara sahip olmak yaşamdaki en değerli kazanımdır. Kuruş kuruş biriktirilmiş bir servet, gönlünüzün baş köşesine yerleştirilmiş bir ödüldür. Dostların en değerlisi ise çocukluğumuzda edindiklerimizdir.

Benim ilk dostum Selahattin'dir. Kaç yaşındayken tanışmıştık hatırlamam mümkün bile değil. Ayrı şehirlere düşüp yıllarca birbirimizden kopmuş olsak dahi ilk karşılaşmamızda sanki hiç ayrı düşmemişiz gibi aynı sımsıcak, yürekten sevinci paylaştığım dostum.

Peki neden çocuklukta başlayan dostluklar daha değerli oluyor? Hiç düşündünüz mü?

Hayat, yıllar geçtikçe, isteseniz de istemeseniz de size bir maske takıyor. sosyal ortamınıza, iş hayatınıza, toplumun size yakıştırıp benimsemeniz için baskı dahi yaptığı role göre herkesin, hepimizin bir maskemiz var. Çıkmaz... çıkamaz bu maske.

Tek bir yer hariç: Çocukluk dostlarınızın yanı.

Onlarla beraber olduğunuzda herkes birbirinin maskesiz halini çok ama çok iyi bilir. Toplumsal hayatın yüzünüze mıhladığı o çelik maskeler eriyip gider, siz de çocukluğunuza dönüverirsiniz.

Asla onları, çocukluk dostlarınızı kaybetmemeniz dileğiyle...

ufukakyolbd@gmail.com

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

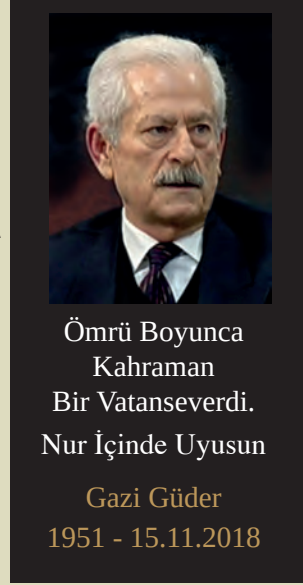
Derleyen: GAZİ GÜDER

● “Uçurum kenarında yıkık bir ülke... Türklü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca süren savaş... Ondan sonra, içerde ve dışarda saygı ile tanınan yeni vatan, yeni sosyete, yeni devlet ve bunları başarmak için arasız inkılâplar... İşte Türk genel inkılâbının bir kısa ifadesi...” (1935)

● “Türkiye’yi, derece derece mi ilerletmeli, anı olarak mı? İki sistem var, biri malûm, büyük Fransız ihtilâlindeki tarz: Rejimler değişecek, ihtilâllere karşı mukabil ihtilâller yapılacaktır. Sağ solu tepeler, sol sağı süpürürken bir de bakılacaktır ki bir buçuk asırlık zaman geçmiş... Bu milletin damarlarında o kadar bol kan ve önünde o kadar geniş zaman var mı?” (1922)

● “İnkılâbın kanunu mevcut kanunların üstündedir. Bizi öldürmedikçe, bizim kafalarımızdaki cereyanı boğmadıkça başladığımız inkılâp ve yenilik bir an bile durmayacaktır. Bizden sonraki devirlerde de böyle olacaktır.” (1923)

● “Memleketin ve inkılâbın içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunması için, bütün milliyetçi ve cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lâzımdır.” “Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidir.” (1931)

Ömrü Boyunca
Kahraman
Bir Vatanseverdi.
Nur İçinde Uyusun

Gazi Güder
1951 - 15.11.2018

K Atatürk

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927) 4

Ali Kemal'in Gerçek Yüzü

Efendiler,
Bağlılığından Padişah'ın büyük
umut ve teselliye kapıldığı Ali
Kemal'i, nazırlık görevinde ve Padi-
şah'ın yanında gördükten sonra, onu
bir de asıl gerçek görevi başında
görelim.

Canınız sıkılmazsa, Sait
Molla'nın Rahip Freuw'ya yazdığı
mektuplardan birini gözden geçi-
relim: “Ali Kemal Bey’e son fela-
keti üzerine üzüntü duyduğunuz
söyledim. Bu değerli kişiyi elde
bulundurmak gerek, bu fırsatı
kaçırmayalım. Bir armağan

sunmak için en uygun zamandır.”

“Ali Kemal Bey dün o kişi
ile görüşmüş. Basın işinde biraz
ağırdan
almak
gerektiğini
söylemiş. -Bir
kez herhangi
bir gidişten
yana çevrilen
düşünür ve
yazarları önce-
kine aykırı
bir amaca
yöneltmek

Ali Kemal

bizde kolay olmaz. Bütün resmi görevliler ulusal eylemi şimdilik iyi görüyorlar- demiş. **Ali Kemal Bey, talimatlarınıza harfi harfine uyacak. Zeynelâbidin Partisiyle de işbirliği yapmaya çalışıyor. Kısacası, işler bulandırılacak.”**

Bu mektuba bir çıkma yapılmış, şimdi onu da okuyalım:

“Birkaç kezdir söylemek istediğim halde unutuyorum. Mustafa Kemal Paşa’ya ve onu tutanlara biraz arka çıkar gibi görünmeli ki kendisi tam güvenle buraya gelebilsin. Bu işe olağanüstü önem veriniz. Kendi gazetemizle onu destekleyemeyiz.”

Bu belgeler üzerinde sırası gelince, daha ayrıntılı bilgi verilecektir.

Ali Galip Sivas’ta Ne Yapmaya Çalışıyor?

Efendiler,

Ali Kemal Bey’in, Amasya’da iken daha duymadığımı söylediğim genelgesi, görevlilerin ve halkın kafalarını gerçekten karıştırmıştı. Her yerde bulunabilen olumsuz ruhlu kimseler, hemen Bana karşı propagandaya ve çalışmaya girişmişler.

Bu yoldaki engelleyici gösterilerin ve işlerin en önemlisi Sivas’ta düzenlenmeye başlanmış. İzin verirsiniz bunu kısaca anlatayım:

Dâhiliye Nazırı Ali Kemal Bey’in genelge ile verdiği emrin tarihi olan 23 Haziran 1919 günü, Sivas’ta Ali Galip Bey adında bir kişi, on kadar adamıyla hazır

bulunuyormuş.

Bu kişi, İstanbul’dan, Elazığ Valisi olarak gönderilmiş olan Kurmay Albay Ali Galip’tir. Sözde, ilin ikinci derecede görevlileri olmak üzere, birtakım adamları da İstanbul’dan seçmiş, yanında götürüyor.

Ali Galip, yolu üzerinde bulunan Sivas’ta durmuş. Özel görevi bulunduğu belli olan Ali Galip, orada hemen kendinden yana etkin kişiler bulmuş. Görevini iyi uygulamak için düzen kurmaya ve önlemler almaya başlamış.

Dâhiliye Nazırlığı’nın, beni aleyhime yayımladığı ve beni adeta yerden yere vuran nitelikteki emri gelir-gelmez, çalışma başlatılmış. Sivas sokaklarında benim **“Hain, başkaldırmış, zararlı bir adam”** olduğum yolunda, duvarlara ilanlar

yapıştırılmış.

Kendisi de bir gün, Sivas'ta vali bulunan rahmetli Reşit Paşa'nın yanına giderek, Dâhiliye Nazırlığı'nın buyruğundan söz açtıktan sonra, Sivas'a gidersem bana karşı ne tür bir işlem yapacağını sormuş.

Reşit Paşa, ne yapılması arzu edildiğinin açıklanmasını istemiş. Ali Galip: **“Ben senin yerinde olsam hemen kollarını bağlar, tutuklarım ve senin de böyle yapman gerekir.”** demiş. Reşit Paşa, bu işin bu denli kolay olacağına inanamamış, görüşme epey uzamış. Zaman geçtikçe görüşmeye katılanlar da çoğalmış. Üstelik bir kısım halk, verilecek kararı öğrenip, anlamak üzere bir araya toplanmış.

Ali Galip Sivas'ta Beni Tutuklayacakmış!

Efendiler,

Sivas'ta, aleyhimde ve beni kötüleyici birtakım uygunsuz olaylar geçmeye başladığını 25 Haziran 1919 günü öğrendim. 25/26 Haziran gecesini yaverim Cevat Abbas Bey'i çağırdım ve: **“Yarın sabah karanlıkta Amasya'dan**

“Sivas sokaklarında benim ‘hain, başkaldırmış, zararlı bir adam’ olduğum yolunda, duvarlara ilanlar yapıştırılmış.”

güneye gideceğiz.” dedim.

Bu gidişimizin gizli tutularak hazırlanılması için emir verdim.

Bir yandan da Beşinci Tümen Komutanı ve kurmaylarımla, gizli olarak, şu önlemi kararlaştırdık:

Beşinci Tümen Komutanı, tümeninden seçme subay ve erlerle olabildiğince güçlü bir atlı piyade birliğini hemen o gecedan başlayarak çabucak kuracaktı.

Ben, 26 Haziran 1919 sabahı karanlıkta arkadaşlarımla birlikte otomobil ile Tokat'a gitmek üzere yola çıkacaktım. Birlik kurulur kurulmaz, Tokat üzerinden Sivas'a doğru gönderilecek ve benimle bağlantı sağlayacaktı.

Gidişimiz, hiçbir yere telgrafla bildirilmeyecek ve elden geldiğince Amasya'da da açığa vurulmayacaktı.

26 Haziran 1919'da yanımdakilerle birlikte Amasya'dan yola çıktım. Tokat'a varır varmaz telgrafhaneyi hemen denetim altına aldırarak, oraya varışımın Sivas'a ve başka hiçbir yere bildirilmemesini sağladım.

26/27 Haziran 1919 gecesini orada geçirdim ve 27 Haziran 1919'da Sivas'a doğru yola çıktım. Otomobille Tokat-Sivas arası aşağı yukarı altı saattir. Sivas valisine, Tokat'tan Sivas'a gelmek üzere yola çıktığımı bildiren açık bir telgraf yazdım. Telgrafın imza kısmında da **“Ordu Müfettişliği”** unvanını kullandım.

Önlem olması amacıyla ve özel bir düşünce ile telgrafta yola çıkış

saatimi bildirmiştim, ama bu telgrafın, ayrılışımdan altı saat kadar sonra çekilmesini ve o zamana değin hiçbir yoldan Sivas'a bilgi verilmemesini sağlayacak önlemleri de aldım.

Efendiler,

Gözlerimizi yeniden Sivas'ta bıraktığımız noktaya yani Ali Galip Bey'le Reşit Paşa arasında bana karşı ne gibi bir işlem yapılacağına tartışılması sahnesine çevirelim:

Tartışmanın hararetlendiği bir sırada, Reşit Paşa'nın eline benim Tokat'tan çekilen telgrafımı vermişler. Reşit Paşa, **“İşte Kendisi geliyor, buyurun, tutuklayın!”** diyerek telgrafı hemen Ali Galip Bey'e uzatmış.

Reşit Paşa, telgrafta yazılı olan yola çıkış saatini görünce hemen kendi saatini çıkarır, bakar; sonra da: **“Efendim, geliyor değil, gelmiş olacaktır,”** diye ekler.

Bunun üzerine Ali Galip: **“Ben tutuklarım dedimse, benim ilim içinde olursa tutuklarım, demek istedim.”** deyince toplantıda bulunanları bir heyecan kaplar. Hep birden: **“Haydi öyle ise karşılamaya gidelim.”** diyerek toplantıya son verirler.

Ancak, kentin ileri gelenleri ile halkla ve askerle parlak bir karşılama hazırlığı yapabilmek için biraz zaman kazanmak gerektiğini

düşünmüşler.

Oysa yapılan hesaplamaya göre benim, Sivas'a yaklaşmış hatta şehrin kıyısına kadar gelmiş olacağımı göz önünde bulundurarak beni, şehrin girişine yakın olan Ziraat Numune Çiftliği'nde biraz dinlendirmenin yolunu aramışlar.

Vali Paşa, karargâhının sağlık başkanı olup daha önce, gerekli örgütleri kurmak için Sivas'a göndermiş olduğum Tali Bey'i çağırarak, bu görevin yapılmasını ondan rica etmiş ve karşılama hazırlıklarını bitirince hemen kendisinin

de yanıma geleceğini söylemiş.

Gerçekten, tam Numune Çiftliği yakınında, karşıma çıkan bir otomobilin içinde Tali Bey görüldü. Otomobillerden indik, çiftliğin avlusunda oturduk, Tali Bey, anlattığım durumu ayrıntılarıyla açıkladıktan sonra, görevinin beni burada

biraz oyalamak olduğunu söyleyince hemen ayağa kalktım: **“Çabuk otomobillere ve Sivas'a!”** dedim.

Bunun nedenini anlatayım. O anda aklıma gelen şuydu:

Karşılama töreni yapacağız diye Tali Bey'i aldatmış olabilir ve gerçekte ters bir düzen yapmak için zaman kazanmak isteyebilirlerdi. Otomobillere binmek üzere iken Sivas yönünden başka bir otomobil yanıma yaklaştı. İçinde Vali Paşa vardı.

Reşit Paşa

“Bu görünüş, Sivas'ın saygıdeğer halkının ve Sivas'ta bulunan yiğit subay ve erlerimizin bana ne denli bağlı olduğunu ve sevgi beslediğini belirten canlı bir kanıttı”

Reşit Paşa: “Efendim, birkaç dakika daha dinlenmek istemez misiniz?” diye söze başladı. “Yarım dakika bile dinlenmeye ihtiyaç duymuyorum. Hemen gideceğiz ve sen benim yanıma gel.” dedim. “Efendim, Sizin yanınıza Rauf Bey binsin; ben arkadaki otomobile de gelirim” dedi. “Hayır, hayır! Siz buraya!” dedim. Bu küçük önlemin neden alındığı kendiliğinden anlaşıldı.

Sivas'a vardığımızda, caddenin

iki yanı büyük bir kalabalık ile dolmuş, askeri birlikler tören duruşu almış bulunuyordu. Otomobillerden indik. Yürüyerek askeri ve halkı selamladım.

Bu görünüş, Sivas'ın saygıdeğer halkının ve Sivas'ta bulunan yiğit subay ve erlerimizin bana ne denli bağlı olduğunu ve sevgi beslediğini belirten canlı bir kanıttı.

Bundan sonra, doğrudan Kolordu Komutanlığı'na gittim ve hemen Ali Galip'i ve onun yardımcısı olduklarını anladığım bozguncuları getirttim. Onlara ne yaptığımı açıkladım. Aslında epey yorgunluk verdiğinden kuşku duymadığım ayrıntıları uzatmak istemem. Yalnız bir noktayı belirtmekle yetineceğim:

Arkadaşlar,

Bu Ali Galip, karşılaştığı kötü durumdan sonra gizli diyecekleri olduğunu söyleyerek, geceleyin yalnız olarak yanıma gelme konusunda iznimi istedi, ben de kabul ettim.

Davranışlarının dış yüzüne önem vermememiz ricası ile Elazığ valiliğini kabul ederek gelmekteki amacının, Benim görüşüme hizmet etmek olduğunu ve Sivas'ta kalışının, benimle buluşup emirlerimi almak için olduğunu açıklamaya ve aklınca bin türlü kanıtlarla bizi inandırmaya çalıştı ve bizi sabaha dek oyalayarak başarı da sağladığını saklamayıp, söylemeliyim.

(Sürecek)

cengizonalbd@gmail.com

(Gelecek Ay: **Ulusal Kongrelere Doğru!**)

Hakimiyeti Milliye

Devrimler Hakkında

Avrupa’da Türk Devrimleri’yle ilgilenenlerin sayısı, sandığı-mızdan çok daha fazladır. Orada az olan şey, devrimlerin ruhunu, kaynağını ve gerçek niteliğini kavrayanlardır. Bundan dolayı hiç kimseyi kınamaya hakkımız yoktur.

İtiraf edelim ki, biz şimdiye kadar kendimizi olduğumuz gibi tanıtmak için her şeyi değil, mümkün olan şeyleri bile yapmış değiliz. Bu ihmal, Türkiye ve Türk Devrimleri hakkında bazı yanlış anlayışlara yol açıyor.

İnsanlar büyük hareketlere ve büyük eserlere daima güç ve geç inanırlar. Hele bu hareket ve eserler, öteden beri değer vermedikleri yerlerde ortaya çıkmış ise kuşku ve çekinceleri daha çok olur.

Bundan birkaç yıl önce Türk Milleti’nin bağımsızlık mücadelesinde gösterdiği harikalara ve sonunda kazandığı askeri zafere inanmak, bunların rastlantılara

değil, hesap ve bilgiye dayandığını anlamak için Avrupalılar, uzun bir deneyim, inceleme ve zamana gereksinim duymuşlardı.

“Devrimler, Türkiye için yaşamsal bir zorunluluktur. Türk Ulusu için kurtuluş yolu, sadece devrimler yolu olabilirdi. Siyasi ve sosyal alanda giriştiğiniz her devrim

hareketinde, güçlü liderinizin enerjisi sayesinde başarılı oldunuz. Ancak bu tür başarıları kesin ve sürekli sayabiliyor musunuz? Devrimlerin geleceğinden kuşku duymuyor musunuz?”

Avrupa’daki son ikametim sırasında Türkiye’yi yakından ve

**Siyasi bir devrimi
başarmak nispeten
kolaydır.**

**Güç olan husus
adetlerin,
geleneklerin, ruh ve
duygusal yapısıyla
carpışan sosyal
devrimlerde başarılı
olmaktır.**

içinden iyi tanıyan birçok dostlarımız, bana yukarıdaki soruyu sormuşlardı.

Bu kişiler kanaatlerini ve kuşku-larını doğrulamak için diyorlardı ki;

“Siyasi bir devrimi başarmak, nispeten kolaydır. Güç olan husus adetlerin, geleneklerin, ruh ve

duygu yapısıyla çarpışan sosyal devrimlerde başarılı olmaktadır. Fikri ve ruhi devrimler, zorla, baskıyla yapılamaz. Dünyanın hiçbir gücü, ruhlardaki manevi gücü yenemez.

Türk Devrimcileri bir kanun ve bir karar ile bütün geçmişti yıktılar, bütün inançları altüst ettiler ve bunu bir hamle ile en kısa bir zaman içinde gerçekleştirdiler. Acaba devrimciler Türk Ulusu'nun dayanma ve katlanma yeteneğini iyi ölçtüler mi?"

Daha önceleri buna benzer kuşkulara kapılan sadece yabancılar değildi. Medreselerin kapatılması ve eğitim-öğretimin birleştirilmesi esasına gidildiği sıralardaydı. Devrimlerin seyrin-

deki hızdan ürkmüş, bu kadar yoğun reformu ve yeniliği milletin nasıl hazmedeceğini bir türlü akla sığdıramamış olan bazı vatandaşlar, -hemen belirtelim ki, asla irticai bir amaçla değil-, diyorlardı ki;

"Hakkınız var: Medreselerin yenilenmesi, iyileştirilmesi gereklidir. Medrese zihniyeti bu ülkeye çok kötülükler yaptı. Fakat medreselerin tamamını bir hamlede kapatmak nasıl olur? Ülkenin okul gereksinimi bu kadar çokken, iyi-kötü medreseleri niçin birden kapatıyoruz? Bunların programını düzelterek, okula dönüştürmek daha iyi olmaz mı?"

Şimdi, yani o tarihten altı yıl

sonra, daha iyi anlıyoruz ki, eğer o konuda, denildiği gibi, yarı önlemlere başvursaydık, belki bütün girişim başarısız olabilirdi.

Gerçek şudur ki, Türk Devrimleri çerçevesindeki bütün çekince ve kuşklar, Türk Ulusu'nun düzey ve yeteneğini olduğu gibi tanıtmaktan doğuyor.

Türk Ulusu'nun çağdaş seviye ve yeteneği itibariyle olgun bir ulus olduğunu bilmeyenler yanlış olasılıklara sapmakta mazeretlidirler.

Büyük Gazi, eğer Türk Ulusu'nun yeteneğinden, çağdaş seviyesinden, yenilenme ve reform hareketlerinden, ruhen ve fikren kendisiyle beraber bulunduğundan, bir an için olsun kuşkuya düşseydi,

hiçbir harekete girişmeyeceğini, her fırsat bulduğunda tekrar ediyor.

Bu durum karşısında Türk Vatandaşları'nın ulusal ve vatani görevleri kendiliğinden anlaşılıyor. Türk Ulusu'nun olgun bir ulus olduğunu, devrimlerimizin sarsılmaz temellere dayandığını ve Türk Vatanı'nın her saldırıya karşı koyacak kadar savunma araçlarına sahip olduğunu dünyaya göstermek...

Bu yüksek görevi yerine getirmenin biricik yolu ise, devrimlerin ilkelerine saygılı olmak ve onlara zarar vermek isteyenlerin ellerini ve ümitlerini kırmaktır. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi

6 Ekim 1929

Gençliğin Dünyası
Kaya Boztepe

Cevap; ATATÜRK

Yeni bir yıla adım atarken düşünüyorum,
düşündükçe de sıkılıyorum. Bu girdaptan çıkmak için her
zaman yaptığımı yapıyor, düşünce şeklimi değiştiriyorum.
Ümitsizliğe kapıldığım durumlarda Atatürk'ü düşünürüm.

Durum onun yaşadıklarından
da vahim olamaz derim kendi
kendime. İstiklal Savaşı ve Milli
Mücadele sonrası gerçek anlamda
bağımsız bir devlet kurmak için
çırpınmış olan Atatürk ne yapmış?

Gazete kupürlerini karıştı-
rırken en çok sıkıntı çektiğimiz
konulara bakıyorum. İşsizlik...

Özellikle de genç nüfusun yaşadığı
işsizlik sorunu. Hayat pahalılığı,
ekonomi. Üretime değil de, tüke-
time odaklı bir ekonomi. Tarımda
yaşanan sıkıntılar, dışa bağımlılık.
Hayvancılık, balıkçılık gibi en rahat
olmamız gereken endüstrilerde
yaşanan sıkıntılar.

Dahası da var.

Eğitim, sağlık, ulaşım, dış ticaret gibi bir çok konuyu ekleyerek listeyi uzatabiliriz.

Gelin, bugün elimizde olan olanaklar ve yaşam şeklimizi 1930'lu yıllarla kıyaslayalım. Yani %3 okuma oranı olan ülkenin 40.000 köyünün 38.000'nin de hiç okul olmayan zamanlarla.

Tüm ülkede sadece 554 doktor, 69 eczacı, 136 ebe ve 4 (evet yanlış okumadınız yazı ile dört) hemşire vardı. Bebek ölüm hızı %25, anne ölüm hızı ise %18'di. Yani her beş bebekten biri ve her dört anneden biri ölüyordu. Ülkede 3 milyon kişi sonu genellikle körlükle sonuçlanan trahomalı, 2 milyon kişi sıtma, 1 milyon ise frengi ile mücadele etmekteydi.

Vapur, tren, liman, araç, yol, demiryolu, köprü, baraj, fabrika, hastane filan demiyorum, at nalına çakılacak çivi yoktu.

Neler yapmış bu durumda?

Ümmet yerine millet, yani kulluk edenler yerine vatandaşlık bilincini yerleştirmiş.

Şimdilerde o çok konuşulan Finlandiya Eğitim sisteminin daha verimlisini o zamanlardan kurmuş. Halkevleri ve asker ocaklarını birer eğitim yuvası haline getirmiş. Yurtdışı'na öğrenci gönderirken ülkeye en tanınmış ilim adamlarını, öğretmenlerini getirmiş.

Tohum ıslahevleri, örnek çiftlikler kurmuş. Aracıya gerek kalmadan üretip, ürettiklerini ucuz fiyata halka ulaştırmaları için üreticilerle kooperatifler kurmuş.

Harcamalarda hiç bir zaman israfa gidilmemiş, tutumlu ve son derece mütevazı, örnek bir yol çizmiş. Çok kısa sürede elde edilen refah ve kâr payları ile bir yandan büyümeye devam ederken, bir yanda bu malları yurt dışına satıp karşılığında fabrikalar kurduymuş.

■ 1930'lu yıllarda tüm ülkemizde 554 doktor, 69 eczacı, 136 ebe ve sadece 4 hemşire vardı.

Banka kurarak çiftçilik ve hayvancılık yapanları desteklemiş. Sanayi hamlelerini yollar, köprüler, barajlar ve demiryolları takip etmiş. Otomotiv, silah ve uçak sanayileri kurmuş.

Sadece 10 sene içinde.

Sanırım bu yüzden "Türk gibi başla, İngiliz gibi sürdür ve Alman gibi bitir" atasözü bize son derece uygun. Çünkü onun ölümüyle beraber bu sağlam temellerin üzerine olması gereken inşaatı yapamamışız.

Neden "Türk; Öğün, Çalış, Güven"?

Vatandaşlık bilinci ile bir ideal yaratmak ve vatandaşları bu hedefler doğrultusunda bir araya getirmek için. Araplaşmış, tembelleşmiş, benliği unutturulmuş ümmetçi anlayış yerine, aynı kültür

■ Harcamalarda hiç bir zaman israfa gidilmemiş, tutumlu ve son derece mütevazı, örnek bir yol çizilmiş. Sanayi hamlelerini yollar, köprüler, barajlar ve demiryolları takip etmiş. Otomotiv, silah ve uçak sanayileri kurulmuş. **Sadece 10 sene içinde...**

ve mirası paylaşan bir millet, kulluk etmek yerine vatandaşlık bilincini yerleştirmek için.

“Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir” sözü, hangi etnik köken veya dinden olursa olsun, herkesi eşit ve adil bir şekilde kucaklayan bir anlayışın ürünüdür.

Birlik ol, bütün ol, doğru ol, yaptıklarından gurur duy. Türk tarih ve kültürü ile, üzerinde yaşadığın topraklar ve Anadolu medeniyetleri ile, haklı davan ve bağımsızlık mücadelesi ile, dik ve onurlu duruşun ile öğün. Tarihte yapıldığı gibi üzerine ölü toprağı atılmasına izin verme. Aklını kullan. Hedeflerini tespit et, kendini yetiştir. Bu uğurda tüm zorlukları aşmak için var gücünle çalış.

Seni karanlığa mahkûm etmek isteyen zihniyete karşı her zaman aynı şekilde diren. Bu değerleri anlayan, senin gibi düşünen, senin gibi çalışan insanlara ve özellikle şartlar ne olursa olsun, tüm zorlukları aşabileceğine inan, kendine güven.

Yani yeni yıla girerken ümitsizliğe kapılmayın. Yani hiç bir şey için geç değil.

Davranın! Öğünelim, çalışalım ve güvenelim.

Durum “Ya İstiklal Ya Ölüm” diyenlerin durumundan daha kötü değil. •

kayaboztepebd@gmail.com

"Bu ulusu ben değil içimizdeki ruh, damarımızdaki kan kurtarmıştır." M. Kemal Atatürk

Düşler ve Düşünceler
Yahya Aksoy

Millî Şairimiz Mehmet Akif'i Anmak ve Anlamak

1873 yılında doğan ve
27 Aralık 1936 tarihinde
63 yaşında aramızdan ayrılan
Millî şairimiz Mehmet Akif 'i
rahmet ve saygı ile anıyoruz.

Osmanlı Devleti'nin en bunalımlı dönemlerinde doğmuş ve büyümüş olan Mehmet Akif, Balkanlarda, Kafkaslarda ve Osmanlı topraklarında yaşanan savaşların ve çalkantıların arasında büyümüş ve Millî Mücadeleyi, Çanakkale Savaşlarını ve Kurtuluş Savaşımızın ruhunu benliğinde duyarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna şahit olmuştur.

Yaşamında ve eserlerinde, vatan ve millet sevgisini, istiklâl ve milli hafıza ruhunu derinliğine ve genişliğine, özüyle ve sözüyle geçmişten günümüze ve geleceğe taşımış olan Mehmet Akif, Kurtuluş Savaşı'mızı "Çanakkale Şehitlerine" şiiriyle ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu İstiklal Marşı ile taçlandırmıştır.

İstiklâl şiirinin yarattığı heyecan, mecliste büyük bir duygu sağanağı oluşturdu. O sırada Âkif ise, mahcubiyetinden başını kollarının arasına almış ve âdeta sıranın üzerine çökmüştü. Alkış ve gözyaşları eşliğinde marşın okunması biterken, Nafia (Bayındırlık) Vekili İsmail Fazıl Paşa, şiir bitince haykırarak tekrar okunmasını istedi. Büyük bir coşku yaratan bu İstiklâl şiiri, milletvekilleri tarafından dört defa ayakta dinlendi.

"Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı ki dünyada eşi ?/ En kesif orduların, yükleniyor dördü beşi..."

Ey şehîd oğlu şehîd, isteme benden makber, / Sana ağuşunu açmış duruyor Peygamber."

Türk ve dünya tarihinde yaşananları ve atalarımızın zaferlerle

geçen hatıralarını ruhunda derinliğine hisseden, milletimizin manevî mimarı Mehmet Akif, eserlerinde, vaazlarında emperyalizme karşı büyük bir duruş sergilemiş ve Sevr Antlaşması için "O zalim barış anlaşması kabul edilemez" diye haykırmıştır.

Akif, parçalanmış Osmanlı İmparatorluğu'ndaki acı gerçekleri

tarih ışığında akıl ve mantıkla değerlendirerek, uyarı ve önerilerini en etkileyici bir biçimde yazılarına ve şiirlerine aktarmıştır. İslamiyetin temiz ve asil ruhunun istismar edilmesine rıza göstermemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş ve yeni devletin, yeni bir İstiklâl Marşı olmalı düşüncesiyle konu Ankara'da Tacettin Dergâhı'nda kalmakta olan ünlü Şair Mehmet Akif'e, TBMM tarafından teklif edilir. Hiçbir maddi karşılık beklemeyeceğini

ifade eden Akif, şiirini yazmış ve TBMM'de okunarak bağımsızlık simgemiz olarak 12 Mart 1921 tarihinde heyecanla ayakta ve alkışlar arasında kabul edilmiştir.

"Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar, / Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var:/

*Ulusun, korkma! Nasıl
böyle bir imanı boğar; /
'Medeniyet' dediğin tek dişi
kalmış canavar."*

Mehmet Akif, kendi kişiliği, bilgisi ve görgüsüne özgü bir yapıyla bütün İslam Dünyası'na ışık tutmuş, bir gönül ve akıl eri olarak gerçeklerle toplumun yüzleşmesini de sağlamıştır.

Sessiz ve sakin bir hayat yaşayan Milli şair Akif, Türk milletinin bütün hasletlerini benliğinde özümseyerek, İstiklâl Marşı'nda ve Çanakkale şehitlerine şiirlerinde milli duyguları zirveye taşımış ve halkın duygu ve düşüncelerine tercüman olmuştur.

*"Dalgalar sen de şafaklar gibi
ey şanlı hilâl! / Olsun artık dökülen
kanlarımın hepsi helâl. / Ebediyen
sana yok, ırkıma yok izmihlâl;*

*Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet; / Hakkıdır, Hakk'a
tapan, milletimin istiklâl."*

Büyük kurtarıcı Mustafa
Kemal Atatürk, İstiklâl Marşımızın

*"İstiklal Marşı benim değil
Türk milletinin eseridir."*

Mehmet Akif Ersoy

tümünü ve özellikle son iki dizesini büyük bir heyecanla ve içtenlikle takdir ettiğini ifade etmiştir. Milli Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'a, büyük bir güven ve sevgiyle hürmet etmiştir.

Milli şairler, milletin benliğinde, gönlünde ve kalbinde ölümsüzleşirler. Milli Şairimiz Mehmet Akif'in ruhu şâd olsun. Ay yıldızlı Bayrağımız, bu şafaklarda yüzen al sancağımız ve İstiklâl Marşımız sonsuz olsun. •

yahyaaksoybd@gmail.com

İstiklal Marşı ile İlgili Bilgiler

Milli marş yazılması için öneriyi Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa (İnönü) vermiş, öneriyi uygun bulan Milli Eğitim Bakanlığı "İstiklâl Marşı Yazma Yarışması" düzenleyerek seçilecek esere 500 lira ödül koymuştur. Yarışmaya 724 adet şiir katılmış, bu 724 şiirden hiçbirisi İstiklal Marşı olmaya uygun görülmemiştir. Bunun üzerine M. Akif Ersoy'un 'un yazdığı "Kahraman Ordumuza" adlı şiiri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 12 Mart 1921 tarihindeki toplantısında, Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver tarafından okunmuş, üyeler ayakta alkışlayıp kabul etmişlerdir. Mehmet Akif, yarışmaya konan ödülü almadı. O, bu görevi ordu ve milletimiz adına yerine getirdiğini söylemiştir. İstiklal Marşımız, birçok besteci tarafından bestelenmişse de Zeki Üngör'ün bestesi benimsenmiştir.

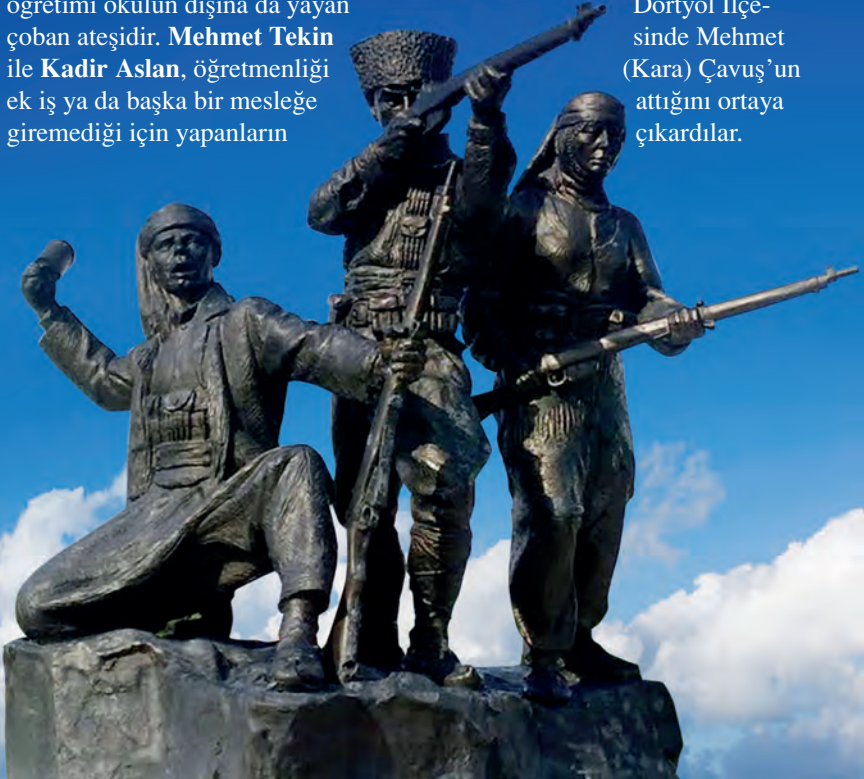
Yakın Tarihimiz
Yaşar Öztürk

İLK KURŞUN 100 YIL ÖNCE DÖRTYOL'DA ATILDI

Öğretmen, sadece öğrencilere okuma yazmayı öğreten, ders kitaplarındaki bilgileri sunan programlanmış bir robot değil, atandıkları yeri de aydınlatan; eğitimi, öğretimi okulun dışına da yayan çoban ateşidir. **Mehmet Tekin** ile **Kadir Aslan**, öğretmenliği ek iş ya da başka bir mesleğe giremediği için yapanların

anlayamayacağı işler gerçekleştirdi. Onlar, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın ilk kıvılcımının, yani düşmana ilk kurşunun İzmirli Gazeteci Hasan Tahsin'den beş ay önce Hatay'ın

Dört Yol İlçe-
sinde Mehmet
(Kara) Çavuş'un
attığını ortaya
çıkardılar.

O zamanki Hatay Valisi Utku Acun da gerçeğin ne olduğunu Genel Kurmay Başkanlığı'na sordu. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı'ndan yanıt geldi:

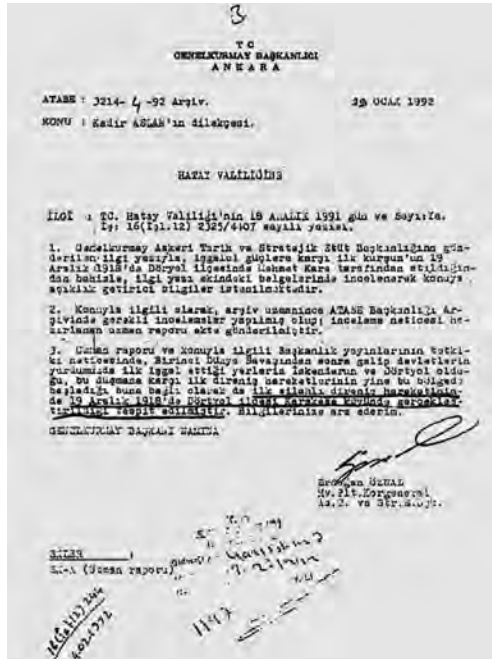
“Uzman raporu ve konuyla ilgili Başkanlık yayınlarının tetkiki neticesinde Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra galip devletlerin yurdumuzda ilk işgal ettikleri yerlerin İskenderun ve Dörtöl olduğu, bu düşmana karşı ilk direniş hareketlerinin yine bu bölgede başladığı, buna bağlı olarak da ilk silahlı direniş hareketinin de 19 Aralık 1918'de Dörtöl ilçesi Karakese köyünde gerçekleşti-rildiği tespit edilmiştir.”

Resmi doğrulama ardından Hatay Valiliği Dörtöl'da 10 bin metre karelik alanı “İlk Kurşun” anısına ayırdı. Acun'un girişimiyle heykeltıraş Tonkut Öktem 2,5 metre yüksekliğinde, o dönemin gysileri içinde kadın ve erkek, milli mücadelenin kahramanlarının “Kuveyi Milliye” destanının Dörtöl'da 100 yıl önce başladığını gelen geçene duyurmaya çalıştığı bir anıt yaptı.

Mustafa Kemal de Kurtuluş Savaşı'nı ilk adımlarını 100 yıl önce

Kurtuluş Savaşı başlatan ilk kurşununun Mehmet (Kara) Çavuş tarafından atıldığını kanıtlayan Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı'nın uzman belgesi

Adana'da attı. Mondros Ateşkesi bildirildiğinde ilk olarak koşulların yazılı olarak bildirilmesi için telgraf çekti. Mondros antlaşmasında ısrarla neyin altına imza atıldığını öğrenmeye çabalayan Mustafa Kemal hemen yaşanabilecek tehlikeleri ve önlemleri sıraladı: “Kayıtsız şartsız terhis emri gelecek olursa; Ordunun terhisinde, esirlerin naklinde, kısacası terhisin memleket içindeki bütün görevlerde doğuracağı büyük düzensizlikler ortaya çıkacak ve bu düzensizlik Türk erlerden kayıp vermek suretiyle neticelenecektir (...) terhis edilecek askerimizin memleketine kadar süratle ve sağlıklı olarak gitmesi ve orduda kalanların disiplinli bir kuvvet olarak kalması

sağlanacak, aksi takdirde birçok salgınlar, işesizlikler, disiplinsizlikler yüzünden memleket ve ordu büyük kayıplara uğrayacaktır” (...)

İtilaf uçakları ateşkes imzalandığı tarihten beri uçmamışlardır. Ateşkes koşulları arasında İtilaf birlikleri harp faaliyetinde bulundukları takdirde karşılık verilme-yeceğine dair bir kayıt olmadığından, böyle bir harp faaliyeti olduğunda tarafımızdan karşılık verileceği tabii ise de, ateş yasaklandığına göre bu konudaki emirlerinizin yazıyla bildirilmesi.”

Sonunda Mondros’un içeriğine erişebilen Mustafa Kemal her maddeyi tek tek inceledi ve yazdı:

“Toros tünellerinin müttefikler tarafından işgali hakkındaki maddenin açıklanması gereklidir. Toros tünelleri denilen tüneller en son açılan iki tüneldir. İşgal edilecek yalnız bunlar mıdır?

İşgalin içeriği, o bölümdeki demiryolunun işletilmesini de kapsamakta mıdır, yoksa muhafaza tertibatından mı ibaret kalacaktır?

Mondros’un içeriğine erişebilen Mustafa Kemal her maddeyi tek tek inceledi ve orduca alınmasına gerek görülen önlemleri de yazdı.

Büsbütün ayrı bir grup oluşturan Amanos tünelleri bu kapsamda mıdır?

Toros tünellerini tutacak işgal kuvvetlerinin miktarı nedir ve nereden gelecektir?

Suriye sınırını, Suriye vilayetimizin kuzey sınır saymakla beraber bu konuda başkaca bir bakış açısı ve karar var ise bildirilmesi gereklidir. Suriye’de terk ettiğimiz ve

bizimle bağlantısı olan hiçbir birlik yoktur. Hicaz’da bir seferi kuvvetimiz vardır. Onunla da telsizle bile bağlantımız yoktur. Kilikya havâlisinin Adana vilayetinin mühim bir kısmını kapsadığı biliniyorsa da sınırı bilinmemektedir. Bunun açıkça belirtilmesi gerekir.

Terhise ilişkin kesin kararların öteki uygulamalarla çok fazla ilgisi vardır. Şartname’nin 20. maddesinde belirtilen talimat nereden ve ne zaman alınacaktır?

Bu hak tamamıyla hükümetimize mi, yoksa Müttefikler’e mi aittir?(...) ”

Gerekli açıklamayı alınıncaya kadar orduca alınmasına gerek

görülen önlemleri de yazdı:

“Sahillerde yerleştirilip terk edilmiş olan torpilleri taramak veya etkisiz duruma getirmek konusunda istenecek yardımı karşılamak için bir deniz müfrezesinin hazırlanması. Harp esirleriyle Ermeni esir ve tutukluların nakline ait tertibat. (...) Terhis edilecek kuvvetlerimize ait teçhizat, silah, cephane ve başka araçların toplanıp saklanmasına ait tertibat...”

Emri altındakilere de seslendi, Mustafa Kemal:

“Tebliğ edilen ateşkes koşullarına göre yerel olarak alınacak kararlar için, İtilafçılarla görüşmeye mecbur olacak ast düzeydeki kumandanlar ne kadar kararlı olarak ve çevreyi görerek görüşmeleri idare ederlerse o şartların ağırlığı nispeten hafifler. (...) Bunun için aşağıdaki hususlara dikkat edilmesini rica ederim:

“Suriye sınırı, Suriye vilayetinin kuzey sınırı sayılmalıdır. (...) İskenderun, Antakya, Cebelsem, Katma, Kilis havalisinin Türklerle meskûn olduğu ve Halep halkının dörtte üçünün Arapça konuşan Türk olduğu hatırdı tutulmalı ve her davada bu esas alınmalıdır. (...) Toros tünellerinin İtilaf birlikleri tarafından muhafaza edileceği yazılıdır. Bu birliğin nereden geleceği açık değildir. (...) terhis edilemeyecek en genç erlerinden örneğin 1894-1900 doğumlulardan iyi subaylar kumandasında iyi birlikler oluşturulmasına çalışmalı ve şimdiden görevleri hakkında açık

talimatlar vermelidir.”

Mustafa Kemal özellikle Irak, Suriye bölgelerinde gelişmeleri izlerken içinde “ateş etme buyruğu” da bulunan açık emir verdi:

“İslahiye civarlarında faaliyete geçen bir Ermeni çetesinin takibi için 7. Ordu'dan takip müfrezeleri sevk edilmiştir. Altıncı Ordu gibi bir oldu-bittiye getirilmemek için, 20. Kolordu'nun ileride zayıf ileri karakolları terk ederek bir gece yürüyüşüyle ve İngilizlere sezdirmeden İslahiye'ye çekilmesini ve 20. Kolordu'nun bu hareketi sona erinceye kadar İskenderun'da İngilizlerin karaya çıkmasının gerekirse ateşle önlenmesini emrettiğim arz olunur.”

Gizli bir emirle de: *“İngilizlerin çeşitli bahanelerle İskenderun'a asker çıkararak 7. Ordu birliklerini zor duruma sokmak istediklerini anlıyorum. Buna meydan vermemek için, 3. Kolordu'nun İskenderun'a kuvvet çıkarılmasını, 20. Kolordu için birinci maddede belirtilen harekât sona erinceye kadar gerekirse ateşle engelleyecektir”* dedi.

Yazılı yanıtlar bekleyen Mustafa Kemal bir kez daha uyardı:

“‘Toros tünelleri işgal kuvvetlerinin miktarı İngiliz Kumandanlığı tarafından bildirilir’ buyuruluyor. Bu kuvvet mesela icabında bütün Anadolu'yu hükmü altına geçirecek derecede dahi olursa izin verilecek midir? (...) Çünkü bana göre, Adana ismi yerine Kilikya tarihi ismini kullanan İngiltere

İstanbul'un duyarsızlığına, dayanamayan ve gelişmelerden son derece rahatsız olan Mustafa Kemal, İstanbul'dan beklemediği bir buyruk aldı.

Hükümeti'nin Suriye sınırını da Kilikya kuzey sınırının doğuya uzatılmasından ibaret kabul ettiğinde şüphe yoktur. Bu zan, Irak sınırının İngiliz Kumandanı tarafından 6. Ordu Kumandanı'na gönderilen haritada Siirt'ten geçtiğinin gösterilmiş olmasıyla da doğrulanıyor. (...) Çok ciddi ve samimi olarak arz ederim ki, Mütareke şartları arasında yanlış anlamaları giderecek tedbirleri almadan orduları terhis edecek ve İngilizlerin her dediğine boyun eğecek olursak İngilizlerin ihtiraslarının önüne geçmeye imkan kalmayacaktır."

Zorla aldığı yanıtı değerlendiren Mustafa Kemal:

"(...) İngilizlerin Halep

civarındaki ordularını beslemek için İskenderun'dan faydalanmak istemeleri haklı değildir. (...) sizi temin ederim ki maksat, Halep'teki İngiliz ordusunu beslemek olmayıp İskenderun'u işgal, (...) 7. Ordu'nun geri çekilme hattını kesmek ve bu Ordu'yu, 6. Ordu'ya Musul'da yaptığı gibi, teslim olmaktan kaçamayacak bir vaziyete sokmaktır. İngilizlerin Ermeni çetelerini bugün İslâhiye'de faaliyete geçirmiş olmaları da bu zanna kuvvet verecek mahiyettedir. İngiliz temsilcisinin centilmenliğini ve bu şekilde gönül alma yoluna gitmeyi anlamak ve takdir etmek nezaketinden uzak bulunduğumu arz ederim. (...)"

İstanbul'un duyarsızlığına, aldırma-
mazlığına dayanamayan ve gelişmelerden son derece rahatsız olan Mustafa Kemal, İstanbul'dan beklemediği bir buyruk aldı. Ardından İskenderun'unun İngilizlere tepsi içinde sunulmasına çok içerledi:

"İskenderun şehrinin İngilizlere teslimi hakkındaki emriniz alındı. (...) İngilizlerin dehşetli bulduğunuz en son cevaplarının sebeplerini başka yerde aramak gerekir. (...) Öne sürdüğüm görüşlerden maksadım şudur ki, her ne sebebe dayanılırsa dayanılsın İngilizlerle yapılan mütarekenin imza altına giren son şekli Osmanlı Devleti'nin selametini korumaya kefil olacak mana ve mahiyette değildir. Söz konusu maddelerin belirsizliklerinin ve neleri kapsadığının bir an önce belirlenmesi gerekir. Yoksa İngilizlerin tekliflerine bugüne kadar

olduğu tarzda karşılık vermede devam edildiği takdirde, bugün Payas-Kilis hattına kadar olan araziye isteyen İngilizlerin yarın (...) ordumuzun kendileri tarafından sevk ve idaresini isteyecekleri, hatta Osmanlı Heyet-i Vükelasının Britanya Hükümeti tarafından seçilmesi lüzumu gibi tekliflerin karşısında kalınması da uzak değildir. Acizliğimizin ve zaafımızın derecesini çok iyi bilirim, bununla beraber devletin yapmaya mecbur olduğu fedakârlığın derecesini de belirlemek ve sınırlamak gerekeceği kanaatimi muhafaza ederim. (...) Şayet Osmanlı Hükümeti'nce İngilizlerle ciddiyet ve samimiyyetine güvenilebilecek bir gizli ittifak yapılmış ise (...) mümkünse bu konuda ima yoluyla olsun aydınlatılmamı istirham ederim. Vatanın akıbetiyle endişelenmekten doğan ve samimi olduğuna şüphe edilmemesi lazım gelen bu görüşlerimin bilhassa münakaşa mahiyetinde anlaşılmamasını hassaten rica ederim.

Zat-ı samileri tarafından da yakından bilinmektedir ki, ben hangi vaziyette bulunursam bulunayım, doğru olduğuna inandığım ve memleketin selameti icabı kabul ettiğim görüşlerimden vazgeçmem tabiaten mümkün değildir."

Adana'da sınıf arkadaşı Ali Fuat Cebesoy ile buluşan Mustafa Kemal "Artık milletin bundan sonra kendi haklarını kendisinin araması ve müdafaa etmesi, bizlerin de mümkün olduğu kadar

bu yolu göstermemiz ve bütün ordu ile beraber yardım etmemiz gerekir" diyerek düşüncesini sordu.

Yanıt yetti: "Aramızda tam bir mutabakat var Paşam!"

İstanbul'dan sözde istenilen izin gelmeden 9 Kasım 1918'de İngilizler; 10 Kasım 1918'de de Fransızlar İskenderun'a asker çıkardı. Aynı gün Çukurova'ya ve arkadaşlarına veda eden Mustafa Kemal İstanbul'a gitti. Çanakkale'den, İskenderun'dan geçirmedeği işgalcileri görünce "Geldikleri gibi giderler" dedi.

O zamanlar Adana'ya bağlı olan Dörtöl, Fransız üniforması giymiş yerli firari 400 Ermeni'den oluşan bir Fransız taburuyla 11 Aralık 1918'de işgal edildi. Jandarma kasaba dışına çıkarıldı. Evler basıldı. Para ve değerli eşyalara el konuldu. Yeniden Dörtöl'a getirilen göç ettirilmiş Ermenilerin nüfusu 12.000'ni aştı. Mustafa Kemal'in "Anadolu'nun en koyu Türk bölgesi; en verimli ve en zengin yeri" dediği topraklarda Ortadoğu'da istedikleri gibi at oynatmak için tampon bir Ermeni devletçisi kurmak istiyorlardı. Kısık'ta Kürt Murat adlı birini öldürdüler. Bu "Dörtöl'daki işgal kuvvetlerinin işlediği ilk cinayet; Kürt Murat ise Türklerin verdiği ilk kurbandı."

1909 Adana olaylarının tekrarıydı. Ermeniler "postallı" komitelerinin emrine girdi. Özerli'de "Türkiye'de saman ekmeği yemek-tense Fransız'ın buğday ekmeğini yemek daha iyidir" sözüyle başlayan tartışmada iki Ermeni

öldü. Yaralılarından biri Dört Yol'daki Fransız karargâhına giderek olayı anlatınca işin aslını öğrenmeden bunu fırsat bilen askerler hemen köyü bastı. Yakalayıp götürdükleri, Hacı Ali Efendi'nin Oğlu Mehmet, Ocaklı'dan Kır Ali, Mustafa oğlu Dede, Ali Hoca, Molla Hasan, Gözleme Hüseyin, Işkın Yusuf ve Koroğlu Mehmet karargâhta süngü-
lendi. Onlar Fransız askeri giysili Ermenilerin ilk kurbanlarıydı. Suçlular cezalandırılmadı. Halkın çekinmesinden cesaret alanlar Ocaklı'da 16 kişiyi daha öldürdü.

**Kara Mehmet
Kurtuluş'tan sonra köyüne
döndü. Yaptıklarından
dolayı hiçbir karşılık
beklemedi ve istemedi.**

Torosların önündeki Osmanlı ordusu ve halk adına Özerli köyünden Emin Hoca, olayları kınayarak İngilizlerden önlem almasını istedi. İngilizler Hintlilerden

oluşan müfrezesini gönderdi. Geçici sessizlikten sonra yeniden saldırın işgalciler Köy İhtiyar Heyeti'nden Muhtar Mehmet Ağa ile aza Yusuf Ağa'yı getirdikleri Fransız işgal komutanının kapısı önünde süngü-
leyerek çevreye gözdağı verdi. Bu zulme göz yummayan Ömer Hoca'nın oğlu Kara Mehmet, Ermenilerle kavgaya tutuştu. İki kişiyi vurdu. Kerkese Köyüne kaçtı. İntikam için yola çıkan Fransız müfrezesi taştan barikatların önüne geldiğinde ilk kurşunu, Kara Mehmet attı. Ardından arkadaşları Papanınoğlu Mustafa, Hıdıroğlu İbrahim, Ahmet, Kel Zeynil, Kötü Bekiroğlu ateş açtı. 15 askerini yitiren müfreze geri çekildi. Kara Mehmet Milis komutanı oldu. Halk ona "Paşa" unvanı verdi. Sırada İzmir'de Gazeteci Hasan, Ayvalık'ta Yarbay Ali Çetinkaya, Maraş'ta Sütçü İmam... vardı. Dört Yol vatanın kurtuluşundan sonra Hatay'ın anavatana katılışında da üzerine düşeni yaptı.

İşgalcilerin korkulu rüyası olan Kara Mehmet Kurtuluş'tan sonra köyüne döndü. Yaptıklarından dolayı hiçbir karşılık beklemedi ve istemedi. Mustafa Kemal çiftlik kurduğu Dört Yol'a geldiğinde "ilk ayaklanma, ilk direniş ve ilk kurşunun" önderi 1894 doğumlu Kara Mehmet'i onurlandırdı. Gazi unvanı, madalyası ve beratı verdiği Mehmet Çavuş, Kara soyadını aldı.

1962 yılında Dört Yol'da hayata gözlerini yumdu. •

yasarozturkdbd@gmail.com

Bilmek Gerek
A. Erdem Akyüz

ATATÜRK VE ANDIMIZ

Ortaöğretim olarak adlandırılan ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrenim haftasına; hafta başında “İstiklal Marşı” okunarak başlanır ve hafta sonunda “İstiklal Marşı” okunarak son verilir.

Bir süre öncesine kadar cumartesi günleri de yarım gün olarak çalışma günü sayıldığı için bu törenler pazartesi sabahı çalışma günü başlangıcında ve cumartesi günü okul kapanış saatlerinde yapılırdı. Öğrenciler, okul bahçesinde sınıf durumlarına göre sıraya dizilir, anne ve babalar yan taraflarda toplanır, bir öğretmen veya bir öğrencinin eşliğinde hep birlikte marş öylenir, sonra sıra ile okul binasına, sınıflara girilirdi.

İlkokul öğrencileri, sınıflarına girince öğretmen beklenir, öğretmenin sınıfa girmesi ile ayağa kalkılır ve bir ağızdan “Andımız” olarak bilinen metin okunur ve derse başlanırdı.

And’ın teması;
çalışkan, dürüst,
ülkesine bağlı,
küçüklerine sevgi,
büyüklerine saygı
duyan bir nesil için
gerekli olan ilkeleri
aşlamaktır.

“Türküm, doğruyum, çalışkanım” olarak başlayan ve Andımız olarak bilinen metnin okunmasına 1933 yılında başlanmış ve 2013 yılına kadar aralıksız olarak 80 yıl devam edilmiştir. And’ın teması; çalışkan, dürüst, ülkesine bağlı, küçüklerine sevgi, büyüklerine saygı duyan bir nesil için gerekli

olan ilkeleri aşlamaktır. Amacı; kendine güvenen, özverili, ülkesi için çalışma azmi ile dolu olan bir gençlik yetiştirmektir.

Metnin yazarı, dönemin Maarif Vekili yani Milli Eğitim Bakanı olan

Reşit Galip’tir. Dr. Reşit Galip’in çok ilginç olan yaşam öyküsünü, Bütün Dünya Dergisi’nin Haziran 2017 sayısında sizlere sunmuş bulunmaktayım.

Aslında Andımız metninin yazarı Dr. Reşit Galip olmakla birlikte, bu dizeler

Reşit Galip tarafından bulunmuş ve söylenmiş değildir. Atatürk’ün gençliğe ve Türk Milletine yaptığı kısa konuşmalar ve söylevlerinin derlenmiş halidir. Atatürk’ün yaptığı konuşmalar ve söylevlerinden kısa ve özet halindeki vurgulu kelime ve cümleler derlenerek meydana getirilen bir söylevdir.

Atatürk’ün “Türk! Öğün. Çalış. Güven.” Sözü, And’ın ilk cümlesini oluşturmaktadır. And’ın devamında gelen dizelerini, Atatürk’ün “Türk Milleti çalışkandır, Türk Milleti zekidir.”, “Kendiniz için değil bağlı bulunduğunuz Ulus için çalışınız. Çalışmaların en yükseği budur.” ve benzeri sözleri oluşturmaktadır. And’ın son dizeleri ise, Atatürk’ün en bilinen ve en çok benimsenen sözlerinden olan “Söz konusu vatansa, gerisi teferruattır” ve “Ne Mutlu Türküm diyene.” sözlerinin

özetlenerek söylenmiş bir şeklidir.

Genel olarak bakıldığı zaman görünen husus; And'ın sözlerini herhangi bir kişinin yazması değil; Atatürk'ün değişik tarihlerde söylediği söz ve ifadelerinden derlenerek oluşturulmuş olmasıdır.

Bunların okullarda ve öğrenimin başlangıç dönemlerinde söylenmesinin nedeni ise, küçük yaşlardan itibaren gençlere kendine güven ve vatan sevgisi aşılanmanın yanında gene Atatürk'ün gösterdiği hedeflerde yatmaktadır. Atatürk, eğitimin önemi yanında, eğitimde öncelik verilecek ilk hedefin ilk okul ve hatta okul öncesi olduğunu söylemiş ve “Okul, genç beyinlere insanlığa saygıyı, millet ve ülkeye sevgiyi, bağımsızlık onurunu öğretir.”, “Gençliği yetiştiriniz. Onlara ilim ve irfanın müspet fikirlerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız.” demiş ve bu sözlerden alınan ilhamla, gene Atatürk'ün sözlerinden alınan alıntılarla oluşturulan metin, okullarda okunmaya başlanmıştır.

Öğrenci Andı'nın ilkokullarda okutulmasına 1933 yılında başlanmış ve nasıl uygulanacağı yolunda ayrıntılı kurallar getirilmiştir. Zaman içinde bazı ek ve değişiklikler yapılan metnin ilk yazım ve söylenişi:

“Türküüm, doğruyum, çalışkanım. Yasam; küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, budunumu özümnden çok sevmektir. Ülküm; yükselmek, ileri

“Okul, genç beyinlere insanlığa saygıyı, millet ve ülkeye sevgiyi, bağımsızlık onurunu öğretir. Gençliği yetiştiriniz. Onlara ilim ve irfanın müspet fikirlerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız.”

gitmektir. Varlığım, Türk varlığına armağan olsun.” şeklindedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1972 yılında yapılan bir düzenleme ile And'ın, derslere başlamadan önce ön bahçede veya dersliklerde okutulmasına karar verilmiş, metinde bazı değişiklikler yapılarak;

“Türküm, doğruyum, çalışkanım; yasam, küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi, özümnden çok sevmektir. Ülküm yükselmek, ileri gitmektir. Varlığım Türk varlığına armağan olsun. Ey bu günümüzü sağlayan, Ulu Atatürk; açtığın yolda, kurduğun ülküde gösterdiğin amaçta hiç durmadan yürüyeceğime ant içerim. Ne mutlu Türküm diyene.” haline getirilmiştir.

Bir süre, her gün okunmasından vazgeçilerek yalnızca Pazartesi günleri derslere başlanmadan okunması hükmü getirilmiş, daha sonra eski ve süregelen uygulamaya dönmüştür.

1997 yılında yapılan bazı değişikliklerle metin:

“Türküm, doğruyum, çalışkanım. İlkem; küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi özümnden çok sevmektir. Ülküm; yükselmek, ileri gitmektir. Ey büyük Atatürk! Açtığın yolda, gösterdiğin hedefe durmadan yürüyeceğime ant içerim. Varlığım, Türk varlığına armağan olsun. Ne mutlu Türküm diyene!” halini almıştır.

2003 yılında yapılan yeni düzenleme ile, öğrenim süresi 8 yıl olan ilköğretim okullarında her gün derslere başlamadan önce okunması zorunlu tutulmuş, yabancı öğrencilerin andı söyleme zorunluluğu kaldırılarak ilk ayrıcalık getirilmiş, daha sonra ilköğretim süresinde yapılan değişiklik ile, zorunlu eğitimin yalnızca ilk dört yılında

okunması kabul edilmiş ve yeni metin şu şekilde belirlenmiştir:

“Türküm, doğruyum, çalışkanım, İlkem; küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi özümnden çok sevmektir. Ülküm; yükselmek, ileri gitmektir. Ey Büyük Atatürk! Açtığın yolda, gösterdiğin hedefe durmadan yürüyeceğime ant içerim. Varlığım Türk varlığına armağan olsun. Ne mutlu Türküm diyene!”

Açık ve net şekilde belirtmek gerekir ki; sonradan yapılan ek ve değişiklikler gereksiz yere anlam ve bütünlüğü bozmuştur. Metnin ilk şekli; kısa, öz ve içten olmakla en mükemmel şekildir.

Bu ve benzer uygulamalar Türkiye’ye özgü değildir. Dünyada bir çok ülkede; okullarda, kamu kesiminde, kamusal alanlarda benzer uygulamalar yapılmaktadır.

Amerika Birleşik Devletlerinde okullarda, hangi milletten, ırktan ve kökenden olurlarsa olsunlar, öğrenciler bir yemin metnini okuyarak derse başlarlar. 1892 yılındanberi okunan bu yemin, okullar dışında yapılan bayrak törenleri ve kamusal toplantılarda da Amerika Ulusal Marşından önce, ayağa kalkarak ve hep birlikte okunur. Bu yemin metni şöyledir:

"OATH (YEMİN) : I pledge allegiance to the flag of the United States of America, and to the Republic for which it stands: one Nation under God, indivisible, with Liberty and Justice for all."

Amerika Birleşik Devletlerinde okullarda, hangi milletten, ırktan ve kökenden olurlarsa olsunlar, öğrenciler bir yemin metnini okuyarak derse başlarlar.

Türkçe açılımı ile: Yemin (And) Oath: “Amerika Birleşik Devletleri’nin Bayrağına ve o bayrağın simgelediği Cumhuriyete bağlılık için and içiyorum. Herkes için özgürlük ve adaletle, Allah’ın gözetiminde, bölünmez, Tek Vatan için.”

okullarda, özel işyerlerinde, ülke dilinden başka dilin konuşması yasaklanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti’nde 1933 yılından itibaren başlayan Andımızın okunması yolundaki uygulama, Atatürk’ün bilgi ve onayı ile yaşamı boyunca ve sonrasında toplam 80 yıl süresince devam etmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kuruluşundan sonra aynı uygulama KKTC’deki okullarda da yürürlüğe girmiştir..

Açıklanan tarihi süreç sonunda 2013 yılında yapılan değişiklik ile Öğrenci Andı’nı düzenleyen maddeler yürürlükten kaldırılmış ve And’ın okunması uygulamasına son verilmiştir. Bu konuda açılan davalar ve hukuki süreç devam etmektedir.

erdemakuyuzbd@gmail.com

Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz tahsilin hududu ne olursa olsun, onlara esaslı olarak şunları öğreteceğiz: 1- Milliyetine, 2- Türkiye Devletine, 3- Türkiye Büyük Millet Meclisine; düşman olanlarla mücadele lüzumu. Fertleri bu mücadele gerekleri ve vasıtalarıyla donanmayan milletler için yaşama hakkı yoktur. Mücadele, mücadele lâzımdır. (1922)

M. Kemal Atatürk

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

Kurtuluş Savaşı'nın İlk Zaferi Doğu Harekâtı

Eylül 1920'de Doğu Anadolu'da Ermeni işgaline karşı Kâzım Karabekir komutasındaki 15. Kolordu ile yapılan taarruz TBMM yönetiminin kazandığı ilk zaferidir. Ancak kesin sonuç muharebeleri Batı Cephesi'nde olduğundan Doğu taarruzu tarih kitaplarımızda Batı'daki muharebeler kadar önemli

Mustafa Kemal'in stratejisi öncelikle iç isyanları bastırmak sonra Doğu'yu Ermeni işgalinden kurtarmaktır.

bir yer bulmaz. 1920 yılı Eylül ayında genel durum şöyle idi:

- İstanbul işgal altında,
- Doğu Anadolu

1918'den itibaren Ermeni işgali altında, Ermeniler halka zulüm yapıyor.

- İskenderun, Antep, Maraş ve Urfa İngiliz işgali altında,

• Dörtöyol, Adana, Mersin Fransız işgali altında,

• Fransız işgal bölgesinde yerli ve 1915 tahcirinden dönen Ermeniler halka zulüm yapıyorlar,

• Antalya, Fethiye, Bodrum, Marmaris, Kuşadası İtalyan işgali altında,

• Trakya ve Bursa-Uşak hattına kadar Ege Yunan işgali altında, yerli Rumlar Yunan ordusu ile işbirliği yapıyorlar,

• Anadolu'nun çeşitli yerlerinde itilaf devletlerinin kontrol subayları Mondros ateşkesinin uygulanmasını denetliyorlar,

• Marmara bölgesinde, Konya'da, Yozgat'ta ve iç Anadolu'da itilaf devletlerinin desteklediği Hilafet Ordusu'nun Kuvayı Milliye'ye karşı isyanları devam ediyor, isyancılar Ankara'yı tehdit ediyor,

• Karadeniz bölgesinde Rum Pontus isyanı devam ediyor,

• Padişah Doğu Anadolu'nun bağımsız Ermenistan'a verilmesini öngören Sevr anlaşmasını kabul etmiş,

• Ankara'da 20. Kolordu ve Erzurum'da 15. Kolordu dışında düzenli ordu birliklerimiz yok.

Bu durumda Mustafa Kemal'in stratejisi öncelikle iç isyanları bastırmak sonra Doğu'yu Ermeni işgalinden kurtarmaktır.

Neden Önce Doğu Anadolu?

1. Yurdumuz dört bir yandan işgal altında iken dışarı ile tek bağlantı kurabilecek komşumuz

Sovyetler Birliği idi. Bu ülkede 1917'de devrim olmuş, karşı devrimcilerle devrimciler arasında iç savaş devam ediyordu. İtilaf devletleri karşı devrimcileri destekliyorlardı. Sovyet yönetimi ile aynı emperyalistlere karşı savaşıyorduk.

2. Doğu Anadolu Ermeni işgalinden kurtarılıp Kafkasya'da Sovyet Rusya ile bağlantı kurulabilirse Rusya'dan ihtiyaç duyduğumuz destek sağlanabilirdi.

3. Bölge halkını Ermeni mezaliminden bir an önce kurtarmak gerekiyordu.

4. Yurdumuzu işgal eden yabancı güçlerden en zayıfı Ermeni ordusu idi. Bizim de en güçlü birliğimiz Erzurum'da Kâzım Karabekir komutasındaki 15. Kolordumuzdu. Doğu'da Ermenilere karşı erken bir askeri zafer diğer cepheler için bir moral kaynağı olurdu.

5. Doğu'daki zafer kesin sonucun alınacağı Batı Cephesi'ne kuvvet kaydırılmasını mümkün kılabilirdi.

6. İtilaf devletleri kendilerine karşı yapılan iki antiemperyalist mücadelenin (Sovyet devrimi ve Türk Kurtuluş Savaşı) birleşmesini önlemek için Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'ı etkileri altına alarak bir "Kafkas Seddi" kurmuşlardı. Mustafa Kemal'e göre "Kafkas seddinin yapılmasını Türkiye'nin kesin mahvı projesi sayıp bu Seddi İtilaf Devletleri'ne yaptırmamak için en son vasıtalara müracaat etmek ve her türlü tehlikeyi göze almak mecburiyetinde idik."

Neden Eylül 1920?

1. Bolşeviklerin Kızıl Ordusu ile İngiltere'nin desteklediği Menşeviklerin Beyaz Ordusu'nun Güney Kafkasya üzerindeki mücadelesi devam ediyordu. Bolşevikler komünizmi bölgeye yaymak isterken, İngilizler Bakü petrollerine sahip olmak ve Anadolu kurtuluş hareketinin Rusya ile bağlantısını kesecek "Kafkas Seddi"ni kurmak peşindeydiler. Bu mücadelelerin sonucu belli olmadan (Ruslar kazanmadan) böyle bir hareket istenen sonucu vermez ve riskli olurdu.

2. TBMM, kuruluşunun hemen ardından Sovyet yönetimi ile yakınlaşmış, Bekir Sami başkanlığında bir heyeti Moskova'ya göndermişti. Heyet görüşmelerinin sonucu beklenmeliydi.

3. Paris'teki barış görüşmelerinin Doğu Anadolu ve Ermenistan'la ilgili kararları beklenmeden bir harekate girişmek siyaseten riskli olurdu. Yunanistan Başbakanı

Venizelos'un 13 Mayıs'ta Yunan meclisinde Sevr koşullarını erken açıklaması Türkiye'ye beklenen kozu vermiş oldu.

4. TBMM açılalı beş ay olmuş bu sürede iç isyanları bastırmakla uğraşmıştı. Mustafa Kemal Doğu taarruzunun Meclis'te tartışılmasını, Hükümete direktif verildikten sonra harekete geçilmesini istiyordu.

Mustafa Kemal'e göre "Kafkas seddinin yapılmasını Türkiye'nin kesin mahvı projesi sayıp bu Seddi İtilaf Devletleri'ne yaptırmamak için her türlü tehlikeyi göze almak mecburiyetinde idik."

5. Askeri hazırlıkların tamamlanması için zamana ihtiyaç vardı.

6. Harekâtın kış gelmeden başlaması ve tamamlanması gerekiyordu.

Nisan 1920'de bölgeye giren Kızıl Ordu, Gürcistan, Azerbaycan

ve Ermenistan'ı işgal ederek Güney Kafkasya'da komünist rejimleri kurdu ve Sovyetler Birliği'ne kattı. Sovyetlerle bağlantı kurmamız mümkün hale geldi.

Bunun üzerine Kâzım Karabekir sınıra yığınak yapmaya başladı ve Doğu'da Ermenilere karşı hareket için hükümete ilk önerisini yaptı.

28 Mayıs'ta Ermeni yönetiminin Türkiye'nin doğu illerini sınırlarına katacağı yolunda bir bildiri yayınlaması üzerine Karabekir 30 Mayıs'ta yeniden Ankara'dan hareket izni istedi.

Bölge halkına karşı Ermeni mezalimi Ağustos ortalarında artmıştı. İnönü anılarında "Taşnak hükümetinin haksız zulümlerini ihtilalci ve intikamcı hareketlerini bir an önce durdurmak mecburiyetinde kalmıştık. Harekete karar verdik." demektedir.

Ermenistan Taşnak yönetimi işgal bölgesinde yapılan mezalimi desteklemekle yetinmiyor, Sevr anlaşmasında kendilerine verilen bölgenin tamamını işgale hazırlanıyordu. Ermeni sorununun çözümü ancak Taşnak yönetimini

baş eğdirici bir duruma getirecek askeri hareketla mümkün olabilirdi. İlk hareketin Ermenilerden gelmesi bekleniyordu. Rusya'dan destek alan Ermenilerin 24 Eylül'de Kötek ve Bardız'a saldırıları bardağı taşıran son damla oldu.

Karabekir Paşa'nın taarruz teklifi Bakanlar Kurulunda görüşüldü. Bakanlar Kurulu TBMM'den

izin alınmasına karar verdi. TBMM gizli oturumda Bakanlar Kurulu'na taarruz için yetki verdi. Henüz ortada yeni devletin anayasası yoktu, 1921 anayasası hazırlık aşamasındaydı. Bu anayasaya esas oluşturan Mustafa Kemal'in sunduğu "Halkçılık Programı"nda "Emir kumanda

selahiyeti Büyük Millet Meclisi'nin şahsiyet-i maneviyesindedir" denilmekte idi.

Meclis onayını takiben 6 Haziran'da taarruz hazırlığı için 15. Kolordu Komutanlığı'na ön emir verilmiştir. Taarruz için bir yandan askeri hazırlıkların tamamlanması, bir yandan da Sovyetler birliği ile tam bir uyumun sağlanması

İsmet İnönü anılarında
"Taşnak hükümetinin haksız zulümlerini ihtilalci ve intikamcı hareketlerini bir an önce durdurmak mecburiyetinde kalmıştık. Harekete karar verdik." demektedir.

ve Sovyet yardımının garantiye alınması beklenmiştir. Eylül 1920 ayında durumun Ermenilere karşı bir harekât yapmaya daha elverişli olduğu kanısına varılmış ve 20 Eylül'de 15. Kolordu Komutanlığı'na taarruz emri verilmiştir. Taarruzun maksadı Ermeni silahlı kuvvetlerinin imhasıdır.

Bizim kuvvetimiz 17 bin asker, 200 makineli tüfek, 75 top; Ermeni kuvveti 13 bin asker, 250 makineli tüfek, 74 top, 10 uçaktan oluşuyordu.

24 Eylül'de Ermenilerin Kötek ve Bardız'a saldırıları üzerine 28 Eylül'de taarruz başladı. Birliklerimiz ertesi gün Sarıkamış'a girdi Karabekir birliklerini dinlendirmek, toparlamak ve kesin sonuçlu taarruz için yeni tertipler almak maksadıyla Sarıkamış'ta bir süre kaldı.

Bir ay sonra Kars üzerine yürüyerek 30 Ekim'de Kars'ı Ermeni işgalinden kurtardı. Kars kalesi alındı. Ermeni Genelkurmay Başkanı, iki bakan dahil 1193 esir alındı. 1110 Ermeni askeri öldürüldü. 676 top ele geçirildi. Bizim zayıyatımız 9 şehit, 47 yaralı idi. Fakat Ermeni ordusunun büyük bölümü çekilmişti. Takip kuvvetlerimiz Gümrü'ye ilerledi. Ermeniler 6 Kasım'da ateşkes istediler. 3 Aralık 1920'de Gümrü Anlaşması imzalandı.

Sonuçlar:

1. Doğu Anadolu kısa süreli ve az zayıatlı bir harekâtla Ermeni işgalinden, Türk halkı Ermeni

mezaliminden kurtarılmıştır.

2. Doğu harekatı TBMM yönetiminin ilk zaferi; Gümrü anlaşması yeni devletin imzaladığı ilk uluslararası anlaşmadır.

3. Bu anlaşma ile TBMM yönetimi hukuken tanınmıştır.

4. Ermenistan'la aramızda Misakı Milli'de öngörülen bu güncü sınır belirlenmiştir.

5. Sevr'in Ermenistan'la ilgili hükmü geçersiz kılınmıştır.

6. Ermeniler Doğu Anadolu'daki hak iddialarından vazgeçirilmiştir.

7. Doğu Cephesi'nde kuvvet tasarrufu yapılarak kesin sonucun alınacağı Batı (Yunan) Cephesi'ne birlik kaydırmak mümkün olmuştur. Ele geçirilen silah (özellikle ağır toplar) ve mühimmat Batı Cephesi'nde kullanılmıştır.

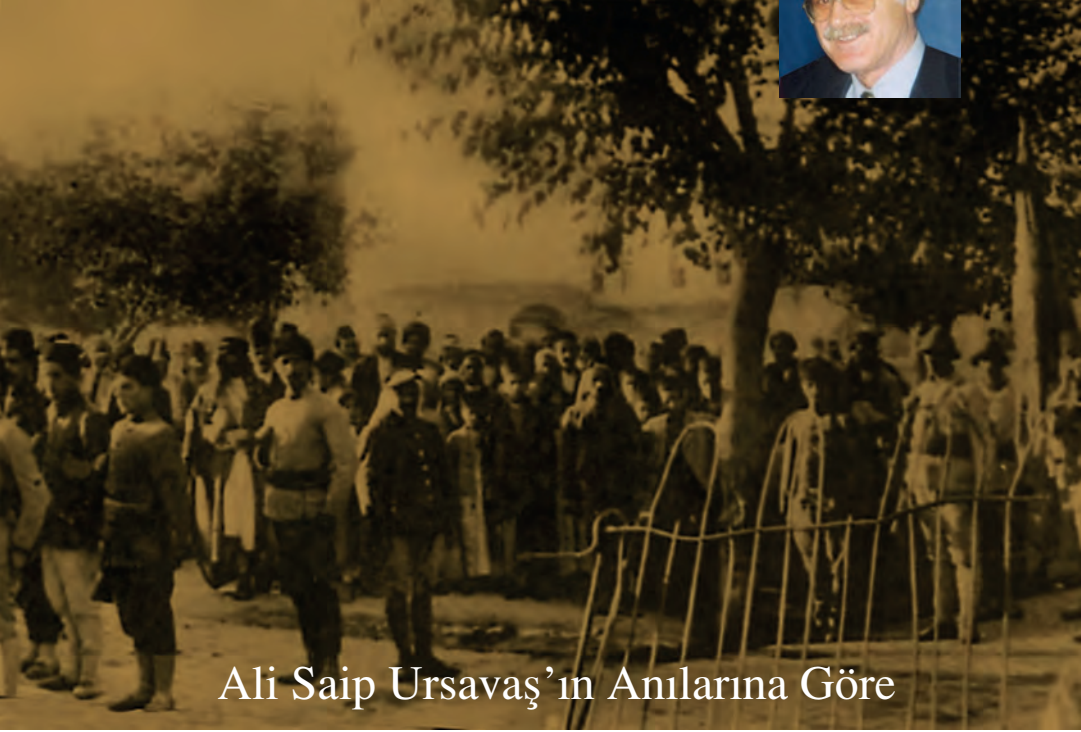
8. Sovyetler birliği ile karadan güvenli bir bağlantı kurulmuş, Sovyet yardımı bu yoldan alınmıştır.

9. Bu zafer "İşgallere karşı Kuvayı Milliye ile mi yoksa düzenli orduyla mı karşı koyalım?" tartışmasında düzenli ordudan yana olanları haklı çıkarmıştır.

10. Zafer TBMM yönetimi ve Türk halkı için moral kaynağı olmuştur.

11. Yeni kurulmakta olan bir devlette henüz ortada Anayasa dahi yokken hükümetin harekât kararının TBMM'de tartışılmasını ve Meclis'in onayının alınmasını istemesi kurucuların Meclis'e verdikleri önemi göstermektedir. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

Ali Saip Ursavaş'ın Anılarına Göre

Çukurova'da Neler Olmuş?

▲ Fransız işgali
sırasında Urfa'da
bir geçit töreni

Ali Saip Ursavaş
adı daha çok Urfa
savunmasıyla anılır.
Soyadındaki "Ur"

Urfa'yı ifade eder. Fakat onun
Urfa'dan önce Çukurova'da yaşa-
dığı ilginç olaylar vardır. Çukurova
Faciaları ve Urfa'nın Kurtuluşu adlı
kitabında, Çukurova'nın Mütareke
başlangıcında yaşadığı kargaşa,
bölgede yaşayan Türk, Ermeni ve

işgalci Fransızların
birbirlerine karşı
durumu ve Ali Saip
Bey'in esnek bir
politikayla olayları
nasıl yönlendirmeye
çalıştığı anlatılıyor.

Ali Saip Bey
Mondros Ateşkes
Anlaşması'nın
imzalanması üzerine

Urfa'nın işgali sırasında Fransız askerlerinin, bir av köpeği ile çektiikleri fotoğraf. (11 Nisan 1920)

emrindeki askerlerle birlikte Suriye çöllerinden Adana'ya çekilir. Subayların terhis edildiği, müthiş ve manevi bir kargaşanın hüküm sürdüğü bu kentte fazla kalmaz ve eski adı Kars olan Kadirli Jandarma Komutanlığı'na atanır.

Kadirli'de kağışamış olan düzeni yeniden kurmak, hükümetin gücünü hissettirmek, jandarma kumandanının başta gelen görevidir. Aydın ve yurtsever bir zümre de ona yardımcı olmaktadır.

Şu talihsizliğe bakın ki, ortalık aynı zamanda eşkıya kaynar. Tam başarılı olacağı sırada Baltacı Mustafa adında bir eşkıyanın kurşunu bu hizmetine son verir. Yaralanır. Adana'da bir ay süreyle tedavi görür. Adana'ya geldiği gün, bir mitingle karşılaşır. Halk Ermeniler tarafından Vanlı Ahmet Efendi'nin öldürülüşünü büyük

**Kendi yurtlarında
özgürlük için devrim
yapan Fransızların
dünyanın diğer
bölgelerinde neler
yaptığını öğrenmek
için Birinci Dünya
Savaşı'nı ve Kurtuluş
Savaşı'nı yaşamak
gerekecektir.**

ve coşkulu bir kalabalık halinde protesto eder. Türk halkının bu duyarlılığı Ali Saip Bey'in moralini yükseltir, umutlarını artırır. Eşkıya bile Fransız işgaline karşı ilgisiz kalmaz. Kendisini yaralayan Baltacı Mustafa gelir, ondan af diler. O da "Bu adam beni yaraladı" demeyerek ve kin tutmayarak Mustafa'yı yanına alır.

Fransız İşgal komutanı Bremond bile Ali Saip Bey'e bir jest yaparak

onu Fransız Hastanesi'nde tedavi ettirir.

Fransızlar bunu nasıl yapar?

İyileşir iyileşmez yeniden Kadirli'deki görevine dönen Ali Saip Bey, Adana'da bir Ermeni İntikam Alayı'nın kurulmasına Fransızların nasıl izin verdiğine hayret eder. Çünkü çocukluğundan beri Fransız ırfanı, Fransız kültürü ve uygarlığı onu büyülemiştir. Bu bizim çoğu aydınlarımızın o zamanki ruh halidir. Fransa, Büyük 1789 İhtilali'nin anavatanıdır.

Kendi yurtlarında özgürlük için devrim yapan Fransızların dünyanın diğer bölgelerinde neler yaptığını öğrenmek için Birinci Dünya Savaşı'nı ve Kurtuluş Savaşı'nı yaşamak gerekecektir.

Ali Saip Bey'i başlangıçta Fransızların Adana'yı kontrol altına almaları bile dehşete düşürmemiştir. Yalnızca böyle medeni bir milletin Ermenileri korumalarını aklı almaz.

Fakat çok geçmeden anlaşılmuştur ki yeni işgalcilerin ilk ortadan kaldırmak istedikleri şey Türk jandarmasıdır. "Bu sebeple Fransız ve Ermeni süngülerini göğsümde hissediyordum" diye yazıyor. Ne olursa olsun sabredecek, Mütareke'de Dayrızor'u boşaltması gibi burayı boşaltmayacaktır. Ancak olaylar aleyhine gelişmektedir. Askeri Vali Bremond, amacına ilk engel saydığı Adana Jandarma Alay komutanı Yarbay Haşım Bey'i kendisine verdiği bir çay

ziyafetinden sonra tutuklatarak kentten çıkarır. Adana jandarma alayı bir Fransız yüzbaşının emrine verilir.

Adana, silahlı Ermenilerle dolmaya başlar. Bunlar Fransız üniforması giydirilerek polis ve jandarmada görevlendirilirler. Türklerde ve bu arada Ali Saip Bey'de Fransız sevgisi azalmaya başlar.

Ermeniler, burada 1915 yılındaki büyük göç ettirme olayında gördükleri kötü davranışlardan ötürü bir öç alma hareketine girerler. Ali Saip Bey'in yazdığına göre bu eylemler göz oymak, kulak kesmek, kadınları ayaklarından asıp dövmek, memelerini koparmak, tecavüzdür.

Bu kavganın asıl nedeninin 1915 tehcirinde Ermenilerden kalan mallar olduğu anlaşılıyor. Bu sırada Başbakan Damat Ferit Paşa, Fransızlarla, Altıncı Ordu'nun terhis şartları, Ermenilerin Çukurova'da eski yurtlarına dönmesi ve mallarının iade edilmesi gibi konularda 12 maddelik bir anlaşma imzalar.

Kurulan "Sınırları Düzenleme Komisyonu", Ermenilerin tanıklığına başvurarak zengin Türklerin elindeki malları eski sahipleri olduğu anlaşılan Ermenilere geri verecektir.

Paylaşamayan kadın

Bölgede ilk direniş hareketinin nedeni, Fekel ilçesinin Yerebakan köyünde Hasan adlı birinin eşinin elinden zorla alınarak o bölgede fedai kumandanı olan

Osep Çavuş'la evlendirilmesidir. (Bu kadın acaba, 1915 tehcirinde alıkonulan bir Ermeni kızı mıydı? Bilmiyoruz) Hasan, şikâyeti dinlenmeyince öküzünü satarak elde ettiği silahla Osep'e saldırır. Dağa çıkarak Türklerden bir çete kurar.

Ali Saip Bey, bu mücadele fikrini bir harekete dönüştürmeye karar verir. Kozan'da gizli bir İntibah (Uyanış) Cemiyeti kurulur. Cemiyet, iyi düşünülmüş ve düzenlenmiş bir programla harekete geçer. Gitgide genişler. Yerebakanlı Hasan'ın 20 kişilik çetesi Kozan-Haçin yolu üzerindeki Pozat Gediği'nde bir Ermeni

subayına ve dört Ermeni'ye pusu kurarak onları öldürür. Bunun üzerine Ermeniler Pozat köyünü tamamen yakarlar. Köyün muhtarını ve kardeşini Kozan'da hükümet konağı önünde idam ederler.

“Ben Türk değilim ki!”

Hayatın çeşitliliği gibi mücadelede de pek çok yöntemler vardır. İntibah Cemiyeti, Ermenilerle mücadelesinde Fransızları etkisizleştirmeyi planlar. Yarbay Tayar-da'nın tercümanı olan Ermeni'yi değiştirerek onun yerine cemiyete bağlı, Fransızca bilen birini Tayar-da'ya tercüman olarak vermeyi kararlaştırır. Tayarda buna ikna olur ve Ermeni'yi bırakarak cemiyetin merkez üyelerinden Baytar Muzaffer Bey'i tercüman olarak

yanına alır.

Fransızların ve Ermenilerin gözü Ali Saip Bey'e çevrilir. Ali Saip Bey, sıkıştığı zaman şöyle konuşur:

“Ben Revandizliyim. Memleketim İngiliz işgali altında. Barış olup durum açıklığa kavuşmadıkça Revandiz'e gidemem. İstanbul'a ve başka bir yere gidersem beni kabul etmezler. Ben de size bir fenalık edecek değilim. Ben sıradan bir

vatandaş gibi burada kalacağım.”

Açıkcası, Türk olmadığını, vatansız kaldığını ve burada zorunlu olarak sıradan bir kişi gibi yaşadığını söyleyerek şimşekleri üzerinden savuşturmak

ister. Kendisi diyor ki:

“Revandizli olmam, Fransızların gözünde Türk tabiiyetinden çıkmış bulunduğumu ve Revandiz halkının Türk olmadığı düşüncesini ortaya çıkarmaktaydı.”

Kıtabının ileriki sayfalarında şöyle yazıyor:

“Fransızlar ve Ermeniler Türk olmayanlara karşı daha hoşgörülüydüler. Kendi kendine ‘ben memleketin çeşitli yörelerindenim’ diyenleri ve Müslüman unsurları Türk topluluğu dışında sayıyorlardı. Türklere karşı aldıkları cephede onları da kendi taraflarına almak ve Türk'ün imhasından sonra onları da birer birer tepelemek gizli emelle-riydi.” (*Devam edecek*)

zekisarihan@gmail.com

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Dünyanın
İlk Bilim Tarihi
Doktoru

Ord. Prof. Dr.
Aydın Sayılı
ve
Atatürk'le
Bir Sınav Anısı

Aydın Sayılı

13 Ekim 2018 günü Kanal B’de Levent Yıldız’ın sunduğu
“Tarihin Bilinmeyen Yüzü” izlencemizde, ölümünün 25. yılı
dolayısıyla andığımız Ordinaryüs Profesör Doktor Aydın Sayılı
(2 Mayıs 1913 -15 Ekim 1993), dünyada Bilim Tarihi dalında
doktora yaparak PhD unvanı kazanan ilk kişidir. Onun Ankara
Erkek Lisesi’nden Amerika’ya Harvard Üniversitesi’ne uzanan
yolculuğu, 1933’de lise bitirme sınavında Atatürk’le karşılaştığı gün
başlıyor. Sayılı, “Atatürk’le Bir Sınav Anısı” başlıklı yazısında bu
unutulmaz anısını şöyle anlatıyor:

Atatürk, Reşit Galip ve Afet İnan Ankara Kız Lisesi bitirme sınavı sonrası öğrencilerle birlikte, 24.06.1933

“1933 yılı Ankara Erkek Lisesi tarih-coğrafya ve yurt bilgisi grubu bitirme sınavımızın birinci gününe raslayan kısmının öğleden sonraki bölümü Atatürk’ün huzurunda yapıldı. Atatürk bu sınava Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip, Ankara Valisi Nevzat Tandoğan ve Garnizon Komutanı Fahreddin Altay’ı ve yine en yakın arkadaşlarından Nuri Conker ile Kılıç Ali gibi seçkin şahısları içine alan yirmiye yakın kişiden oluşan bir grupta katıldı. (...) Sınav sonuçlarını tespit eden not cetvelleri, başta Atatürk olmak üzere, Milli Eğitim Bakanı ve Okul müdürünün de imzalarını taşıyacak şekilde tertiplendi. (...) Sınav, sözlü bir sınavdı. (...) Benim sınavımı tek başına Atatürk yaptı. (...) Ben içeri girdiğimde Atatürk, Volga ile Don ırmaklarının birbirlerine bağlanmaları teşebbüsünün ne

zaman yapılmış olduğunu hocalardan soruyordu. Buna bir süre kimse cevap vermedi. (...) Atatürk’ün hemen sağında oturmakta olan Afet Hanım soruyu bana sormasını Atatürk’e teklif etti. Atatürk de bunu uygun bulduğunu hafif bir baş işaretiyle ifade

ederek, soruyu bana sordu. (...) Teşebbüs, Sokullu Mehmet Paşa zamanına aitti. Bir mevsim böyle bir kanalın açılma çalışmaları yapılmış fakat ertesi yıl çalışmalara devam edilmeyerek proje yarıda bırakılmıştı. Böyle bir kanalın açılması siyasi ve iktisadi bakımlardan ne gibi anlamlar taşıyabilir ve ne gibi sonuçlar doğurabilirdi? Ayrıca doğal şartlar ve teknik olanaklar açısından durum ne idi ve bunun gibi bazı diğer tecrübelerimiz ve geleceğe ilişkin tasavvurlarımız var mıydı? İşte bütün bunlar Atatürk’ün bana sorduğu sorular arasındaydı. (...) Bir sorunun cevabı ve mahiyeti genellikle ikinci bir soruyu akla getirmişti. (...) Bunlardan birincisi "Rusya’da Sovyet Sosyalist rejiminin kurulmasında bizim etkimiz olmuş mudur?" sorusuydu. (...) Sınav sırasında üç defa harita

başına ve yazı tahtasına kalkıldı. (...) Atatürk bütün sınav boyunca bana çok kibar davrandı. Sınav çerçevesinde yaptığı bütün konuşmalarında hep sanki kendisi ile eşit tuttuğu bir kimse ile konuşuyormuş gibi davranması özellikle dikkatimi çekti. (...) Ben çıktıktan sonra sınav salonunda hazır bulunanlara cevaplarımdan çok memnun kaldığını açık bir şekilde ifade etmiş. (...) Tam not verilen başka öğrencilerin de bulunduğunu söyleyerek, benim notumun hızasına bir de "çok iyi" yazayım demiş ve cetvele böyle bir kayıt düşmüş, ayrıca kendisi benim hakkımda hocalardan da biraz bilgi istemiş ve bütün bunlardan sonra Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip Bey'e dönerek kendisine 'bu öğrenciyle ilgilenin' demiş. (...) Reşit Galip beni makamında kabul ederek bana kendi imzasını taşıyan ve Atatürk sınavındaki başarımdan ve Atatürk'ün takdirini kazanmış olmamdan dolayı beni tebrik eden kısa bir mektup sundu ve (...) "Tarihçi olmak istemez misin? Atatürk senin tarih sınavını çok beğendi" mealinde benimle bir konuşma yaptı. (...) Milli Eğitim Bakanlığı da konuya ciddiyetle eğilmiş ve tarih ile fen konularını bir araya getiren bir alan olarak benim için bilim tarihinin uygun bir meslek olabileceğini düşünmüş. (...) Bu arada Sartan'ın çıkarmaya başladığı Bilim Tarihine Giriş adlı kitabın

yayınlanmış olan birinci cildini Türk Tarih Kurumu'nun kütüphanesinde gözden geçirme fırsatı buldum ve bilim tarihini kendime meslek seçtiğim ve yarışma sınavını kazandığım takdirde Sartan'ın yanında öğrenimimi sürdürebileceğim de bana söylendi. Bütün bunların sonucu olarak, bilim tarihçisi de olabileceğime, bu mesleği seçmemin de uygun olabileceğine karar verdim. (...) Sınavı kazanınca da bilim tarihi için Amerika'ya gitmeyi tercih ettim. Böylelikle Atatürk'ün sınavımıza gelmesi benim hayatımın seyri üzerinde büyük bir etki yapmış oldu. (...) Amerika'ya gittiğimde ve Sartan'ın danışmanlığı ve yönetimi altında öğrenimime başladığımda şunu da öğrendim ki bilim tarihi

“Sınavı kazanınca da bilim tarihi için Amerika’ya gitmeyi tercih ettim. Böylelikle Atatürk’ün sınavımıza gelmesi benim hayatımın seyri üzerinde büyük bir etki yapmış oldu.”

ilk defa Harvard Üniversitesi'nde resmen bağımsız bir akademik disiplin olarak yenileyin kurulmuş, ya da böyle bir alan yüksek lisans ve doktora çalışmalarını da içerecek biçimde müstakil bir statüye sahip değilmiş. Bunun bir sonurgusu ve biraz da raslantı eseri olarak, 1942 yılında Harvard Üniversitesi'nden

Atatürk hukuk fakültesinde derste.

ilk bilim tarihi doktorasını almak şan ve şerefi bana nasip oldu. Bu, Profesör Sarton'un söylediğine göre, çok muhtemel olarak, yalnız Amerika'da değil, bütün dünyada da ilk bilim tarihi doktora derecesi ve diploması idi. Yine, bu durumun bir uzantısı olarak. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde 1952 yılında bir bilim tarihi kürsüsü kurulmasıyla, bu alanda Batı Avrupa'da ve ABD'de böyle bir kürsü henüz oldukça nadirken Türkiye'mizde ilk bilim tarihi kürsüsü kurulmuş oldu." [1]

Ayдын Sayılı'nın anlatısı, Atatürk döneminde liselerde nasıl yüksek düzeyde bir eğitim verildiğini; bitirme sınavının sözlü

Aydın Sayılı'nın lise bitirme not cetvelinde Gazi M. Kemal, Afet İnan ve Milli Eğitim Bakanı Reşit Galib imzaları ve adının yanında Atatürk'ün el yazısıyla "çok eyi" sözleri.

1952-1953 Ders Senesi
I. Ders: Atatürkçü Düşünce Sistemi
Sınıf: 2. Sınıf
Sube: F
Ders: Atatürkçü Düşünce Sistemi
Tarih: 28-6-1953

Talebinin		Verilen not		Mütalazat
Numara	Adı	Not	Yazı	
90	Kemal	5	5	Çok iyi
105	Afet	3	3	
113	Bakatlı	4	4	
163	Ankar	5	5	
193	İhsan	4	4	
434	Aydın	5	5	
458	Hopraz	5	5	
512	Mahmut	5	5	
636	Sadıroğlu	4	4	
720	Talat	5	5	
904	Baki Sıtkı	4	4	

Görmüşüm
M. Kemal
Afet İnan
Reşit Galib
Tarih: 28-6-1953
Savunma Bakanlığı

yapıldığını ve çok zor sorular sorulduğunu gözler önüne seriyor.

Atatürk, 1930'da *Türk Tarihinin Ana Hatları* kitabında açıkladığı *Türk Tarih Tezi* ile Türklerin tarihte uygarlığa, bilime, sanata katkıla-

bilim tarihçisi George Sarton'un ders verdiği Harvard üniversitesine gönderilmesini sağlamıştı.

Atatürk'ün kendisi için beslediği umudu boşa çıkartmayan Aydın Sayılı, Harvard üniversitesin-

deki eğitimini, *Ortaçağ İslam Dünyasında Bilim ve Öğrenim Müesseseleri* konulu teziyle dünyanın ilk bilim tarihi doktoru unvanını kazanarak yurda dönmüş, ve bilimsel çalışmalarına başlamıştı. Bu süreçte 1958'de ordinaryüs

Aydın Sayılı, Bilim Tarihi öğretmeni George Sarton ile.

rını ortaya koymak yönünde bir çalışma başlatmış; *Türk Tarih Kurumu* ile *Türk Dil Kurumunu* da bu amaç doğrultusunda bilimsel çalışmalar yapmak üzere kurmuştu.

Bilim Tarihi alanında yapılacak çalışmalar da Türklerin tarihte bilime katkılarını ortaya çıkaracaktı. Atatürk, lise bitirme sınavını doğrudan kendisi yaptığı Aydın Sayılı'nın bilim tarihi alanında yetişmesini istemiş ve onun bu amaçla Amerika'ya, dünyanın en önemli

profesörlüğe yükseltilen Aydın Sayılı, 1957'de muhabir üye olarak seçildiği Uluslararası Bilim Tarihi Akademisine (International

Academy of the History of Science) 1961'de asli üye, 1962'de üç yıllığına Başkan Yardımcısı olarak seçilecekti.

İngilizce, Fransızca, Almanca, Farsça ve Arapça bilen Aydın Sayılı,

Aydın Sayılı'nın "Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp" adlı kitabı

yaşamı boyunca yaptığı bilimsel çalışmalarla, kitaplarıyla, makaleleriyle Türklerin tarihte uygarlığa, bilime, sanata, felsefeye yaptıkları katkıları gözler önüne sererek, Atatürk'ün ortaya koymuş olduğu Türk Tarih Tezini savunmuştur. Bu doğrultudaki yapıtlarından en önemlisi *"Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik. Astronomi ve Tıp"* adlı kitabıdır.

İlk basımı 1966'da yayımlanan

bu kitabında, Eski Yunan'ın buluşu olarak gösterilen pek çok buluşun gerçekte Mezopotamya (Sümer, Asur, Babil vs.) kökenli olduğunu ortaya koyan Ord. Prof.Dr. Sayılı, "Yunan Mucizesi" kavramının gerçeğe ve bilime aykırı olduğunu gösterirken şöyle diyordu:

"Pitagoras teoremi"ne ilişkin iki tablet bize Mezopotamyalıların Pitagoras'tan hiç olmazsa bin yıl önce 'Pitagoras Teoremi'ni bildik-

lerini göstermektedir. (...) Diofantos'un Mezopotamya matematiğinden çok büyük ölçüde etkilenmiş olduğu bilinmektedir."(s.195)
"Öklid'in Geometrinin Unsurları" adlı kitabında görülen bir özdeşliğin (...) Mezopotamya matematikçileri tarafından da kullanılmış olduğu görülmektedir."(s.224)
"Pitagoras teoremi adıyla meşhur olan geometrik müna-sebetin Mezo-potamyalılarca iyi bilindiği ve çok kullanıldığı sarıh bir şekilde

Aydın Sayılı'nın çocukluğu

5. sınıf öğrencisi iken Öğretmeni Sedat Saip ile

Aydın Sayılı'nın Ankara Erkek Lisesi'ndeki yemek belgesi

Aydın Sayılı albümünden.^[2]

müşahede ediliyor.”(s.254) “Thales teoremi veya onun özel bir şeklini Mezopotamyalıların Yunanlılardan önce bildiklerini de tespit eden bu problem Vatikan’ın 8512 envanter numaralı tabletinde bulunmaktadı.”(s.232) “Bu tabletin gün ışığına

çıkmasından önce çapı gören çevre açısının dik olduğunun ilkin Thales tarafından ifade veya keşfedildiği kabul edilmekteydi. Oysa bu tablet, Mezopotamyalıların bu teoremi Thales’ten çok önce bilmiş olduklarını göstermektedir.” (s.257) “Yunan Mucizesi sözü (...) mübalağalı ve hatalı bir zihniyeti temsil eder. (...) Bugün sarahatle biliniyor ki Mezopotamyalıların matematik ve astronomideki bilgileri Yunanlılarınkine kıyaslanabilecek bir durumdaydı. (...) Yunanlıların yalnız matematik ve astronomide değil, tıp alanında da Mısırlılardan ve Mezopotamyalılardan önemli istifadeler sağladıkları sarahatle görülmektedir. Yunan ilmi, bu yeni bilgilerimiz karşısında mucize halesine bürünen mahiyetini tamamen kaybetmiştir. Yunan Mucizesi sözü, bilginin çok noksan olduğu zamanların damgasını

Harvard Üniversitesi'nde Hocası Finch ile 5.5.1934

Yadak subay üniforması ile

Aydın Sayılı albümünden.^[3]

taşımaktadır,.. bugün artık eskimiş bir sözdür.” (s.447)

* * *

Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, emekli olduktan çok kısa bir süre sonra 1993'te aramızdan ayrılırken, geride Türklerin ve Müslümanların bilime, sanata, felsefeye, uygarlığa katkılarını belgelerle gözler önüne sererek Atatürk'ün Türk Tarih Tezi'ni doğrulayan yüzlerce makale, onlarca kitap bıraktı.

Atatürk'ün sınavından geçerek bilim tarihine yönelen Aydın Sayılı'yı, ölümünün 25. yıldönümünde saygı ve özlemle anıyoruz. •

cengizozakincibd@gmail.com

[1] Aydın Sayılı, "Atatürk'le Bir Sınav Anısı" AKDTYK, Erdem, Atatürk Kültür Merkezi dergisi, Aydın Sayılı Özel Sayısı-1, cilt 9, sayı 25, TTK Basımevi, Mayıs 1996, s.59 vd.

[2] a.g.e. s.9.

[3] a.g.e., s.10

Kültür ve Sanat Dünyasından
Dr. Tekin Özertem

Türkiye'nin Kalbi: Ankara

Sergey Yutkeviç'in^[1] 1934 yılı Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği yapımı filminin adı "Türkiye'nin Kalbi: Ankara" Cumhuriyet'in 10. Yıldönümü nedeniyle Atatürk'ün isteği ile çekilen filmin müzikleri de ünlü bestecilerimiz Ekrem Zeki Ün ile Cemal Reşit Rey'e ait.

Sergey Yutkeviç

1930'lu yıllarda Ankara

10. Yıl kutlamalarının yanı sıra Cumhuriyet Devrimi kazanımlarını, bozkırın ortasında yoktan var edilen başkent Ankara'ya ilişkin görüntülerin, Sovyetler Birliği Milli Savunma Bakanı Kliment Vorosilov'un başkanlığındaki Sovyet delegasyonun ülkemizi ziyareti ile ilgili görüntülerin yer aldığı bu belgesel ne yazık ki o yıllarda ülkemizde gösterime girmemişti. Nedeni: 1921 yılında yürürlüğe giren Moskova Antlaşması ile başlayan, Kurtuluş Savaşı yılları

ve sonrasında süren dostluk ve işbirliğinin 1933 yılından sonrasında giderek bozulup gerginleşmesi. Filmin, geçmiş yılların Türk-Sovyet dostluk ve işbirliğini anımsatacak olması. Bunlar işin siyasi yanı. Bizi ilgilendiren filmin Cumhuriyetin ilk yıllarını, Ankara'yı ve 10. Yıl kutlamalarını belgeleyen paha biçilmez değeri.

Yutkeviç, Ankara filminin çekimleri sırasında

Yıllarca arşivin tozlu raflarında unutulmuş bu belgeselin varlığından ancak 1969 yılının 10 Kasım günü Ankara Televizyonu tarafından yayınlandığında haberdar olabildik. Cumhuriyet'in 10. Yılında Sergey Yutkeviç tarafından bir belgesel film çekildiğinden haberdar olan yapımcı ve yönetmen arkadaşımız Varlık Özmenek, 10 Kasım günü Atatürk'ü 10. Yıl Kutlamaları'nın

çoşkusu ile anmak için bu belgeselin yayınlanmasını önermiş; Televizyon Dairesi Başkanı Mahmut Tali Öngören'in onayı sonrasında da film, yapımcı ve yönetmen arkadaşımız Tunca Yönder tarafından Sovyetler Birliği Büyükelçiliği aracılığı ile getirtilip 10 Kasım gecesi yayınlanınca da ortalık karışmıştı.

Hem de ne karışmak!

Film yayındayken apar topar stüdyoya gelen TRT Genel Müdürü Adnan Öztrak, "Bu film ancak Moskova'da seyrettirilebilir. Yayını kesin." diyerek filmin tamamının gösterimi engellemiş; engellemekle kalmayıp, adı ülkemiz radyo ve televizyon yayıncılığı ile sinema tarihine altın harflerle yazılmış olan sevgili Mahmut Tali

Adnan Öztrak

Öngören "komünizm propagandası" yapmakla suçlanıp görevden almış; topu topu 48 kişiden oluşan yayıncı ve yapımcı kadrosu ile televizyon yapım ve yayınlarının gerçekleştirildiği; yönetmenlerin dönüşümlü olarak yayın akışının sorumluluğunu üstlendiği o günlerde, o gece yayın sorumlusu olan programın yapımcısı değerli dostum Varlık Özmenek de maaşı kesilerek cezalandırılmış; Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma

açılmış, filmde yer alan kiril alfabesi ile yazılı metinler tercüme ettirilmiş, yaklaşık bir ay süren soruşturma sonucunda da komünizm propagandası yapılmadığına karar verilmişti.

Gerçeklerle yüzleşmek bir kez daha ürkütmüştü film gösterilirken Adnan Öztrak'ı telefonla arayıp komünizm propagandası yapıyor diye gaza getirenleri.

Filmin yayınının engellenmesinin bir nedeni de Türkiye'yi çok yoksul göstermesiydi. Yoksulluktan söz etmek de komünistlik yapmak demekti... Oysa Mustafa Kemal Paşa'nın 27 Aralık 1919 Cumartesi günü saat 15:00 sularında Dikmen sırtlarından ilk kez gördüğü kerpiç evleri, dar sokakları ve tozlu yolları ile bakımsız; çoğunluğu oluşturan Müslüman Türklerin yanı sıra Rum, Ermeni ve Yahudi azınlıkları yaşadığı küçük ve yoksul bir Anadolu kentiydi Ankara. 13 Ekim 1923 günü de başkent, Sergey Yutkeviç'in tanımıyla Türkiye'nin kalbi olmuştü.

27 Aralık 1919 Cumartesi gününün sabahında çingirak, davul ve zurna sesleri ile uyanır Ankara. Ankara'nın meşhur tellallarından Ali Dayı, gür sesiyle duyurur çarşı pazar, sokak sokak dolaşarak Mustafa Kemal Paşa'nın geleceğini. O yıllarda Ankara'nın nüfusu 15-17 bin civarındadır, ama köylerinden; Kırşehir, Yozgat, Kalecik, Kızılcahamam gibi çevre il ve ilçelerden gelenlerle 30-40

Atatürk'ün Ankara'ya gelişi
(27 Aralık 1919)

bin kişi sabırsızlıkla beklemektedir o gün Ankara'ya varacağı bilinen Gazi Paşa'yı. Oğuz ateşleri yakılır kentin dört bir yanında; Ulucanlar yolunun üzerindeki Efeler Kahvesi'nin önünde sancak dikilir Oğuz töresi uyarınca. 3 bin atlı, binlerce yayadan oluşan Seymen Alayı düzülüp yola çıkılır Dikmen sırtlarına doğru şamanlar gibi dans eden 100 davulcu ve 60 zurnacının peşi sıra... Davul, Oğuz töresince varlık, bağımsızlık, egemenlik ve şahlanışın simgesi. Seymen Alayları milli felaket günlerinde, beyliklerin, devletlerin yıkılışları sonrasında yeni bir devlet kurmak ve yeni bir başkan seçmek için oluşturulur. Saat 15:00 civarında varırlar Mustafa

Atatürk'ün
Ankara'da karşılanışı
(27 Aralık 1919)

Kemal Paşa ile beraberindeki Sivas Kongresince seçilmiş 16 kişilik halkın temsilcileri Dikmen sırtlarına, "Var ol! Çok yaşa Gazi Paşa" nidaları ile karşılanırlar. Kurbanlar kesilir. Ne Samsun'da, ne Havza'da, ne de Erzurum ve Sivas'da böyle bir coşku ile karşılanmamıştır Mustafa Kemal Paşa.

Ankara ile ilgili çok önemli ve

Atatürk'ü karşılayan Seymenler değerli bir belgesel de 1976 yılında TRT Ankara Televizyonu tarafından gerçekleştirildi. Yapımcılığını, Münip Senyücel'in^[2]; yönetmenliğini, Mehmet Ege'nin^[3] üstlendiği, her biri 40 dakikalık 9 bölümlün oluşan Ankara adlı bu belgesel de ne yazık ki 1977 yılında öğleden sonra yayınlandıktan sonra bir daha yayınlanmadı. Bir zamanlar her 27 Aralık günü coşku ile kutlanan Ankara'nın başkent oluşu da giderek anımsanmaz oldu. 99 yıl önce yakılan Oğuz ateşleri gibi sönüp yitti Ankara'yı Ankara yapan Seymen ruhu.

Küçük bir çocukken ardı ardına Ankara Marşı'nın^[4] çınlayan ilk dizesi ile başlardı Ankara Radyosu yayınına: *"Ankara Ankara, güzel Ankara! / Seni görmek ister her bahtı kara, / Senden yardım umar her düşen dara. / Yetersin onlara güzel Ankara. // Yurduma göz diken dik başlar insin. / Türk gücü orada her gücü yensin. /*

*Yoktan var edilmiş
ilk şehir sensin, //Var
olsun toprağın taşın
Ankara!"*

Bugünlerde bu marşı duyup bilen kaç kişi vardır bilmiyorum. Ama ben Fotoğraf- larından görüp, bu marş ile sevmiştim her dara düşenin yardım umduğu bu yoktan var edilen ilk şehri. Gerçek

bir başkentti o yıllarda henüz tarihi kimliğine göz dikilmemiş, rant uğruna yağmalanmamış Ankara! Bu yazıyı yazarken de Sakarya Meydan Savaşı yıllarında yakılmış Ankara Türküsü yankılanıyor kulaklarımda Ruhi Su'nun sesi ve yorumu ile:

*"Ankara'nın taşına bak /Gözle-
rimin yaşına bak / Uyan uyan Gazi
Kemal / Şu feleğin işine bak!!!
Kılcını vurdun taşa / Taş yarıldı
baştanbaşa / Uyan da bak Gazi
Kemal / Başımıza gelen işe // Anka-
ra'nın dardır yolu / Düşman aldı
sağı solu / Sen Gösterdin Paşam
bize // Böyle günde doğru yolu"*

Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 99. Yılı Kutlu olsun.

Hoş geldin, sefalar getirdin
Paşam! •

tekinozertembd@gmail.com

- 1- Sergey Yutkevich, (1904-1985) Belge filmle- riyle olduğu kadar konulu yapıtlarıyla da tanınan ünlü Rus sinema yönetmeni. 2- Münip Senyücel, (1938) Tiyatro Sanatçısı, Televizyon Yönetmeni, Yapımcı. 3- Mehmet Ege, (1945-2016) Tiyatro Sanatçısı, Televizyon Yönetmeni, Yapımcı. 4- Müzik: Halil Bedii Yönetken / Söz: Aka Gündüz 5- Ruhi Su, (1912-1985) Opera ve Halk Müziği sanatçısı.

Usta Gazeteci METE AKYOL, Mezarı Başında Anıldı

Başkent Üniversitesi Mütevelli Heyeti Üyesi ve
Bütün Dünya Genel Yayın Yönetmeni Usta Gazeteci Mete Akyol,
aramızdan ayrılmasının ikinci yıldönümünde ailesi, dostları ve
sevenleri tarafından mezarı başında düzenlenen törenle anıldı.

3 Kasım 2016 günü yitirdiğimiz, dergimiz Genel Yayın Yönetmeni
Mete Akyol için İstanbul Büyükkada'daki kabri başında
anma programı düzenlendi. Ailesi, dostları ve sevenleri tarafından
Akyol'un kabrine çiçekler konuldu ve dualar edildi.

Usta Gazeteci Mete Akyol'un eşi Gülçin Akyol
ve oğlu Ufuk Akyol'un da katıldığı anma programında,
Bütün Dünya çalışanları da hazır bulundu.

METE AKYOL'DAN YAZILAR

Mete Akyol'un Mevzuat Böyle Efendim adlı kitabından

Ay Taşı

1969 yılında aya giden Amerikalı astronot Neil Armstrong, bu gezisinden, eksik olmasın, eli boş dönmemişti.

Ceviz büyüklüğünde bir de taş getirmişti aydan!..

Amerikalılar, bu ay taşını laboratuvarında inceden inceye bir incelemeden geçirdiler. Ay taşının nasıl olduğunu incelediler, içinde hangi kimyasal maddelerin bulunduğunu incelediler, maden kırıntıları taşıyıp taşımadığını incelediler ve bu incelemeleri sonunda ay taşının ne köy, ne kasaba olur türden bir taş olduğunu anladıktan sonra da tuttular bu taşı “dış ülkelerle olan dostluklarını geliştirmek” amacıyla kullanmaya karar verdiler.

Ve bir fanus içinde sakladıkları ay taşını çeşitli ülkelere göndererek, Mona Liza gibi itina ile sergileyip, halkın görmesini sağladılar.

Amerikalılar, Türk halkıyla da dostluklarını geliştirmek istediklerinden, gökten indirilmiş bu taşı 1970 yılında Türkiye'ye de gönderdiler.

Ay taşı Ankara Esenboğa

Havaalanı'nda uçaktan indirilip, özel bir koruyucu ekip tarafından havaalanı gümrüğüne getirilirken, Amerikan Büyükelçiliği'nden bir grup yetkili ve etkili kişi de, gümrüğün Türkiye tarafındaki kapısında bu değerli taşı karşılamak için bekliyordu.

Ay taşını getiren ekip, o gün banket

Karikatür:
Turhan Selçuk

gerisinde nöbetçi olan gümrük memurunun karşısına geldiğinde, kucaklarındaki “mal”ı anlattılar.

“Bu, ay taşıdır” dedi koruyucu ekibin şefi. “Gerekli işlemlerin yapılmasını rica edeceğiz.”

Gümrük memuru “mal”ın, yolcu beraberinde getirilen bir eşya olup olmadığını sordu.

“Pek anlayamadık bu deyimi” dedi ekip şefi, “Gerçi taş bizim beraberimizde getirilmiş oluyor ama, biz normal yolcu sayılmayız. Asıl görevimiz, bu taşı getirme ve ayrıca korumaktır.”

Gümrük memuru da bu kadar açıklamayı anlamamıştı:

“Belirli değere kadar mallar, yolcu beraberinde getirilir” dedi, “Bu belirli değerın üstündeki mallar ise gümrüğe tâbidir.”

“Yani, biz bunu Türkiye’ye sokmak için Gümrük Vergisi ödemek zorunda mıyız?” diye sordu Amerikalı.

“Elbette.”

“Fakat biz bu taşı Türkiye’de bırakmayacağız ki... Üç gün süreyle burada sergileyip, sonra da başka bir ülkeye götüreceğiz.”

“Muvakkat ithale giriyor demek ki...”

“O nedir?”

“Muvakkat ithal demek, geçici ithal demektir” dedi gümrük memuru. “Madem ki bu taş bir süre sonra gümrükten geri çıkarılacak, o halde buna geçici ithal mevzuatımızı uygulamamız gerekiyor.”

Amerikalı durumu şimdi anlayabilmişti: “Tabii” dedi.

“Mevzuatınız hangi işlemin yapılmasını gerektiriyorsa, elbette o işlemi yapacaksınız.”

Amerikalının bu sözlerinden sonra, ay taşının içinde bulunduğu paket, gümrük memurunun isteği üzerine açıldı. Paketten, bir fanus çıktı. Fanusun içinde de, bir ceviz büyüklüğünde ay taşı bulunuyordu.

“Geçici ithal mevzuatımıza göre değeri üzerinden Gümrük Vergisi ödeyeceksiniz” dedi gümrük memuru, “Ödediğiniz vergi karşılığında size bir makbuz vereceğim. Üç gün sonra taşı çıkarırken, makbuzu iade eder, şimdi yatıracağınız paranızı geri alırsınız.”

Amerikalı, elbette boyun eğecekti mevzuatımıza.

“Peki” dedi. “Dediklerinizi yapmaya hazırız. Ne kadar Gümrük Vergisi ödememiz gerekiyor?”

Gümrük memuru hayretle baktı Amerikalının yüzüne:

“Ödeyeceğiniz vergi, malın değerine göre hesap edilecektir” dedi, “Siz malın değerini belgelerle ispat edin, ben de o değer üzerinden vergisini hesaplayayım.”

Bu kez Amerikalıyı bir hayret aldı. Yanındaki arkadaşlarına döndü: “Ay taşı bu” dedi. “Bunun değerini biz nasıl saptayabiliriz? Hem şu kadar değerdedir desek, bunu nasıl kanıtlayabiliriz?”

Amerikalıları önce, bir gülmedir aldı. Fakat çok geçmeden gülmeyi unuttular, kuşkulananmaya başladılar. Ay taşının gerçek değerini

kanıtlayamazlarsa, taşın Türkiye'ye girmesi mümkün olmayacaktı.

"Bu taş, bizim astronot tarafından aydan getirilmiştir" dedi Amerikalı, "Biz bunun değerini nasıl saptayabiliriz?"

Gümrük memuru Amerikalı'ya hak verdi: "Çaresizliğinizi anlıyorum" dedi. "Fakat, ben de çaresizim. Siz de beni anlayın. Siz değerini kanıtlayamadıktan sonra, değeri belirsiz malın, Gümrük Vergisi'ni ben nasıl hesap edeyim?"

Amerikalı, işi dostlukla çözümlene girişiminde bulundu.

"Fakat bir formül bulunabilir, değil mi?" dedi, "Çünkü bu taş, Amerikan halkının dostluk duygularıyla, Türk halkına gönderiliyor."

"Olabilir" deyip, Amerikalı'nın dostluk girişimini bir çırpıda kesip attı gümrük memuru.

"Dostluk hisleriyle gönderilmiş olabilir ama, yine de Gümrük Vergisi'nin ödenmesi gerekir. Bunun için de, malın değerinin bilinmesi şarttır."

Ay taşının değeri nedir? Ay taşının değeri nasıl saptanabilir?

Amerikalılar, gümrük bankosu önünde kara kara düşünürken, kafalarında birden bir ışık yandı:

"Bir örnekleme yapalım isterseniz" dedi ekipbaşı, "Diyelim ki, İstanbul'da bir taş var. Bu taş gittiniz, aldınız ve buraya getirdiniz.

İstanbul'da değeri beş kuruş olan taş, Ankara'ya geldi diye birden kıymetlenmez ya. Bu taş da böyledir. Bir mücevher değildir. Ayda ise hiçbir değeri yoktur bu taşın. Burada da değeri olmaması gerekmez mi?"

Gümrük memuru, Amerikalının bu sivri aklına şöyle yanıt verdi:

"İstanbul'dan alıp Ankara'ya getirdiğiniz taşın üstüne hiç nakliye masrafı koymaz mısınız?" diye sordu. "İstanbul'daki bir taş ile, İstanbul'dan alınıp, Ankara'ya getirilen taşın değeri bir olur mu hiç?"

Amerikalı bu mantık karşısında "Eyvah, yandık" diye söylendi.

Aya gidebilmek için uzay merkezi NASA'da yıllardır yapılan çalışmalar, kurulan tesisler, özel olarak üretilen Apollo uzay aracı, kullanılan yakıt ve bir de astronotun maaşı, ay taşının aydan dünyaya nakliye

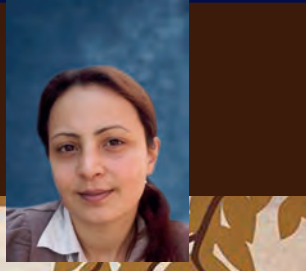
masrafı olarak hesap edilip de, taşın dünyadaki değeri saptanacaksa, gerçekten yandı demektir Amerika. Çünkü, taşı Türkiye gümrüğünden geçirebilmek için, bu değer üzerinden Gümrük Vergisi ödemek zorundaydı.

Ay taşı, iki gün sonra Ankara'da Hitit Müzesi'nde sergilenerek, Türk halkının ziyaretine sunuldu.

Peki, nasıl mı oldu gümrükten geçiş?

Ee, ay taşı bu... Aydan, füzelerin ateşlenmesiyle yola çıkıp da, Türkiye'ye bakan katından torpillenmeden girebilir miydi, hiç? •

"Bu taş, bizim astronot tarafından aydan getirilmiştir" dedi Amerikalı, "Biz bunun değerini nasıl saptayabiliriz?"

Gerçek bir ütopya: Savaşmadan gelişen antik uygarlık

İndus Uygarlığı 700 yıl boyunca zırhlar, silahlar, eşitsizlik ya da imtiyaz olmaksızın gelişim göstererek, yerküre üzerinde cennetvari bir düzenin nasıl kurulabileceğinin örneğini oluşturdu.

Sağduyulu bir biçimde yönetilen

barışsever bir Atlantik adasını gözünüzde canlandırın. Bu ada üzerinde kurulu 54 kent, yaşamı boyunca görev yapmak üzere seçilmiş bir prens ve eğitilmiş yetkililer tarafından yönetiliyor. Savaş tamamen ortadan kaldırılmış olmasa

da, yalnızca son çare olarak ona başvurulmaktadır. İnsanlar dövüşmeyi övünülecek bir şey olarak görmemektedir ve düşmanlarını öldürmekten tutsak etmeyi tercih etmektedirler. Bu, Thomas More'un tam 500 yıl önce yazdığı kurgusal eserinde anlattığı; pagan, komünist ve barış yanlısı dünyaya adını veren Ütopya'dır.

More'un kitabının hayal gücümüz üzerinde –özellikle de ütöpik bilim kurgu sayesinde ciddi bir etkisi oldu. Fakat More'un çizdiği dünya, bugünün otokrasi, fanatizm ve terörizm dünyasında,

Savaşma içgüdüsü, eski Mezopotamya'dan Britanya İmparatorluğu'na kadar geçen beş bin yıllık dönemde neredeyse her uygarlıkta itici bir güç olmuştur.

günümüz gerçeklerinden oldukça uzak görünüyor. Doğrusunu söylemek gerekirse, More'un gerçek niyetinin ne olduğu konusundaki tartışmalar da devam ediyor. More, eserin ismi olarak belirlediği “Ütopya” ifadesini, Eski Yunan'da olmayan yer anlamına gelen “ou-topos” ile iyi yer anlamına gelen “eu-topos”u kullanarak, kelime oyunuyla türetmiştir. More, ideal bir toplum tasarımı mı öneriyordu yoksa yaşadığı dönemin kalıtsal monarşilerinin çıkarıcılığını, açgözlülüğünü ve askeri

istismarlarını mı hicvediyordu?

Herkesin hemfikir olduğu tek nokta ise ütopyanın hiç var olmadığı. Geniş insan toplulukları, baskıyla yönetilmeye yatkındır. Savaşma içgüdüsü, eski Mezopotamya'dan Britanya İmparatorluğu'na kadar geçen beş bin yıllık dönemde neredeyse her uygarlıkta itici bir güç olmuştur.

Ya da gerçekten olmuş mudur? Gizemli ve antik bir toplum, bunun doğru olmadığını ortaya koyuyor. İndus Vadisi Uygarlığı, dört büyük erken uygarlığın en esrarengiz olanıdır. Fakat Mezopotamya,

Antik Mısır ve Antik Çin savaşmakla övünürken, İndus Vadisi Uygarlığı'nda bu yoktu. İndus Uygarlığı, işlevsel bir ütopya mıydı? Eğer öyleydiyse, varlığını nasıl sürdürdü ve niçin sonunda yok olup gitti?

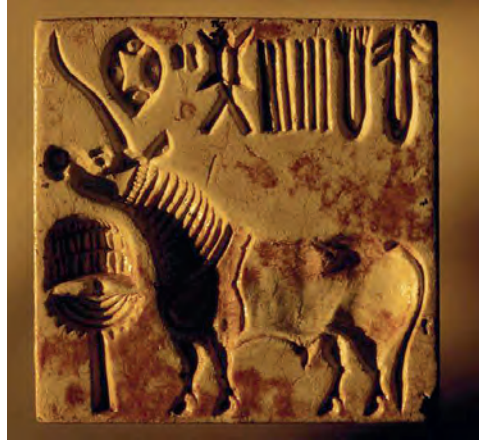
İndus Uygarlığı, M.Ö 2600-1900 yılları arasında öne çıktı. Bu uygarlığa ait binden fazla yerleşim yeri bulundu. Bu yerleşim yerleri ise günümüzde Pakistan, Hindistan ve Afganistan sınırları içerisinde olan 800 bin kilometrekarelik bir alana yayılmış durumdadır. Bu kalıntılar ancak 1920'lerde keşfedildi. İndus Uygarlığı günümüzde Hint uygarlığının başlangıcı ve Hinduizm'in de muhtemel kökeni olarak kabul edilir.

Şimdiye dek ulaşılan tüm bilgiler İndus Uygarlığı'nın zengin,

gelişmiş ve tarihin en önemli toplumlarından birisi olduğuna işaret etmektedir. Bu uygarlığın Arap Denizi üzerinden sağladığı güçlü bir deniz ticareti söz konusuydu ve arkeologlar Ur ve Akkad gibi Mezopotamya kentlerinde, İndus Vadisi'nde yapılmış bazı nesneler buldular. Dünyanın bilinen en eski tuvaletleri ile birlikte “Büyük Hamam” olarak adlandırılan etkileyici bir tuğla su sarnıcını da kapsayan son derece modern nitelikteki kanalizasyon sistemi ve sokak planlaması, en büyük iki İndus kenti olan Harappa ve Mohenjo-daro'nun övünç kaynağı olmuştur.

İndus toplumunda esnaf, alım satım işleri için blok taş ağırlıklar ve mücevherat için de hassas biçimde delinmiş, uzun akik boncuklar yapmışlardır. Kazılarda binlerce küçük mühür taşı da bulunmuştur. Bu mühür taşlarını boyunlarında taşıyan tüccarlar, kilden yapılmış etiketlere bu taşları basarak adlarını damgalarlardı.

İndus Uygarlığı'nın diğer bazı yönleri daha da şaşırtıcıdır. Ana kentlerde savunma amaçlı inşa edilmiş yapı izleri yoktur. Hayvan avlamak için tasarlanmış bıçak, mızrak ve oklar dışında hiçbir zırh ve askeri silah bulunamamıştır. Bu bölgede daha sonradan yaygınlaşan ve hücum akınlarının vazgeçilmezi niteliğindeki bir hayvan olan

İndus Uygarlığı'na ait bir mühür taşı.

atın izlerine de rastlanmamıştır. Yaklaşık bir yüzyıl süren kazılarda arkeologlar insanların dövuştüğü bir sahnenin yer aldığı yalnızca tek bir tasvir ortaya çıkardılar. Ve bu tasvir de, keçi boynuzlarına ve kaplan bedenine sahip bir kadın tanrıçayı gösteren kısmen efsanevi bir sahneydi.

Dikkat çekici kraliyet sarayları ve büyük tapınaklar, kralların ve diğer yöneticilerin anıtsal tasvirleri hiç yoktur. Zengin ve fakirlerin evleri arasında çok fazla fark olmadığı gibi, gömülmüş iskeletlerin kemiklerinde birbirinden farklı beslenme biçimlerine ve köleliğe dair herhangi bir ize de rastlanmamıştır. Bütün bunlar, Mezopotamya'nın zigguratları ve Eski Mısır'ın firavunları ile tam bir tezat oluşturuyor.

Londra'daki Britanya Müzesi'nin eski yöneticisi Neil MacGregor, “Bu büyük İndus

İndus Uygarlığı'na ait buluntulardan, insanların dövüşmesini betimleyen tek tasvir.

kentlerinden geriye kalanlar bize savaş halinde olmuş ya da savaşla tehdit edilmiş bir toplum bulguları sunmuyor.” diyor ve İndus halkının, şiddetin ya da bireysel gücün tek bir noktada toplanmasının benimsenmediği yeni bir kentsel uygarlık modeli ortaya koyduğunu savunuyor: “Bu İndus kentlerini, erken bir kentsel ütopya olarak görmek abartılı mı olur?”

Bazıları ise savaş ya da çatışmaya dair hiçbir iz olmamasını inandırıcı bulmuyor. Harvard Üniversitesi'ne bağlı Peabody Müzesi'nden Richard Meadow, “Az ya da çok çatışma izine rastlanmamış bir toplum hiç olmamıştı.” diyor. Meadow, bıçak, mızrak gibi aletlerin hayvan avlamada kullanıldığı gibi, insanlar üzerinde de kullanılmış olabileceğini savunuyor. Ve son derece kanlı savaşlar, kurban etme ve işkence öykülerini ortaya koyan hiyeroglifler çözülene kadar Antik Maya Uygarlığı'nın da bir

zamanlar fevkalade barışçıl olduğunun düşünüldüğüne dikkat çekiyor. İndus betiği çözülebildiğinde neyi ortaya çıkaracağını kim bilebilir? Yine de Maya Uygarlığı'nın bile bazı kentlerinin etrafında savunma amaçlı yapılar

ve savaşçı kralların yaygın tasvirleri vardı. Bu nedenle Meadow'un görüşleri azınlıkta kalmaktadır.

Büyük toplumların pek çoğu hukuk kurallarını uygulayabilmek için merkezi hükümetlere gereksinim duymaktadır. Yine bir yöneticiyi tasvir ettiği tahmin edilen bir İndus heykeli ise gözleri kısmen kapalı, üzerinde bir örtü bulunan ve sakallı bir adamın meditatif bir büstü biçimindedir. Genellikle “Keşiş Kral” olarak adlandırılır. Çünkü Budist rahipler ve Hint keşişleri gibi sol omzunu kapatan bir örtü giyiyordu. Ve bu örtünün üzerinde de Mezopotamya rahipleri tarafından takılan yonca motifi vardı. Keşiş krallın kimliği ise aslında tamamen belirsizdir.

Bununla birlikte İndus Vadisi'ndeki büyük mühendislik projeleri, işgücü sağlamak, harekete geçirmek ve yönetmek için bazı rehber yetkililerin var olduğunu

akla getirecektir. Örneğin, birçok kentin altında uzanan çok geniş taş platformlar vardır. Bu platformlar binaları ve sokakları, İndus Nehri'nin taşkın seviyesinin üzerine yükseltmek için inşa edildi. Mohenjo-daro'daki temel platform 200 metre genişliğinde, 400 metre uzunluğunda ve 5 metre yüksekliktedir. Pennsylvania Üniversitesi'nden Gregory Possehl, bu yapıyı inşa etmenin bir yıldan fazla zaman ve 10 bin işçi gerektireceğini hesapladı. Bu da işçilerin yönlendirilmesi için bir tür merkezi otorite gerektirirdi. Elbette Thomas More da Ütopya'sında köleliği hesaba katmıştı. Belki bu kurgusal dünya ile gerçek dünya arasındaki bir benzerlik budur.

Çok geniş bir alana yayılmış ticari ağlar da merkezi otoritenin bir diğer göstergesidir. Lapis lazuli taşı, Shortugai ticaret merkezine yakın bir yerde çıkarılıyordu. Eşyalar hiç kuşku yok ki İndus Nehri ve nehrin kolları üzerinden, bir kısmı da karayoluyla taşınıyordu. Böylesi ağlar, yerleşim yerleri arasında ana bağlantı yolları olmaksızın geliştirilip işletilemezdi. Muhtemelen merkezi vergilendirmeyeyle yönetilerek devamlılığı korunmuş ve ayrıca merkezi otorite, uzun mesafeli ticari anlaşmaların geçerliliğini sağlamak için bir tür düzenleyici sistem kurmuş olmalıdır.

Bu uygarlığın alım satım işleri için kullandığı taş ağırlıklar da,

İndus Vadisi'nin her yerinde bir standart haline getirildi ve kuşkusuz çok işlevsel bir biçimde kullanıldı. Bu sistem, İndus Vadisi Uygarlığı yok olduktan sonra da kullanılmaya devam etti. Böylesine varlıklı bir toplumun saldıran işgalcilere kurban gitmeden ya da dahili diktatörler tarafından kuşatılmadan yüzyıllar boyunca ayakta kalması akıl almaz görünüyor. Ki bu dönemlerde Eski Mısır'da Ramses, Babil'de Hammurabi gibi yöneticiler hüküm sürüyorlardı. Bu nasıl mümkün olabildi?

İndus lideri "Keşiş Kral" büstü, bu uygarlıktan kalan tek yönetici tasviridir.

Bu sorunun yanıtı kısmen coğrafi kaderle ilintili gibi görünüyor. İndus Uygarlığı, nehir düzlüklerinden ve kıyılardan dağ ve tepelere uzanan geniş topraklara sahipti. Mısır'da Nil Nehri'nin kestirilemeyen yıllık su seviyesinin

Mohenjo-daro, İndus Vadisi Uygarlığı'nın en büyük yerleşimlerinden biridir.

aksine, İndus Nehri'nin güçlü suyu yıl boyunca nehir yatağı ve dört ana kolunda çağlıyordu. Kereste, yarı değerli taşlar, bakır ve diğer madenler de dahil olmak üzere, sahip oldukları hammadde bol miktardaydı. Kışın rüzgar ve fırtına, yazın da muson ikliminden kaynaklanan iki yeşerim mevsimi yaşanması, bol miktarda besin anlamına geliyordu. Mısır ve Mezopotamya bu coğrafi özelliklere kıyasla çok şanslı sayılmazdı.

Sonuç olarak, İndus toplumunun yabancı toprakları işgal etmesini gerektirecek hiçbir ekonomik nedeni yoktu, bu yüzden de militarist liderlere ihtiyaç duyulmuyordu. Dış işgalcilere gelince,

İndus toplumunun yabancı toprakları işgal etmesini gerektirecek hiçbir ekonomik nedeni yoktu, bu yüzden de militarist liderlere ihtiyaç duyulmuyordu.

Arap Denizi kıyısından saldırıya maruz kalabilirdi. Kuvvetlendirilmiş yerleşimlere de burada rastlanması muhtemelen tesadüf değildir.

Uzak mesafedeki Mezopotamya'dan olası bir saldırı durumuna gelince, İndus toplumuyla yapılan ticaretin değeri ve Mezopotamyalı liderlerin iç savaşlarla uğraştıkları gerçekleri göz önüne alındığında, böylesi bir saldırı isteğinin olabilmesi düşük bir ihtimaldir.

Öyleyse sonuç olarak İndus Uygarlığı'na ne oldu? 1920'lerin sonunda Mohenjo-daro'da, görünüşe göre kentten kaçmak istedikleri sırada yakalanmış 14 kişiye ait iskeletler bulundu. Bu keşif, Orta Asya'dan gelen göçmenlerin İndus toplumuna saldırdığı ve bu

İndus Uygarlığı'na saldırması muhtemel adaylar kimlerdi? Mehrgarh ve Sutkagen-dor'daki İndus yerleşimlerinden hareketle, İndus Uygarlığı'nın Batı ile siyasi ve ticari ilişkileri iyiydi. Shortugai'deki yerleşimlere bakılırsa, aynı durum kuzey ve kuzey batı için de geçerliydi. Doğuda Racastan bölgesinde ise soğuk ve seyrek nüfuslu Tar Çölü ve Aravalli Dağları yer alıyordu. İndus toplumu yalnızca güneyden yani

uygarlığın çöküşünü başlattığı teorilerini beraberinde getirdi. Yani bu görüşe göre, yedi yüz yıl boyunca gelişim gösteren barış yanlısı İndus toplumu, şiddet dolu bir sonla karşı karşıya kalmıştı. Fakat 1980’lerde yapılan araştırmalar bu insanların bir katliamdan ziyade sıtma ya da diğer hastalıklar sonucu öldüğünü ortaya koydu.

Orta Asya’dan M.Ö 1900 ile 1500 arasında başlayan büyük ölçekli göçlerin İndus Uygarlığı’nın sonunun gelmesinde rol oynadığı düşünülmekle birlikte, bu uygarlığın yıkılmasında çevresel etkenler de pay sahibi olabilir. Bu anlamda, diğer pek çok uygarlığın çökmesinde de etken olan iklim değişikliği ele alındı. Arkeolojik kayıtlar, muson ikliminin etkisinin M.Ö 2100 civarında azaldığına işaret ediyor. Ve İndus Nehri ile nehrin kollarının akışının değiştiğine dair güçlü bulgulara da rastlandı. Bu değişim, Mohenjo-daro’ya yönelik bir sel tehdidini beraberinde getirmiş ve sonuç olarak kentin terk edilmesine yol açmış olabilir. Bütün bunlar da Himalayalar’daki tektonik faaliyet tarafından tetiklenebilir. Çünkü burası bir deprem bölgesidir ve M.Ö 2200 yılında meydana gelen bir deprem Dholavira’daki bir İndus yerleşimine zarar vermiştir. İndus Uygarlığı’nın çöküşünde hem çevre hem de insan faktörlerinin birbiri ardına etkili olmuş olması kuvvetli ihtimaldir.

Hindistan’ın önde gelen bilim adamlarından biri olan Irvatham

Mahadevan’a göre, İndus Uygarlığı’nı bu kadar özel şey pekala onun sonunu da getirmiş olabilir. “Bu uygarlık hem doğal nedenler hem de muhtemelen bu insanları birbirine bağlayan ideolojinin başarısızlığından dolayı zayıflayarak çökmüş gibi görünüyor.” Bu görüşe Gregory Possehl de katılıyor: “İndus ideolojisi neticede kusurluydu. İndus toplumunu İndus toplumu yapan onların ideolojisiydi. Fakat bu aynı zamanda onların yok olma sebebinin de ortaya çıkarmış olabilir.”

Possehl’in bakış açısına göre, bu uygarlığın çatışmasızlığı ve askersizliği benimsemesi M.Ö 2600’den önceki asıl büyümesini destekledi ve Mezopotamya, Mısır ile Çin’e kıyasla bu gelişmenin daha kısa sürede gerçekleşmesini sağladı. Fakat M.Ö 1900’den sonra da uygarlığın düşüşünü hızlandırdı. İndus eşitlikçiliği ve barışseverliği bir süre için kazanç sağlasa da, değişim karşısında durgunluğa ve durağanlığa yol açtı. Kuşkusuz Possehl’in varsayımını doğrulamak ya da reddetmek için sınırlı bulgulara sahibiz. Öyle görünüyor ki, İndus betiği çözülene dek bu konu aydınlanmayacak. Onun çözülebilmesi ise hem savaşın bir uygarlığın ayakta kalması için hayati öneme sahip olup olmadığına hem de Ütopya’nın gerçekte “bir yer” olup olmadığına ışık tutacak. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Çeviri kaynağı yazı: The real utopia: This ancient civilisation thrived without war, Andrew Robinson, New Scientist 14 Eylül 2016

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Partikül (Fr.)

- a-Kokulu gaz
- b-Parçacık
- c-Petrol atığı
- d-Biyoloji ile ilgili

2 Fraksiyon (Fr.)

- a-Bölüntü
- b-Duyuru
- c-Yaşam öyküsü
- d-Kırık çizgi

3 Sansasyon (Fr.)

- a-Güçlü heyecan
- b-Ses uyumsuzluğu
- c-Karmakarışık
- d-Doyumsuzluk

4 Rişi (İng.)

- a-Raşitizm hastalığı
- b-Mirasiedi
- c- renk körlüğü
- d-İnzivaya çekilmiş kişi

5 Avanta (İta.)

- a-Aşırılık
- b-Hileci
- c-Emeksiz sağlanan kazanç
- d-Bir işi yürütenler

6 Minyon (Fr.)

- a-Müzik aygıtı
- b-Küçük, sevimli
- c-Eciş bûcüş
- d-Baharat türü

7 Terör (Fr.)

- a-Eşgüdüm
- b-Kargaşa
- c-Yıldırı
- d-Yarı zamanlı

8 Tırpan (Rum.)

- a-Uzun çelik bıçak
- b-Erkek ceketi
- c-İri başlı vida
- d-Sağlam başlık

9 Spontane (Fr.)

- a-Kendiliğinden
- b-Şüpheli düşünce
- c-Yazılı belge
- d-Reşit olma

10 İnç (İng.)

- a-İçki mahzeni
- b-Uzunluk ölçü birimi
- c-Kulplu büyük bardak
- d-Papaz yardımcısı

11 Polemik (Fr.)

- a-Evrensel
- b-Kimyasal tepki
- c-İki odaklı gözlük
- d-Sert tartışma

12 Foya (İta.)

- a-Balo kıyafeti
- b-Metal Yaprak
- c-Lüks tutkusu olan
- d-Fiiliyata dayanmış

13 Misyon (Fr.)

- a-Çelik dolap
- b-Nesneleri tanıyamama
- c-Özel görev
- d-Belirlenimcilik

14 Manşon (İta.)

- a-Cam boru
- b-Etkisiz
- c-Düşünüş yolu
- d-El kürkü

15 Babuşka (Rus.)

- a-Giyim eşyası
- b-Edebi eser
- c-Eşya yapımı
- d-Nine, büyük anne

İyi Saatte Olsunlar ve Psychic'ler

Yazan: NECEF UĞURLU

Parapsikolojik, ruhani, psişik, medyum, 6. his, 'clairvoyant' yani görülmeyeni görebilen, bir olayın olacağını önceden bilen, bu kelimelerin tümünü kapsayan bir kelime "psychic."

Peri, cin takımını, ve öbür taraftan dünyamıza geldikleri düşünülen ziyaretçileri tümüyle içine alan aynı başlık altında toplayan Türkçe ifade ise halk dilinde "iyi saatte olsunlar"dır.

Bilmeyen olduğunu sanmam, her ailede "iyi saatte olsunlar"la ilgili hikayeler vardır.

Gelirler, kayıp bir eşyanın yerini söylerler, ailevi bir meseleye bazen müdahale ederler, hatta yeni doğana isim önerenler bile vardır. Malûm "iyi saatte olsunlar"ı kızdırmaya gelmez.

İncitmeden, kızdırmadan bu işlere derinlemesine bulaşmayan

"İyi saatte
olsunlar"ın
dünyayı
teşriflerinde irtibat
kurdukları insanlar:
"Psychic"ler

temkinli bir isimdir bu takılan. Ne reddedilir ne inanılır. Aman “iyi saatte olsunlar” denir, öldüklerine göre nasıl olacaklarsa... Cinler, periler ve bunlarla haşır neşir kişilerden bahse-derken “ismi lazım değil” sözleri de cin peri gibi varlıkları anma biçimidir.

Onları kastederken tırsıldığından “aman bize zarar vermesinler” diye iyi niyet dilekleri içeren bu kelimelerin altındaki anlam korku yüklüdür.

Ancak, edebiyatımızda bu konulara (mekânı cennet olsun) Hüseyin Rahmi Gürpınar yaklaşımdan asla çekinmemiş, bu konularla ilgili yabancı film, dizi yapmakla ünlenenlerden yabancı-lardan neredeyse bir yüzyıl önce eserler yazmıştır.

Hüseyin Rahmi’nin bu konularla ilgili ilk aklıma gelen eserle-rinin isimleri; Gulyabani, Cadı, Mezarından Kalkan Şehit, Efsuncu Baba, Tesadüf Şeytan İş-i, Ölüm Bir Kurtuluş mudur?, Ölüler Yaşıyor mu? adlı yapıtları. Hüseyin Rahmi mizahı bu konuları sarakaya almaktan çekinmemiş, sosyolojik kabulleri çok ince, olağanüstü kurgu-larla dalga geçerek anlatmıştır.

Biz bu yazıda “psychic” yani “medyum” diyelim; evet bir nevi “medyum dedektif”lerden

Hüseyin Rahmi Gürpınar.
Yapıtlarında “cinli-perili”
konuları mizahi bir yaklaşımla
ele almış yazarımız.

bahsededeceğiz. İşte “iyi saatte olsunlar”ın dünyayı teşriflerinde irtibat kurdukları bu insanlara “psychic” deniyor.

“İyi saatte olsun-lar”larla irtibat halinde olduklarını ve yardım aldıklarını söyleyen ve polise araştırmalarında yardımcı olan “polis-adli medyumlar” yalnız dizi ve filmlerde değil, gerçekte de var mı?

Yoksa bu dizilerden beynimiz yıkandı da biz dizileri gerçek mi sanıyoruz? Veya olan bir şeye halkı alıştırmak için mi bu diziler bu kadar inandırıcı yapıyor.

Pek çok dizi, filmlerde varlar

Medyum adlı dizi 2005-11 arasında
7 sezon izlenmiş!

ve cinayet - kayıp vakalarını çözen, polise yardım eden “adli medyumlar” marifet ve kahramanlıklarıyla dizi dünyasını kasıp kavuruyorlar. Bu tür dizilerin çok revaçta olması izleyicilerin bu işlere merakının delili olmalı. Örneğin, Medyum adlı dizi 2005-11 arası 7 sezon izlenmiş!

Allison, ABD’de banliyöde yaşayan, mütevazı, eşi ve çocuklarıyla çok mutlu yaşamı olan halim

112 bölümüyle bütün dünyada beğeni kazanan dizi: Ghost Whisperer

selim bir ev kadınıdır. Ne var ki geceleri uyuduktan sonra nasıl öldüklerini aydınlatması için maktül-lerin ruhları Allison’un rüyasına görüntüler yollarlar. Neyse ki eşi anlayışlı bir adamdır. Çoğu zaman sabaha karşı karısının kâbusları başlayıp yataкта hareketlenince, o da

yataktan fırlar eşine yardımcı olur. Üstelik dizinin sonraki yıllarında minik kızlardan biri de annesi gibi “özel yetenekli” çıkmasın mı?!

2005-2010 arası ekranlarda yer alan Ghost Whisperer, Hayaletlere Fısıldayan ise ölenlerin geride kalanlara mesajlarını, isteklerini iletir ki arafta dolaşıp durmasınlar ve öbür tarafa rahatça geçsinler. Her bölüm bir nevi helalleşme sahneleriyle biter ve muazzep olan ruh yerine gider.

Aracı genç güzel bir kadındır yeni evlidir... Ruhların dertleriyle mi uğraşayım, gündelik hayatımla mı demez, canla başla çalışır ve dizi 2015-2018 yılları arasında 112 bölümüyle bütün dünyada beğeni kazanır.

Bazen bir tren kazasında öldüğünü anlayamayan 6 yaşında çocuğun annesini bulup çocuğu öbür tarafa gitmesi için ikna eder; bazen ikizi akıl hastanesinden çıkmadan geçiş yapmıyacağını söyleyen ruhun kız kardeşi için çalışır. Bazen de torununun resimleri sobanın arkasına düştüğü ve kızı arayıp bulamadığı için resimleri bulup yerine teslim eder, ruhları gitmeleri gereken yere yolcu eder.

Bu arada olup biteni anlayamayan kayınvalidesi gelini Melinda’yı (kahramanımızın adı) “iyi saatte olsunlar”a karışmış bir kaçık zanneder. Oysa ölüler ona görünüp konuşurken başkalarına görünmez ve başkaları tarafından sesleri duyulmayınca Melindacık kendi kendine konuşuyormuş gibi olur, kayınvalidenin yanlıgısı budur!

Without A Trace dizisi ise hiç bir iz bırakmadan kaybolanların peşindedir.

Velhasıl “ismi lazım değil”lerin televizyon sinema dünyasındaki bu tür işleri saymakla bitmez... Pek çoğu ülkemizde de gösterildi, aralarında hâlâ gösterimde olanlar var.

Paranormal işlerle meşgûl dizi kahramanları yabancımız değil.

Paranormal, fantastik, bilim kurgu dallarında bu tür dizilerden çok var ancak bir iki film dışında yerlileri henüz yapılamadı. Ki; onlar da korku filmi. Bu yıl vampir dizilerine başladıklarına göre paranormal işler de yakındır!

Peki medyumlar gerçekten polis soruşturmalarına dahil olup hatta ücreti karşılığı soruşturmalara öbür taraftan aldıkları bilgilerle yardımcı oluyorlar mı, sonuç alıyorlar mı?

Bu konuda cevaplar muhtelif.

“Televizyonlarda izlediklerinizin hepsi uyduruk birer çöptür, medyumlar güvenilir kaynaklar değildirler, öngörülerini çoğunlukla çıkamaz ve delil teşkil etmez” diyenler var.

Eşkâl veren medyumların katilin bizzat kendi olabileceği,

yakalanmadıkları için kızdıkları ve görmezden gelindikleri için bu tür ihbarlar yapıyor olabilecekleri bile söyleniyor.

Medyum olduklarını söyleyerek ihbarda bulunanlar o kadar çokmuş ki, neticede her ihbar gibi polis onlarınkini de değerlendirip araştırıyormuş.

“Cinayetleri dedektifler çözer medyumlar değil” diye kestirip atanların en sık verdikleri örnek 1987’de hayatını kaybetmiş olan ünlü medyum Doris Strokes olayı.

Doris Strokes, Londra Palladium salonunda gösterisini dolduracak kadar ünlü bir medyum; ayrıca

Yorkshire Canavarı adıyla bilinen seri katilin kim olabileceği konusunda medyum Doris Strokes’un söylediklerinin hiçbirini tutmamış.

sıklıkla televizyonlara çıkan popülaritesi olan bir kadın.

Yorkshire Canavarı adıyla bilinen seri katilin yakalanmadan önce kim olabileceği konusunda Doris Strokes’un söylediği hiçbir eşkâl tarifi ve

Medyum Kelly L. Elson
bu boyuttan koştukları için
dünyevi konuların
“öbür taraftakileri”
hiç ilgilendirmediği
mealinde konuşuyor.

isim tutmamış. Yani “psychic”lerin yüz karası bir durum ama hâlâ her söylediğine inanılır bir medyum olarak anılıyormuş.

Bazı medyumlar ise yaptıkları işte kamu yararı olduğu ve karnavallarda fal bakıp gelecekte haber verenlerle karıştırılmamaları gerektiğini söylüyorlar.

Kelly L. Elson adlı “psychic” öbür dünyadakilerle iletişim kurmasını radyo frekanslarına benzetiyor ve “İrtibat kurmaya çalışanların dünyamıza-hayatımıza yardım etmeye çalıştıklarını, sorunlarımızla empati kurduklarını, kendi başlarına gelenlerin onları hiç ilgilendirmediğini” söylüyor.

Elson, ölmüş ve tanıdığımız birini çevrenizde hissetmeyi beynin enerjiye görüntüyü yakıştırması olarak izah ediyor, bu bir nevi “zuhur etmek” yani beynin enerjiyi görüntüye yakıştırmasıymış. Böylesi ziyaretlerde ölülerin bizi bulmaları tamamen bizim anten uzatmamızla

ilgiliymiş.

Kelly Elson, öbür taraftan gelip burada arkasında bıraktıklarıyla ilgili şikayetçi olanların veya özel sitemlerde bulunanların hiç olmadığını, bu boyuttan koştukları için dünyevi konuların onları hiç ilgilendirmediği mealinde konuşuyor.

Elson, “Biz yaptığımıza inanıyor muyuz, önemli olan bu. Kanıtlamak zorunda da değiliz. Aklım bunu söylüyor; faydalanıyorsan faydalan. Bu da polisin bileceği iş” diye kestirip atıyor.

Hiç de mantıksız değil!

Kayıp yakınlarının çaresiz kalarak “psychic”lerden medet umması ve yardım istemesi son derece anlaşılabilir bir konu. Bazen polisin yetersiz kaldığı veya sonuca varamadığı işlerde bu başvurular sevindiklerini kaybedenler için son çare olabiliyor.

Başvurulanlardan biri Dedektif Medyum Troy Griffin.

Söylenecekleri önceden bilme, olacakları olmadan önceden tahmin

etme, ölülerini görme gibi özelliklere sahip olduğu iddiasındaki Griffin, google haritalarına bakarak iki çocuk annesi kaybolmuş bir kadının öldürüldüğü yeri buluyor.

Griffin, “İşin içinde uyuşturucu kullanımı olduğu hissine kapıldım ve facebook’da kurbanın arkadaşlarını araştırmaya başladım. İki erkek bir kadın dikkatimi çekti; son görüldüğü yoldan nerelere sapılabileceğini gördüm. Kurbanın kardeşinin eşiyle durumu paylaştım, esasen benden yardım isteyen de oydu, bir -iki saat içinde cesedi buldular. Katil 19 yaşında uyuşturucu müptelasıydı, kurbana ait ağır kesici reçetesini almak için kafasının arkasına vurmak suretiyle öldürmüştü.” diyor, mealen. Cody adlı bu şahıs Griffin’in baş şüphelisiydi...

Bir başka çarpıcı hikayede ise 24 yaşında üç çocuk annesi Ashley Jones’un cesedi Georgia kırsalında kaybolduktan 7 hafta sonra yürüyüşe çıkan biri tarafından bulunuyor. Maktûlün annesi yine Griffin’den

yardım istiyor. Griffin de anne gibi kızın uyuşturucu ile ilgisi olamayacağından emin. Griffin’in baş şüphelisi halen tutuklu, ancak başka bir adam kaçırma olayı nedeniyle henüz bu cinayeti itiraf etmiş değil.

Griffin, seansı 90 dolara okumalar yapıyor. “Psychic” olmadan önce emlakçiymiş. İşe başlamadan ve bitirdikten sonra daima dua edermiş. “Bana ‘ruhlara fışıldayan’ diyebilirsiniz ama büyücü asla” diyor.

Griffin, Colorado’da eşi ve oğluyla yaşıyor. Kapanmış dosyalarla ilgili başvurular olduğunda paranormal içgüdülerinin ışığında ilgililere yardım ediyor.

Polisin başarısız olduğu, sonuç alamadığı noktalarda kurbanların ailelerinin bu tür yardımlar aldıkları ancak bu başvuruyu gizli tutmayı tercih ettikleri düşünülüyor.

Kurbanların bazıları Griffin’in rüyalarına girerlermiş velhasıl Griffin’in ihbarları araştırma için yeterli olsa da tanıklığı mahkemede geçerli değil. ABD, Almanya, Kanada ve Avustralya’da 100’e yakın vakanın %99’unu parasız çözmüş.

Konumuza dönecek olursak, bazı makaleler ABD askeriyesinin 1978-95 arası “psychic”leri domestic ve yabancı operasyonlarda “remote viewer” kadrosuyla çalıştırdığını yazıyor.

Bu vizyonöz (*ufku geniş kimse*) kimseler ne mi yapıyor? Uzakta, görünmeyen hedeflerle ilgili görüntü elde etme yeteneklerini kullanıyor ve tariflerde bulunuyorlar.

Bu yetenekleri akılla hissetmek gibi tanımlanabilir mi? Neden olmasın? İşin içinde beyin olunca olmayacak algı mı var?

Paranormal bir kabiliyet bu. Ama iddia olunan elbette...

Yalnız askerler mi? İddialara göre FBI ve polis de bu arkadaşlarla birlikte çalışarak pek çok vakayı sonuçlandırmışlar.

1961'de Brooklyn detektifleri ünlü Hollandalı parapsikolojist ve önceden görme yeteneği olan Gerard Croiset'ten Edith Kiecorius isimli kayıp kızı bulmak için yardım istiyor.

Brooklyn detektiflerinin yardım istediği Gerard Croiset, Hollanda'dan Edith Kiecorius adlı kayıp kızın Brooklyn'deki yerini söylüyor

Croiset teklifi kabul ederek fotoğraf, kıza ait giyim eşyası harita istiyor ve onlar üzerinde çalışarak Hollanda'dan kızın cesedinin Brooklyn'de nerede olduğunu söylüyor. Nitekim ceset Croiset'in tam da belirttiği gibi, gri renkte 5 katlı bir binada bulunuyor.

Başka ayrıntıları da veriyor ama ne yazık ki kızın hayatı kurtarılmıyor. Katil ise adaletin karşısına çıkarılıyor.

1970'lerin sonunda ordudan emekli bir subay olan Joseph Mc Moneagle o zamanlar bir sır olan

şimdi ise her yerde yazan Stargate Projesi'nde görevliymiş. Kendisi ve bir grup meslektaş diyalim, özel yetenekleriyle "remote viewing" projesinde uzayda ve zamanda yolculuklarda bulunarak hükümet, devletleri adına bir nevi casusluk yapıyorlar. Çin'deki nükleer çalışmalar, İran Rehine Krizi, Libya ve Muammer Kaddafi ile ilgili bildirimleri oluyor.

Mc Moneagle daha sonra konuyla ilgili kamu önünde yaptığı konuşmalarda bu çalışmaların polis soruşturma, araştırmalarındaki yararlarından da açıkça söz ediyor.

Bu konular ekranlarımızda tartışılmaya başlayalı çok oldu ancak hepsi yabancı kaynaklardan örnekler, fakat eminim bizim de bu konularla ilgili çalışmalarımız vardır.

Su uyur, benim Mavi Gözlü Cumhuriyetim uyumaz. "İyi saate olsunlar"ı ihmal etmez.

Saygıyla Efendim.

necefugurlu@gmail.com

Radyoda oyun havaları başladı. “Şehnaz Longa” çalıyordu. “Kalk oyna!” dedim içimdeki hüzne. Nazlandı. Hüzün oynamazmış güya. “Kalk!” diye ısrar ettim. “Gözyaşı da gelirse olur.” dedi.

“Kalkın hepiniz!” diye bağırdım duygulara.

Hüzün, gönülsüz gönülsüz kalktı, arkasından gözyaşı, sonra iç burukluğum, pişmanlığım, kırılmış gururum, zedelenmiş öz güvenim, karşılıksız sevgim, hepsi... Hepsi kalktılar dansa.

Sadece vicdan kalkmadı. O hepsine küsmüştü ve tüm acıların hak edildiğini düşünüyordu.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Promete
Necdet Pamir

TürkAkım Nedir, Ne Değildir?

Rusya'da üretilen gazı, iki paralel boru hattı ile ve Karadeniz'in altından geçerek, Kırıkköy civarında ülkemize ulaştıran "TürkAkım"1 projesinin deniz geçişinin tamamlanması üzerine; 19

Kasım 2018 tarihinde İstanbul'da iki ülke liderlerinin katıldığı bir tören düzenlendi. Kremlin tarafında "TürkAkım"ın popülist politikalar sonucu ortaya atılan bir proje olmadığı; bu boru hattı projesinin,

hem Türk ekonomisinin gelişmesine hem de Avrupa'nın enerji güvenliğinin korunmasına yardım edeceği"² açıklanırken, Türkiye tarafında da "Türkiye, sekiz uluslararası boru hattının geçtiği dünya-daki tek ülke. Bu anlamda ülkemizi petrol ve gazın merkezi yapmak adına TürkAkım doğalgaz boru hattı projesi de bunlardan bir tanesidir. Rusya ile bir ikinci konuda daha mutabık kaldık. O da TürkAkım projesinin ikinci hattını 2019'un sonuna kadar Rusya ile birlikte tamamlayacağız. 2019 bitmeden önce bir büyük, çılgın projemizi daha hayata geçireceğiz."³ değerlendirmesi yapıldı.

TürkAkım'ın (TurkStream) Temel Verileri

Proje'nin Rusya'nın kara kısmındaki bölümüyle birlikte; Karadeniz geçişini ve ülkemiz içindeki kara kısmındaki iki hattın birini inşa eden Rus Gazprom şirketinin web sayfasına göre, "TürkAkım, Rusya'daki dev doğalgaz rezervlerini doğrudan Türkiye'nin doğalgaz dağıtım şebekesine bağlayarak; Türkiye, Güney ve Güneydoğu Avrupa için güvenilir bir enerji kaynağı yaratacak. Boru

hattı sisteminin açık deniz kesimi, South Stream Transport B.V tarafından inşa edildi. Açık deniz boru hattı sistemi, Karadeniz'den ilereyecek (900'er kilometre uzunluğundaki) paralel iki hattın oluşuyor. Boru hatları, Rusya kıyısındaki Anapa kenti yakınlarında deniz altına inip, İstanbul'a 100 kilometre

mesafedeki Kiyıköy'de Türkiye kıyısına çıkıyor." Su derinliği, en çok 2200 metreye ulaşıyor.

Her iki hattın, yılda 15,75 milyar metreküp (toplam 31,5 milyar metreküp) doğal gaz taşıma kapasitesi var. Hatlardan birisi Türkiye'nin gereksiniminde kullanılmak üzere, Kiyıköy'de karaya çıkıp, Lüleburgaz civarında iletim ağımaza bağlanacak. Diğeri ise Avrupa ülkelerinin gereksimine yanıt vermek üzere düşünüldü. Ancak bu konuda bazı belirsizlikler devam ediyor. Bulgaristan ve Yunanistan arasında, hattın kendi ülkelerinden geçmesi için mücadele sürerken, Avrupa Birliği de söz konusu gazın temin koşullarının, Gazprom'un

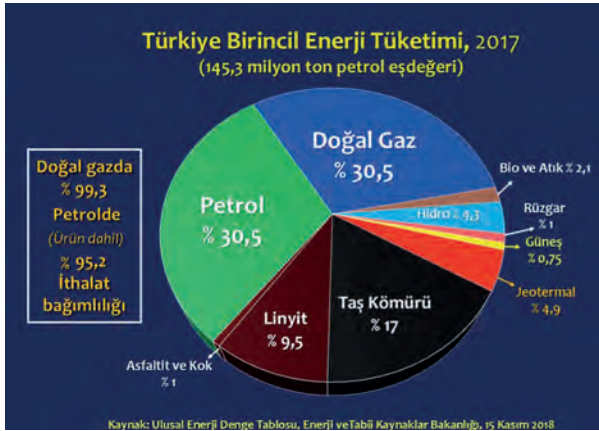
Avrupa'daki tekeline kırmak üzere çıkardığı 3. Enerji Paketi koşullarına uyup uymayacağını yakından takip ediyor.

Türk Akım'ın Türkiye İçin Anlamı

Türkiye, tükettiği enerjinin % 30,5'ini doğal gazla karşılarken, bu kaynağın neredeyse tamamını ithal ediyor. Doğal gazda en yüksek oranda bağımlı olduğumuz ülke ise Rusya (% 52). Doğal gaz ithalatımızın geri kalan kısmını ise İran (payı: % 17), Azerbaycan (% 12), Cezayir (% 8,3; LNG) ve Nijerya (% 1,3; LNG) gibi ülkelerden karşılıyoruz. İthalatın % 9'a yakın bir kısmını ise spot piyasadan LNG (sıvılaştırılmış gaz) olarak temin ediyoruz.

altından geçen ve başka hiçbir ülkeden transit geçmeyen yıllık 16 milyar metreküp kapasiteli Mavi Akım, diğeri ise Rusya'dan çıktıktan sonra Ukrayna, Moldova, Romanya ve Bulgaristan topraklarından geçerek, Malkoçlar mevkiinden Trakya'ya giren 14 milyar metreküp Batı Hattı (Trans Balkan Hattı).

Rusya, 2014 yılı öncesinde, ölkemizin Karadeniz münhasır ekonomik bölgesinden geçerek Avrupa'ya Bulgaristan'dan giriş yapacak olan "Güney Akım Projesi"ni gerçekleştirmeye çalışıyordu. Bu hat 4 adet paralel ve her biri 15,75 milyar metreküp (Toplam 63 milyar metreküp) bu proje, gerek AB'nin bahsi geçen 3. Enerji Pake-

Doğal gaz ithalatımızda yıllardır en yüksek payıyla yer alan Rusya'dan, iki ayrı boru hattı ile gaz alıyoruz. Bunlardan biri tıpkı TürkAkım gibi, Karadeniz'in

ti'nin engellemesine ve gerekse Rusya'nın Ukrayna ve Kırım politikalarına yönelik AB ambargolarına takılmıştı. Putin de buna tepki olarak; 2014 Aralık ayında ülkemize gelirken, "Güney Akım Projesi yerine

"TürkAkım Projesi"ni hayata geçirmeye karar verdiklerini" açıklamıştı.⁴ "Bu proje, ekonomik olmaktan çok, politik hedefe yönelikti. "Oyunun kurallarını, kendi

politik çıkarları doğrultusunda başarıyla kullanabilen Rusya, Bulgaristan'ın zayıf koalisyon hükümetini baskı altına almayı, AB'ye 'alternatifim var' demeyi ve Türkiye'ye de 'mavi boncuk vermeyi' hedefleyerek, bir taşla ikiden de çok kuş vurmaya becermişti."

Şimdi dilerseniz nesnel ve soğukkanlı bir değerlendirme yapalım. Türkiye halen 2 ayrı boru hattı ile yılda toplam 30 milyar metreküplük anlaşma çerçevesinde, doğal gazda Rusya'ya % 52 oranında bağımlı. TürkAkım, 2019 sonu ya da 2020 başlarından itibaren, ülkemize (kademeli olarak artan hacimlerde) yılda 15,75 milyar metreküp gaz sağlayacak. Bu hattın devreye girmesi ile birlikte, Ukrayna üzerinden gelen 14 milyar metreküplük hat (Batı Hattı), devre dışı kalacak. Rusya böylece Ukrayna'yı devre dışı bırakarak, cezalandırmış olacak.

Bu arada, Avrupa'ya 2017'de 194 milyar metreküp⁵ gaz ihraç eden Gazprom'un, önemli bir miktar ihracatı, Ukrayna'dan geçen boru hattı üzerinden yapılıyor. Ukrayna ile gerek gaz ticareti ve gerekse siyasi nedenlerle sürekli çatışan Rusya, her biri yılda 55 milyar metreküp taşıyan Nord Stream 1 ve 2 hatları ile de Ukrayna'yı devre dışı bırakarak Avrupa'ya gaz tedarikini sürdürüyor.

Özetle, Rusya'nın Nord Stream ve TürkAkım ile temelde Ukrayna'yı devre dışı bırakarak, büyük bir stratejik hamle yapıyor. Yani burada kazananın Rusya olduğu çok açık...

Gelelim bizim cepheye... TürkAkım ile yılda 15,75 milyar metreküp Rus gazı alınıp, 14 milyar metreküplük hat (Batı Hattı) devre dışı bırakılınca, bizim Rusya'dan alacağımız gaz miktarı toplamda 1,75 milyar metreküp

Türkiye’den geçecek transit hatlarda, gaz fiyatları, alıcı ile satıcı arasında belirlendiği sürece, sizin “merkez” olmanız söz konusu değil; sadece koridor oluyorsunuz.

artıyor. Yani, azalmıyor! Dolayısı ile kimilerinin TürkAkım ile “*kaynak çeşitlendiriyoruz*”, “*Rusya’ya bağımlılığı azaltıyoruz*”⁶ tezleri, ya bilgisizlikten ya da olumlu bir iş yapılmış olduğunu havasını yayma çabalarından kaynaklanıyor.

Hattın 15,75 milyar metreküplük ikinci ayağının Avrupa’ya gideceği varsayımı üzerinden ve ülkemize çok sayıda boru hattı ile gaz alındığı verilerinden hareketle; “*Türkiye bu projeye gaz ticaret merkezi oluyor*” tezlerine gelince; TürkAkım dahil, mevcut gaz anlaşmalarımızda, alıp yeniden satabilme (re-export) hakkımız olmadığını anımsatmak gerekiyor.⁷ Türkiye’den geçecek transit hatlarda, gaz fiyatları, alıcı ile satıcı

arasında belirlendiği sürece, sizin “merkez” olmanız söz konusu değil; sadece koridor oluyorsunuz. Kaldı ki “merkez” olabilmenin, depo kapasitesinin yetersizliği dahil, bir dizi başka engelimiz var.

TürkAkım ile “2019 bitmeden önce bir büyük, çılgın projemizi daha hayata geçireceğiz” iddiası ise, olsa olsa iç politikaya yönelik bir “halkla ilişkiler” çalışması sayılabilir. TürkAkım’ın deniz geçişi tamamen Gazprom tarafından inşa ediliyor (ettiriliyor). Biz sadece Kırıkköy-Lüleburgaz arasındaki bölümde varız. Karada gaz boru hattı inşa etmenin de “çılgın proje” tanımıyla ilgisinin olmayacağı çok açık... Olsa olsa “Alet işler, el öğrenür” özlü sözünü aklımıza getiririz.

Rusya'nın stratejik bir başarısı olan bu proje sayesinde, "ülkemize daha ucuza gaz alabilecek miyiz?" dersenez, bildiğimiz kadarı ile böyle bir ayrıcalık ta sağlanmış değildir.

"TürkAkım'ın bize hiç mi faydası yok?" dersenez; tabi ki var! Hat Ukrayna'dan ya da bir diğer ülkeden geçmeyeceği için, her kış kesinti yaşandığında, "Ukrayna gazı sifonladı" iddialarından kurtulmuş olacağız. Eğer kesilirse, nedenin ya bir teknik arızadan ya da Rusya'nın bir "teknik" rahatsızlığında kaynaklandığını bileceğiz. Ayrıca, Rusya'nın da kendisine Ukrayna ve kısmen AB üzerinde stratejik üstünlük sağlamasına olanak veren bu anlaşmanın önünü açan Türk tarafına, biraz daha yakın davranması beklenebilir. Ancak dış politikadaki temel farklılıklar ve Rusya'nın kendi coğrafyasındaki "İslamcı militanlar" konusundaki tehdit algılaması sürdüğü müddetçe, bu yakınlaşmanın stratejik değil, taktik düzeyde ve dönemsel olması daha yüksek olasılıktır.

Toparlarsak

Bizim yapmamız gereken ise ülkemizin enerji tüketiminde ağırlıklı olan ve neredeyse tamamı ithal edilen doğal gaz, kömür, petrol gibi kaynakların yerine, atıl durumdaki yenilenebilir kaynaklarımızı çok daha fazla oranda devreye alacak politikaları hayata geçirmek olmalıdır. Enerji verimliliğimizi arttıracak, enerji üretiminde kullanılan ekipmanların yerli üretimini

yaygınlaştıracak adımların hızlandırılması hedeflenmelidir.

Yerli petrol ve doğal gaz üretimini arttırabilmenin yolu ise dikey bütünleşik ve özerk olarak yeniden yapılandırılacak TPAO sayesinde mümkündür. Kurum mevcut yapısı ile bu görevi başaraabilecek konumdan çok uzaktadır. TPAO'nun BOTAŞ ile birleştirilmesi ve rafinaj ile dağıtım/pazarlama fonksiyonlarına yeniden kavuşturulması şarttır. Petrol/Doğal Gaz sektörünün temel gereksinimi budur. Dünyadaki bütün başarılı ve büyük şirketler (ExxonMobil, Royal Dutch Shell, BP, Rosneft, PdVSA, Petrobras, CNOOC, vb.) dikey bütünleşik şirketlerdir. Oysa bunun tam tersine biçimde, her iki kurum ayrı ayrı Varlık Fonu çatısı altına alınmıştır ve özelleştirilmeleri gündemdedir. Bu yapılarıyla, yerli petrol ve doğal gaz potansiyelimizin ortaya konulabilmesi, arama ve üretim yapılması mümkün değildir. •

necdetpamirbd@gmail.com

- 1- Gazprom, "Türk Akımı" yerine "TürkAkım" tanım-lamasını kullandığından, bu tanıma sadık kalınmıştır.
- 2- <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201811191036214620-putin-erdogan-turk-akimi-toren-istanbul/>
- 3- <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201805271033608811-albayrak-rusya-tahkim-sureci-anlasma/>
- 4- Bu değerlendirmeyi, Bütün Dünya dergimizin Kasım 2016 sayısındaki "23. Dünya Enerji Kongresi ve Türk Akım Üzerine" başlıklı yazımda yapmışım.
- 5- Bunun bir bölümü Türkiye'ye olan ihracattır. Ülkemize geçen yıllık ihracatı 29 milyar metreküp. Bunu düşersek,
- 6- Bir miktar azalma, Türk Akım ile değil, Azerbaycan gazını taşıyan TANAP ile mümkün olacak.
- 7- Sadece 6,6 milyar metreküplük Azerbaycan gazının, sembolik miktarı ve belli bir süre için böylesi bir hakkımız var.

Yersiz yurtsuz, ayaktakımından bir delikanlı, Sarduvan'da...

*“Mutluluk denen şey güzel,
hepimizi peşinden koşturan
allı pullu bir yalandı. Bugüne
kadar ne yüzünü gören, ne
de elini tutan vardı
dünyada. Hele hele
hiç uğramamıştı
Sarduvan'a.”*

Küçük insanın
çileli yaşamına
ayna tutan
yazarımız.

Faik Baysal

Güç yaşama koşulları
arasında ezilen, oradan
oraya savrulan küçük insanın
çileli yaşamı iki Dünya Savaşı
arasında, edebiyatın belli
başlı konuları arasında
girmişti. Bizde bu izleğin
ilk ürünlerinden biri
Faik Baysal'ın
“Sarduvan” romanıdır.

Adapazarlı bir ailenin çocuğu olan Faik Baysal öğrenimini ilkokuldan başlayarak Fransız Saint Joseph Lisesi'nde sürdürmüş, daha sonra Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirmişti. Yetiştirme koşulları da, kendi yaşama biçimi de romanında anlattığı yersiz yurtsuz ayak takımının kural dışı alt kültürüne alabildiğine uzaktı.

Buna karşılık neden böyle bir ortamı ele aldığını şöyle açıklayacaktı:

"Tutsak olduğumuz birtakım

ahlâk kurallarını ve garibanlığımızı alnımıza kader olarak yapıştıran geleneklerimizi bir yana itiveren bu insanlar gerçekte biziz. Bunların hepsi bizim dışı vurmaktan korktugumuz ikinci yüzümüz."

Yazarın "Sarduvan" diye andığı yer, bugün Sakarya ilinin bir ilçesi olan Serdivan'dır.

Romanda bu çevreyi, "Kırk elli evlik bir köy. Taflan yeşili tepelerin arasında yitip giden eski bir Rum kasabası" diye tanımlıyordu.

Sarduvan'da olup bitenleri, yöredeki Arpacık köyünden "Kavruk" diye anılan delikanlı "Cevri (cefa çeken) anlatmaktadır: Anasıyla babası Emeti kadınla

Zinde Susuzoğlu'ymuş! Babasını hiç tanımamış, anasını hiç sevememiştir!

Kendisinden ise "yaratıkların en rezili, en alçağı, en aşağılık olanı bendim," diye söz eder. Altı yaşından beri ekmeğini dayak yiyerek kazanmıştır orada burada...

Bir süre bir kunduracının çırağı olmuştur:

"Tutsak olduğumuz birtakım ahlâk kurallarını ve garibanlığımızı alnımıza kader olarak yapıştıran geleneklerimizi bir yana itiveren bu insanlar gerçekte biziz."

"Günlerini kösele, deri ve balmumu içinde geçiren bu tilki suratlı, yamrı yumru adam, okumuş biriydi. Kunduralara yalnız topuk çakmayı değil okuyup yazmayı, düşünmeyi, kimseye karşı kin gütmemeyi ondan öğrendim."

"Yanında tam üç yıl boyunca çırağ olarak çalıştım."

"Ustamın Allahla arası biraz açıktı. Onun birçok haksızlığa ses çıkarmamasına, yalvarıp yakarmalara karşı sağır numarası yapmasına çok kızardım!"

Rumların savaşta kaçarken sözde gömüp bıraktıkları altınları bulmak için Sarduvan'a sürüklenenlere katılır bir ara Kavruk:

“Hiçbirimiz bir tek altın bile bulamadık. (...) Bazı garibanlar köylerine döndüler dönmesine de birçoğu yine Sarduvan’a yapışıp kaldı. Ben de bu aptallardan biriyim,” diye anlatır. Aç kalınca fırından ekmek çalmaya kalkar. Yakalanıp dayak yer. Bir ara varlıklı Tulum Hamis’in yanında çalışır. Adam sarkıntılık edince yanından ayrılır. Erenler köyünde Meram Ağa ile karısı Pembe’nin bostanında çalışmaya başlar. Onu hayvan yerine bostan dolabına bağlarlar, sebze bahçesine haftalar boyu su çeker. İş bitince parasını alamadığı gibi hırsız diye de dövülerek bir süre hapis yatar.

Parasını alabilmek için peşine düştüğü Meram Ağa’yı bir türlü ele geçiremez. Yaşamına sürüyle ıpsız sapsız kimse karışır.

Hapiste tanıdığı eşkıya Dost Necû, bir süre yanında çalıştığı kahveci Dursun, topal Bulama bunlar arasındadır.

Necû kör bir eşkıyadır. İyi yürekli, ezilmiş bir insandır. Dağlarda dolaşp zenginden aldıklarını yoksullara dağıtırken Yago’nun kızı Sefine’ye tutulup evlenmiş, Yago’yla Sefine arasındaki ensest ilişkiyi öğrenince ikisini de öldürmüştür. Yago’nun adamları gözlerini kör ederek ondan öç almıştır.

Topal Bulama’ayla arkadaş

olan Kavruk, onunla birlikte bir ara yoksul kasap Rahmet’in evine yerleşmişler, onlara orada hayat kadını Eda da katılmıştır. Kaza geçiren oğlu ölünce acılı Rahmet kendini öldürür.

Kavruk kendisi gibi Meram Ağadan alacağı olan Abut’la arkadaş olur. Toprağını satıp Sarduvan’dan ayrılan Meram Ağayı aramaya koyulurlar. Aralarında çıkan kavgada Abut ölür.

Meram Ağa kendisini Hacı Üveyz diye tanıtarak bir köye muhtar olmuştur. Çevresine toplanlara söylev çektiğini görünce kafasına bir taş fırlatan Kavruk tek başına yeniden yollara düşer...

“Sarduvan”da anlatılan insanlar iyilikle kötülük arasında gider gelir.

“Sarduvan”da anlatılan insanlar iyilikle kötülük arasında gider gelir. Zaman zaman gerçekle düş arasında bocaladıkları olur.

“Kadınlar olmasa yalnız Sarduvan değil, dünya bile hiç çekilmez, ekmek böylesine tatlı ve

türküler bu denli yanık olmazdı,” diyen Kavruk, çalışıp para kazanmak, Halvet Ağa’nın kızıyla evlenmek ister. Bunu hiç beceremeyecektir.

Romanın kadın kahramanlarından, samanlıkta basılan Asime taşlanarak öldürülür. Mezarlığı kirletecek diye gömülmesine de izin verilmez.

Kaymakam köye traktör alınması için para toplayıp gider. Bir ay sonra gerçek kaymakam ortaya çıkınca köylüler dolandırıldıklarını anlar!

el uzatanlar, hırsızlık edenler hiç az değildir. En aşağıdakiler arasında bunu yalnızca karnını doyurmak için yapanlar vardır. Fırından ekmek çaldığı için vahşice dövülen Kavuk, “*Bir ekmek çaldıysam n’olmuştu sanki? Ağalar, paşalar dünyayı çalışıyordu, kimse de sesini çıkarmıyordu. Asıl hırsız, ölmesi gereken namussuzlar onlardı,*” diye söylenir.

Yukarılara ise başkasının sırtından geçinenler, çalıp çırpanlar, haksız kazanç edinenler yerleşmiştir:

Yıllardır beklenen kaymakamın Sarduvan’a gelince yolsuzlukları ortadan kaldıracığını,

bet bereket görüleceğini umanlar bulunmaktadır.

Sonunda kaymakam kasabaya gelmiş, “*Böyle tarım olmaz... Önce toprağın dilinden anlamanız gerek,*” diye eleştirmeye koyulmuşur köylüleri.

“*Toprağımız çok kireçli Kaymakam Bey... Ekinimiz bu yüzden kolay kolay boy atmıyor burada,*” diyenlere, beylik öğütler sıralar: “*O da ne demek? Kafalarımız kireçli bizim, kafalarımız Tembeliz, çalışmıyoruz desene*

Delikanlının kadınlarla ilişkisi olmamış değildir. Eşcinsellerle de karşılaşmış, pazar yerinde uluorta av arayan sapıklar görmüştür:

“*Parasına güvenen bazı yaşlılar erkek çocukların peşindeydi. Soğan sarımsak yerine bunların, başka bir şeyin pazarlığını yaptığını görünce yüzüm kızardı. İğrendim birden hacısından, hocasından da. Yeryüzünde kendi cinsiyle yatan tek hayvan eşşeoğlu eşşek insandı. Kadına susayan bütün köylerde bu hastalık çok yaygındı.*”

Sarduvan’da başkasının malına

şuna. Baktım, tarlalarda hiçbirinizi görmedim. Kadınlar çalışıyor, çapa sallıyor her yerde. Siz ne yapıyorsunuz? Hiç, ne yapacaksınız? Kahvelerde bol bol sigara fosurdutıp sabahıtan akşama kadar çene çalışıyorsunuz. Allah boş oturan kullarını sevmez.”

Kaymakam daha sonra, köye traktör alınması için para toplayıp gider. Bir ay sonra gerçek kaymakam ortaya çıkınca köylüler dolandırıldıklarını anlar!

Kavruk, Çingeneleri doğal yaşamın içinden gelen, özgürce yaşayan bir topluluk olarak görür.

Bir zaman bir Çingeneyle evli olduğunu anlatan Raziye, kocasının iyiliklerini sayıp dökmektedir:

“Çingeneydi ama insandı insan. Bütün varı yoğun bağlamaydı. Ah, ne dokunaklı çalardı bilseniz. Elek yapar, sepet örer, türküy uydurur, beni de nereye oturacağını bilemezdi. Eline su versem bana hemen, ‘Yamansın be Raziye,’ derdi.”

Duvardibi Mahallesinde yoksul bir Çingene, ortalık yerde doğum yapacaktır: *“Bir yaygı uçtu havada. Çingene bir kertenkele gibi hemen altına süzüldü (...) Yaygı oynadı, dalgalandı, Çingene kan-ter içinde çıktı altından, elinde kıpkırmızı yumruk kadar bir çocukla. O da büyüyecekti elbette yavaş yavaş. Tükürecek, sövecek, dövüşecek, neye dövuştüğünü bilmeden, dünyaya geldiğine pişman olacak, bir sıçan gibi ölüp gidecekti günün birinde.”*

Bütün bu mutsuz insanlar,

ölümün neredeyse koşa koşa üzerine yürümektedir: *“Vurdum-duymaz görünen, onurlarına düşkün olan, en berbat işlerde çalışan, elden ayaktan kesilince bedava ekmek yemiş olmamak için kendi yaptıkları el tezgâhlarında pala bezi dokuyan, çapurya diken, oduna giden, kiremit ocaklarında toprak karan, tarlalarda ekin biçip mısır kıran, dolunay Nane Tepesi’ne konmadıkça evlerine dönmeyen, bu korkunç çabaya karşın yine de yarı aç yarı tok gezen hırsız, katil, aptal, avanak, n’ olursa olsun herkes bir ölüydü. Yoksulluk ve acı denen ifrit bir keneydi Sarduvan’ın ensesinde.”*

Ölümün kurtuluş bile sayıldığı görülür: *“Kurtulmuştu insanların yalanlarından, doktorundan imamından da. Bundan sonra kimsenin elini ayağını öpmeyecek, kimseye kul köle olmayacaktı.”*

Romanını 1941 yılında, on dokuz yaşındayken kaleme alan Faik Baysal, kahramanının düşünsel, ruhsal yetilerini geliştirdiğini gösteren bir “oluşum romanı” yazmadıysa da, yersiz yurtsuz ayak takımının yaşamına, küçük adamın serüvenine ayna tutmuştur. Onları o duruma sürükleyen koşulları gerçekçi bir anlatımla dile getirmişti. •

konurertopbd@gmail.com

Hiç bir şey insan kadar yükselemez ve onun kadar da alçalamaz.

Friedrich Holderlin

Rifat Börekçi

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Diyanet İşleri Başkanı Rifat Börekçi, 29 Kasım 1860 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. Arapçayı ve İslâmî ilimleri İstanbul'da Beyazıt Medresesi'ndeki öğrencilik yıllarında öğrendi. Ankara Fazlıye Medresesi'nde müderris / profesör olarak göreve başladı. Meşrutiyet Devrimi sonrası 25 Kasım 1908 tarihinde de Ankara Müftüsü oldu. 1911 yılında vekâleten Sivrihisar Kaymakamlığı görevini yürüttü.

Milli Mücadele'nin ilk günlerinde Ankara'da "Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"ni kurdu ve başkanlığını üstlendi. Ankara Müftüsü olarak Kurtuluş Savaşı yıllarında Mustafa Kemal Paşa'nın yanında yer aldı.

16 Nisan 1920 günü beş müftü, dokuz müderris ve medrese müdürü ile altı kişilik ilmiye sınıfından oluşan toplam yirmi kişilik bir kurul tarafından; 155 müftü ile din bilgini tarafından onaylanan fetva ile Milli Mücadele'nin meşru olduğunu ilân etti. Aynı yıl İstanbul Hükümeti tarafından Ankara Müftülüğü'nden azledilip idama mahkûm edildi.

Ankara Hükümeti tarafından Ankara Müftülüğü görevine iade edilen Rifat Börekçi, TBMM'de altı ay Muğla (Menteşe) milletvekili olarak görev yaptı. 23 Aralık 1922-30 Mart 1924 tarihleri arasında üyesi olduğu Şer'iye Vekâleti'nin (Din İşleri ve Vakıflar Bakanlığı) kaldırılmasından sonra 4 Nisan 1924 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı görevine getirildi. Türkiye Büyük Millet Meclisi' tarafından Kur'an-ı Kerim'in Türkçe tefsirinin hazırlanması kararı alınınca bu işi edebiyat, felsefe ve müzik ile yakından ilgilenmiş aydın bir din adamı olan Elmalılı Hamdi Yazır'a teklif ederek, Elmalılı'nın "Hak Dini Kur'an Dili" adını verdiği Kur'an'ın Türkçe tefsirinin yazılmasına aracılık etti. Diyanet İşleri Başkanlığı görevini hayata veda ettiği 5 Mart 1941 yılına kadar sürdürdü. •

Siyasete Katılmanın 50 Tonu

Geçtiğimiz son 50 yılda “demokrasi” tüm küreye hakimiyetini kurarken ve insanlık için bir ideal olurken, özü olan oy vermenin tam tersi bir yönde yol alarak azaldığını gözlemliyoruz. Siyaset, partiler arasına sıkışıp kalırken, siyasetin gerçek başat gücü medya oldu. Tüm siyasi aktörler kendilerini medyanın koyduğu kurallara ve medya zamanına ayak uydurmaya

**Siyasi katılım
denince aklınıza
ilk olarak ne
geliyor?
Tabii ki oy
kullanma ya da
bir makama
aday olma.**

Yazan: BARBAROS ENEÇ

çabalarken buldular. Demos’da siyasetçilere ve temsil kurumlarına karşı güven azaldı. Siyasi bir yorgunluk, bıkkınlık, kuşkuculuk sardı ortamı.

Neoliberalizmin hegemonyası medyayı

demokrasiyi sadece seçimden seçime gidilen bir tiyatro sahnesine indirgemesi yolunda itti. Ve bu itiş sonucu sandık başına gidilmemesi apolitiklik olarak sunuluyor bizlere.

Apolitik tutum, siyasete tamamen ilgisiz bir durumu ifade ediyor. Ama buzdağının görünmeyen kısmı bize başka bir öykü anlatıyor. Sandığa gitmeme bir antipolitik tutumu da gösteriyor olabilir. Yani mevcut siyasi program, aktörler, süreçlerden memnuniyetsizliğin bir ifadesini. Neoliberalizm bilinçli olarak bu antipolitik tutumu çevirerek apolitik bir tutum olarak sunmakta. Bir de siyasi alanı daraltan depolitizasyon ile karşı karşıyayız. Bundan siyasi alandan yer alması ve karar alın-

talepleri özerk bir biçimde formüle ederek siyasi sisteme aktardıkları pozitif yurttaşlık. Öte yanda siyasi tartışmanın esas amacının politikacıların hesap vermeye çağırılması olduğu, dürüstlüklerin kamusal ve özel hayat yönünden sıkı bir incelemeye tabii tutulduğu suçlama ve şikayet odaklı negative aktivizm.

Siyasal katılım, pek çok sosyal bilim kavramı gibi üzerinde uzlaşmış tek ve ortak bir tanım bulunmayan bir kavramdır. Bu

Siyaseti tam zamanlı bir iş olarak görenlerin ve lobicilik faaliyetlerini yürütenlerin ortaya koydukları faaliyetler profesyonel siyasi katılımdır.

ması gereken konuların, teknik alanlar olarak belirlenip demosa karşı sorumluluğu olmayan idari makamlara bırakılmasını anlıyoruz. Böylece siyaset, herkesi etkileyecek kararların alınması gereken bir arena olmaktan çıkıp, liderlerin güzellik yarışmasına dönüştü.

Günümüzde aktif demokratik yurttaş ilişkisi iki anlayış vardır. Bir yanda insanların oluşturduğu grupların ve örgütlerin bir araya gelerek kolektif kimlikleri geliştirdikleri ve bu kimliklere dayalı

durumun en temel nedeni katılma ile demokrasinin özdeşleştirilmesinden, katılmanın yalnızca demokrasiye özgü bir olgu olarak kabul edilmesinden kaynaklanmasındandır. Çok genel olarak siyasi katılma bireylerin bilinçli olarak, doğrudan ve dolaylı biçimde kişinin siyasi otoriteleri etkileme-değiştirme amacıyla hareket etmesi olarak ifade edilebilir. Bu çerçevede, hükümetin karar ve eylemlerini etkilemeye yönelik doğrudan-dolaylı/yasal-yasa dışı bütün

çabalar ve faaliyetler siyasal katılım davranışı içinde yer almaktadır. (Verba ve Nie).

Siyasal katılım biçimleri ile ilgili olarak farklı sınıflama çabaları mevcuttur. Siyasal katılım faaliyetlerini izleyici, geçiş ve gladyatör faaliyetler olarak üç ayrı kategoriye ayrılabilir.

Bu öncü sınıflamaya ek olarak, siyasal katılım faaliyetlerini yasal ve yasa dışı formlar olmak üzere iki ayrı kategoriye ayırmak mümkündür. Yasal siyasal katılım denince akla konvansiyonel, kurumsal, profesyonel ve geleneksel olmayan katılım şekilleri gelecektir. Bu bağlamda siyasal mitinglere katılım, seçmen (kamuoyu) yoklamalarına katılım, adayları medya organlarından takip etme, şahsi araçlara parti logosunu yapıştırma, oy kullanma konvansiyonel siyasal katılım şekilleri olarak sayılabilir. Örgütsel (kurumsal) siyasal katılım faaliyetleri ise, siyasal partilere zaman ve para noktasında katkıda bulunma, adaylar için oluşturulan gönüllü kuruluşlarda yer alma olarak ifade edilebilir. Siyaseti tam zamanlı bir iş olarak görenlerin ve lobicilik faaliyetlerini yürütenlerin ortaya koydukları faaliyetler ise profesyonel siyasal katılımıdır. Son olarak, protesto ve gösterilerde (yasal) bulunma, öğrenci gösterileri, oturma ve toplu gösteri (miting), imza toplama, boykot faaliyetleri geleneksel olmayan siyasal katılım şekillerine örnek olarak verilebilir. Sivil itaatsizlik eylemleri, darbe

girişiminde bulunma, isyan, isyana teşvik, yasal olmayan siyasal partilere/gruplara katılım ve söz konusu bu partilerin/grupların resmi ideoloji ve politika ile çatışan fikirlerini barındıran broşür dağıtma gibi eylemler ise yasal olmayan siyasal katılım şekilleridir.

İnsanların siyasal olaylara yönelik olarak gösterdiği tepkiler, takındığı tutumlar, sergilediği davranışlar, kişiden kişiye, olayları algılama biçimine, siyasal bilinç düzeyine ve siyasal sosyalleşme tecrübelerine göre farklılık arz edebilir. Siyasal katılım derecesi, bütün bireyler için farklıdır. Bu yüzden, her vatandaşın aynı tür eylem ve davranışlarda bulunduğu söylenemez. Bazıları siyasetle yoğun ilişkiler içindeyken, bazı insanlar da siyasete karşı oldukça ilgisizdir. Bireylerin, siyasal katılım düzeylerine bakılacak olursa; siyasete ilgisiz olanlar, siyasete düşük oranda ilgi gösterenler ve siyasete aşırı ilgi duyanlar şeklinde bir sınıflandırma yapılabilir. Bu sınıflandırma içerisinde, siyasal katılımı bulunmayan bireyler, siyasal katılım adına çaba göstermezler, kendilerini etkileyen siyasal kararları önemsemezler, bu konuda bir girişimde bulunmazlar.

Bir de potansiyel katılım veya siyaset öncesi, “stand-by modu” olarak düşünebileceğimiz bir durum vardır. Bu durumda, bireylerin doğrudan siyasi katılım olarak sınıflandırılmayacak ancak ileride

siyasi etkileri olabilecek farklı faaliyetlerde bulunmasını anlıyoruz.

Ersin Kalaycıoğlu'nun kavramlaştırmasını özetler isek, bir siyasal eylemin ortaya çıkabilmesi için üç koşula gerek olduğunu düşünebiliriz. Bunlardan ilki bireyin sahip olduğu siyasal kaynaklardır. İkinci olarak, bireyin siyasal katılmada bulunabilmesi için bir saike gereksinimi vardır. Bu saik bir aday veya partinin seçimde kazanıp bireyin istek, beklenti veya çıkarlarına hizmet edebilecek politikaları yürürlüğe koyabilmesi olabilir. Bu saik bazı siyasal kararların alınmaması, hiç uygulanmaması da olabilir. Burada temel saik bireyin ulusal veya yerel siyasal yetkililerin aldığı kararları nasıl bir teşvik (incentive) veya caydırıcı önlem (disincentive) olarak gördüğüdür. Üçüncü olarak her türlü kaynak ve saike de sahip olsa, bir bireyin bir siyasal eyleme katılabilmesi için bir fırsatın doğması gerekir. Bu fırsat ortamı yoksa, birey siyasal eyleme katılmak için gerekli koşulları bulamayacaktır.

Günümüzde medyanın içinden geçtiği dönüşüm özellikle Web 2.0 süreçleri, demokrasiye ve kültürüne hizmet eden bir mecra olarak görülmeye başlandı. Teknoloji destekli yeni medyanın sunduğu fırsatlar ile vatandaşların siyasal katılımı çok daha kolaylaşırken, vatandaşın siyasi süreçlerdeki rolü de daha etkin hale gelmeye başladı. Yeni medyanın en önemli ayırıştırıcısı hiç kuşkusuz, karşılıklı etkileşime

ve çift yönlü iletişime sağladığı olanaktır. Bu özellik aynı zamanda, hem coğrafi hem de hiyerarşik mesafeleri de ortadan kaldırmıştır.

Günümüzde katılımın oy verme ve resmi alan dışına kayması, bireyselleşmiş, yaratıcı, dijital ve dışavurumcu repertuarın gelişmesine yol açmıştır. Yeni repertuarda boykotların yanında olumlu bulunan ürünlerin satın alınmasını teşvik eden faaliyetleri bir arada görmekteyiz.

İnsanların evlerinden tahliye edilmelerine karşılık topluluklar oluşturuldu; alternatif sağlık ocakları kuruldu; belli bir kurumun karşısında sessizce ayakta duruldu. Bu geniş repertuarı incelersek, siyaseten aktif olmanın çok yönü olduğunu görürüz.

Dar anlamda parti politikalarının seçim mücadelelerine fazlasıyla yoğunlaşması, yaratıcı yurttaşlığın bu arenadan yurttaş girişimlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu daha geniş arenaya kaymakta olduğunu gözden kaçırılmasına yol açar. Bir siyasi partide çalışmak bir paketi bütün olarak Kabul edilmesini gerektirirken, insan hakları, çevre yararı gibi amaçlar uğruna çalışmak, son derece özel bir takım yurttaş girişimleri arasında seçim yapma imkanı sunduğu için çok daha zengin bir demokrasiye ulaşılmasını sağlar. İnternet gibi modern iletişimi araçları yen, yurttaş girişimlerinin örgütlenmesini ve bu gruplar arasında eşgüdüm sağlanmasını çok kolaylaştırmaktadır. •

Köy Enstitülerinin Fikir Babası

İsmail Mahir Efendi

Yazan: ÖMER DEDEOĞLU

1906 yılının bir ilkbahar gecesi Selanik Askeri Rüştiye okulunun edebiyat öğretmeni Hakkı Baha'nın Çınarlı mahallesindeki evinde gizli bir toplantı gerçekleşir. Toplantıya katılanların hepsi Osmanlı İmparatorluğu'nun durumundan rahatsız ve

bir çıkış yolu arayan genç vatanperverlerdir. Ziya Gökalp ve Yusuf Akçura gibi fikir insanlarının; Tevfik Fikret, Namık

Kemal ve Ömer Seyfettin gibi şair ve yazarların öncülüğünde Türk milletinin yeni nesilleri uyanmaya, üzerine Osmanlı tarafından serpilten ölü toprağından kurtulmaya başlamıştır.

İsmail Mahir Efendi:
“Biz yoksul halkın
vekiliyiz”

Rus Çarı Nikola'nın Osmanlı için söylediği "Hasta Adam" sözü bu neslin vatanperver asker ve aydınlarını son derece rahatsız etmektedir. Toplantıda Suriye'de sürgündeki görevini terk edip kaçak olarak kılık değiştirerek Selanik'e gelen Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal, Manastır İdadisinden Mustafa Kemal'in arkadaşı Ömer Naci, topçu subay Hüsrev (Kızıldoğan), Selanik Askeri Rüştiyesi Müdürü Bursalı Tahir Bey, ev sahibi Hakkı Baha ve Selanik öğretmen okulu müdürü İsmail Mahir Efendi bulunmaktadır.

Mustafa Kemal Suriye'de kurduğu "Vatan ve Hürriyet" isimli gizli cemiyeti (çünkü Suriye'de yapılabilecek fazla bir şey yoktur) Selanik'e taşımak için oradadır. Yaptığı konuşmada özetle "Memle-kete yabancı

nüfuz egemenliği kısmen ve fiilen girmiştir. Padişah zevk ve saltanatına düşkün, her zilleti işleyecek iğrenç bir kişidir. Millet zulüm ve baskı altında mahvoluyor. Tarih bugün, biz evlatlarına bazı büyük görevler yüklüyor. Yok edici bir baskıya karşı ancak ihtilalle cevap vermek ve köhneleşmiş olan çürük

idareyi yıkmak, milleti hakim kılmak, özetle vatanı kurtarmak için sizi göreve davet ediyorum" der. Hüsrev Sami'nin silahı üzerine yemin edilir ve devrim sözü verilir...

Bize, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, bu ilk yol arkadaşları hakkında bir fikir vermesi ve II. Abdülhamit'in baskı yönetimine rağmen ülkede yeşeren aydınlanma hareketini daha iyi kavrayabilmemiz için gelin İsmail Mahir Efendi'nin hayatına bir göz atalım.

Mustafa Kemal:
Millet zulüm ve baskı altında mahvoluyor. Tarih bugün, biz evlatlarına bazı büyük görevler yüklüyor.

Cumhuriyet devrim-lerimizin tam bağımsızlıkla birlikte diğer esas hedefi olan halk aydınlanmasının yayılmasını amaçlayan, tamamlayıcı kurum Köy Enstitülerinin, fikir babası İsmail Mahir Efendi 1869 yılında Kastamo-

nu'nun Araç ilçesinde doğar. İlk eğitimi köy hocaları ile başlar, daha sonra Kastamonu'ya giderek burada medrese eğitimine geçer. Kastamonu'nda, Osmanlı döneminde okullar halk tarafından yapılmış ve öğretmen maaşlarına kadar halk tarafından karşılanmıştır. Ancak Cumhuriyet döneminde devlet

desteği gelmeye başlamıştır. 2 Nisan 1886'da medreseyi bitirdikten sonra, İsmail Mahir Efendi maaşı halk tarafından karşılanmak üzere Sinop'un Ayancık bölgesi ilkokul öğretmenliğine atanır. Bir sene sonra buradan istifa edip biriktirdiği para ile İstanbul'a giderek öğretmen okulunun yüksek bölümüne başlar, 1890 yılında burayı pekiyi derecesiyle bitirir.

Köy öğretmeni yetiştirme okulu, kız eğitimi, tarımın ve ormancılığın önemi üzerindeki ilk fikirleri ortaya atması çok önemlidir. Bunu zamanın Avrupa'da eğitim görmüş diğer eğitimcilerinden önce yapmıştır. Kendi kendini yetiştirmiş ve okutmuş, sağlığından olacak kadar çalışkan, pratik zekâlı bu aydın, doğup büyüdüğü çevrenin sorunlarını çok iyi gözlemlemiştir. Taşranın sorunlarının başında cehaletin geldiğini gayet iyi anlayan İsmail Mahir Efendi halkın içinden çıkmış, halktan hiç kopmamış ve halk için yorulmadan canını dişine takarak çalışmış örnek bir aydındır.

Mezuniyetinden sonra Selanik İlköğretmen Okuluna atanır, buradaki görevlerini aksatmadan başka iki okulda da coğrafya ve geometri öğretmenliği yapar. 1894-1900 yılları arasında Selanik ve Rume- li'de maarif müfettişliğinde bulunan İsmail Mahir Efendi bu görevi esnasında 300 köy gezer, halkın her kesimiyle kaynaşır, sorunları yerinde görür, okul yapılacak yerleri belirleyip inşaatlarda mühendislik hizmeti bile sunar. Müfettişlik

hizmetinin ardından Selanik Öğretmen Okulu Müdürlüğüne getirilir ama yine de muhtelif okullarda çeşitli konularda ders vermeye devam eder, ders verdiği kurumları düzeltmek için de çok uğraşır ve bunlardan Mithat Paşa Sanayi Okulunu örnek bir kurum haline getirir. Köyünün ve akrabalarının çocuklarını da Selanik'e getirip evinde barındırır ve okutur.

Hakkı

Baha'nın evindeki gizli toplantıda kurulan cemiyeti özellikle genç subaylar arasında yaymak için çalışmalar başlar. Mustafa Kemal Şam'a geri döner. İsmail Mahir Efendi'nin evi ve

Selanik Öğretmen Okulu yeni azaların yeminleri için kullanılmaya başlanır. 1908 yılında ise kurulan tüm vatanperver örgütler 1899'da Askeri Tıbbiye Okulunda kurulmuş olan İttihat ve Terakki Cemiyeti çatısı altında birleşir.

II. Meşrutiyet'e giden süreçte de çalışmalarına devam eden İsmail Mahir Efendi, Meclisi Mebusan'ın yeniden açılması kararından sonra Ankara, Konya ve kendi

İsmail Mahir Efendi
halkın içinden
çıkılmış, halktan
hiç kopmamış
ve halk için
yorulmadan
canını dişine
takarak
çalışmış örnek
bir aydındır.

memleketi Kastamonu’nda da İttihat ve Terakki örgütlerini kurar. 3 Kasım 1908’de yapılan seçimlerde Kastamonu mebusu seçilir. 31 Mart irticai ayaklanmasının bastırılması için aktif görev alır Kastamonu ahalisini bu konuda aydınlatmak için telgraflar çeker. Hareket ordusunu karşılamak üzere Yeşilköy’e giden mebuslar arasındadır. Görev süresi boyunca kişisel amaç ve çıkar peşinde koşmamış, yürekten bağlı olduğu vatani ve vatandaşlarının hakkını kollamış, gece gündüz demeden çalışmış, eğitimin yaygınlaşması için çaba sarf etmiştir. Cehalete karşı savaşılmadan, köylü kalkındırılmadan, halka dayanmadan ilerleme olamayacağını gören sayılı mebuslardan birisidir ve mecliste yaptığı konuşmalar da bu doğrultudadır (Yaptığı tüm meclis konuşmalarını Mehmet Saydur’un Kaynak Yayınlarından çıkan “Köy Enstitülerinin Düşün Babası İsmail Mahir Efendi” isimli kitabında bulabilirsiniz).

5 Ağustos 1912’de meclisin kapatılması ve Balkan Savaşı’nın çıkmasıyla İstanbul Kız Öğretmen Okulu fahri müdürlüğüne kendi isteğiyle gelir. Bunun yanı sıra bir uygulama ilkokulu açar, okulöncesi eğitime yoğunlaşır ve ilk resmi anaokulunu 1914 yılında açar. Aynı yıl Anaokulu Öğretmen Okulu açılır. Anaokullarıyla ilgili mevzuat ve düzenleme İsmail Mahir Efendi sayesinde yapılır.

Balkan Savaşı’nın hezimetini

sonrası İttihat ve Terakki tarafından gerçekleştirilen Babıali Baskınında İsmail Mahir Efendi meydana toplanan halka hitaben duygulu bir konuşma yapıp onlara dua ettirir. İttihat ve Terakki’nin mutlak iktidar olarak çıktığı Nisan 1914 seçimlerinde yeniden Kastamonu mebusu seçilir.

Yaptığı meclis konuşmalarında, ülkedeki eğitim sorununu ele alırken temel olarak “Eğitim demek öğretmen demektir. Öğretmen bulduğumuz anda eğitim ve okul var demektir” düşüncesindedir. Köylerin ve köylünün sorunlarından anladığı için köye uygun nitelikli öğretmen yetiştirmenin halk aydınlanması için elzem olduğunu belirtir ve bunu geniş kapsamlı bir program olarak, detaylı bir biçimde izah eder. Bu fikirler ve konuşmalar Köy Enstitülerinin temelini oluşturur. 1916 yılında geçirdiği bir kalp krizi sonucu, 47 yaşında erkenden hayata gözlerini yumar.

Temiz yürekli, dürüst, alçakgönüllü ve çok çalışkan bir insan olan İsmail Mahir Efendi’nin, iyilik yapmaktan büyük haz duyan bir yapısı vardır. Büyük bir bilgin olmamasına rağmen temiz vicdanı ve vatanperverliği sayesinde, son nefesine kadar halkın hizmetinde bulunmuş ve insana değer vermiştir. Bunun en büyük kanıtı da en büyük eseri de kurucusu olduğu “Darüleytamlar” yani “Yetiştirme Yurtlarıdır”.

Trablusgarp ve Balkan Savaşları

ardından binlerce çocuk öksüz kalmıştır. İsmail Mahir Efendi bu çocukları sahiplenip kurtaracak ve memlekete faydalı olmalarını sağlayacak bir proje tasarlamaya başlar. Bu projeyi geliştirir ve iktidarı bu yetiştirme yurtlarını açmaya ikna eder. Ortada

savaş yüzünden yetim kalmış geniş, başıboş ve korunmaya muhtaç çocuklar topluluğu vardır. İsmail Mahir Efendi'nin çabalarıyla devletin bütçesinden darüleytamların kurumsal örgütlenmesine başlanır. Amaç bu kimsesiz ve müşkül durumdaki çocukları barındırmak, okuyup yazdırmak ve birer meslek ve sanat sahibi yapmak ve topluma kazandırmaktır. Kurumun bütçesi 28 Şubat 1915'te onaylanır. Müdürlüğe İsmail Mahir Efendi getirilir ve 1916'daki ölümüne kadar toplam 69 yurt açılır. Bu yurtlara 5 bini kız ve diğerleri erkek olmak üzere 20 bin çocuk alınmıştır. Kültür, sanat dersleri yanı sıra, bilimsel, pratik ve kurumsal çiftçilik ve sanayi dersleri öğretilir. Hedef kendi kendine yetebilen bir toplum ve mümkün olduğu kadar fazla çocuğun hayatına iyi yönde dokunabilmektir.

Ölümünün ardından sahipsiz kalan kurumlar, savaş zamanındaki parasal sıkıntılar ve kötü yönetim

Bir yetiştirme yurdu "Darüleytam"da eğitmenler ve çocuklar

yüzünden devletin himayesine geçer. Savaşın ardından mütarekenin ilanı ile Fransızlar İstanbul'da bulunan yurt binalarını hunharca boşaltır ve çocukları sokağa atarlar...

İsmail Mahir Efendi "Biz yoksul halkın vekiliyiz" dermiş. Büyük bir baskı döneminde yetişmiş ve hayatını halkın eğitimine adanmış ve bu yolda fazla çalışmaktan can vermiş bu eğitim devrimcisi, Cumhuriyetimizin kuruluş felsefesinin tohumlarının nasıl ekildiğini anlayabilmemiz için ne kadar yerinde bir örnek değil mi?

Günümüz Türkiye'sinde kendi çıkarını hiç düşünmeden halkın iyiliği ve geleceği için çalışan kaç tane aydın, entelektüel veya milletvekili gösterebilirsiniz? Çok değil birkaç tane olsa bize yeter.

Eski bir Türk atasözünün dediği gibi "Bir çivi bir nalı, bir nal bir atı, bir at bir yiğidi, bir yiğit bir memleketi kurtarır" •

Royal Society

“Sana ‘benim gibi düşün’ demiyorum,
‘sadece düşün’ diyorum!”

Royal Society derneğinin seçkin bilim adamları (gravür - 1862)

Yazan: BERK YÜKSEL

Rose-Croix, 17. yy İngiltere’inde, Cumhuriyetçilerin Kralcılara karşı, Protestanların da Katoliklere karşı savaştığı, Kilisenin onaylamadığı mekanik bilimlerin tartışılmasının yasak olduğu bir ortamda, Newton, Boyle gibi bilim adamlarının önderliğinde her dinsel ve politik görüşün bilim adamları

tarafından rahatça tartışılabilmesi için uygun ortamı sağlamıştır. Rose-Croix örneğinden yola çıkarak “Invisible College” (*Görünmez Kolej*) kurulmuş, bir kaç yıl sonra da bu Invisible College “Royal Academy”ye dönüşmüştür. Royal Academy günümüzde, “İngiltere Kralî Bilimler Akademisi”dir.

Fizikçiler, Kraliyet Hukuku binasının önünde, Londra (1952)

Dönemde bazı ünlülerin ismi şöyledir: Elias Ashmole, Galileo Bruno, Francis Bacon, Rene Descartes, Robert Boyle, Robert Fludd, Isaac Newton, Leibniz, Campenalla, John Locke.

Royal Society... Diğer bir deyişle, İngilizlerin bilinen en eski bilimler akademisidir. Bacon gibi unutulmaz isimlerin önderliğinde bilimsel araştırmaların, bilimselliğin yolunu açan kurumdur. İlk öneri Bacon'dan gelir. Pozitif bilimlere mensup bilim adamları için ortak bir çatı kurulmasını önerir. 1616'da Edmund Bolton adlı bir isimden paralel bir öneri daha gelir: Bilim adamlarının bir araya gelecekleri bir kraliyet akademisi. 1625 İngiltere'ye yerleşip Oxford'da çalışan Theodore Haak adlı Alman bilim

adamı, olaya yeniden el atar. Uzun çabalar sonucunda, 1645 yılından itibaren, bilim adamları, son değerlendirmeleri yapmak üzere her hafta buluşmaya ikna edilir. Özel ve bir anlamda gizli bir kurum kurulur, 'Invisible College' diye anılır.

Royal Academy, 28 Kasım 1660 tarihinde dışarıya kapalı çalışmalarına başladığında sadece 12 üyesi vardır. Bu topluluğa daha sonra 40 kişi daha davet edilir. Toplumsal baskılardan uzak bir şekilde bilimsel konuları özgürce tartışan 52 kişilik bu çok küçük topluluk, cüssesinden beklenmeyecek şekilde, tüm Avrupa'ya aydınlanma çağını getirebilmiştir. Fizik ve kimyanın yanı sıra simya konusundaki çalışmalarıyla tanınan Robert Boyle'ün kurduğu "Görünmez Kolej", kralın korumasında çalışmalarını yapmak

üzere “Royal Society” olarak bilinen İngiltere Krallık Bilim Araştırma ve Geliştirme Kurumu’na dönüşür. Robert Boyle’un en yakın iki dostu, Isaac Newton ile John Locke’tur. Bu üç arkadaş, simya ile ilgili çalışmaları incelemek amacıyla sık sık bir araya gelirler.

Elias Ashmole, Sir Christopher Wren ve daha önce “Invisible College” adıyla bilinen, ama sonra Royal Society’e dönüşen grup üzerinde Gül-haç etkileri tartışıl-

mazdır. Bu kuruluş, üyelerinin akılcılığı ön planda tutmaları ile ün yapmıştır. Ancak üyeler, bilim ile sezgisel yaklaşımı birleştirmeyi de başarmışlardır.

Kurumun amacı tek: Doğaüstüne karşı doğa yasalarını işlemek ve ön plana çıkartmak.

Royal Society, hızla İngiltere’de pozitif bilimlerin merkezi haline dönüşüyor. Kendisini din ve mezhep kavgalarından tamamen sıyrıyor. Ülkedeki hemen tüm aydınları bünyesinde topluyor. Rasyonel düşünce ve deneysellik öylesine ağırlık kazanıyor ki, dünyayı, evreni ve insanı farklı merceklerle değerlendirmek isteyenler giderek soyutlanıyor.

Kral II. Charles her türlü desteği ve bir süre sonra istedikleri kraliyet beratını vermiştir. II. Charles 1675 ve 1677 yıllarında alşimi konusunda iki ayrı kitabı yayımlanan Robert Boyle’u bu kurumu yeniden

örgütlemek ve düzenlemekle görevlendirdir. Artık dini çevrelerin baskısı olmadan rahatlıkla deneylerini ve araştırmalarını yapabileceklerdir. Royal Society zaman içinde bilim konusunda en büyük otorite olmuş, her tür merak konusu, çözüm ya da uzman görüşü almak üzere cemiyete sunulur olmuştur.

1672 yılında kuruma giren 1703 yılında da Royal Society’nin başına geçen çok önemli bir isim de Sir Isaac Newton’dur. Ünlü

“Farklı inançlardan ve değişik mesleklerden ve çeşitli ülkelerden insanlar; İngiliz-İrlandalı, İskoç veya Papalık felsefesini aştılar ve ortak bir insanlık felsefesinde karar kıldılar.”

bilim adamının da pek öne çıkmayan bir yönü alşimiye olan ilgisidir. Ne yazık ki Newton ölmeden önce notlarının çoğunu yakarak yok ettiğinden bu tür konularda daha ne gibi bulguları olduğunu bilememektedir.

Royal Society mensubu tarihçi Sprat, şöyle diyor: “Farklı inançlardan ve değişik mesleklerden ve çeşitli ülkelerden insanlar; İngiliz-İrlandalı, İskoç veya Papalık felsefesini aştılar ve ortak bir insanlık felsefesinde karar kıldılar.”

“Yaşarken gerçeğin gücü sayesinde evreni fethettim.” Faust

Kaynakça:

- Baigent, Leigh & Lincoln; “The Holy Blood and the Holy Grail”
- Thamos; “Simyanın Öyküsü, Ezoterizm ve Bilimsel Gelişim”
- Hall Manly P.; “Tüm çağların ezoterik öğretileri”
- Lomas Robert; “The Invisible College”
- Yüksel Berk; “Kendini Bilmek Yolculuğu”

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Dağ Köyünde Bir Yılbaşı Gecesi

Çocukluk döneminde edindiğimiz anılar kolay unutulmazlar. Özellikle bayram sabahlarının ve yılbaşı gecelerinin belleğimizde bıraktığı hoş izler bir başkadır. Aradan uzun yıllar geçse de bizimle kalırlar. Yaşamım boyunca bu özel günlere ait çok sayıda anı biriktirdim. Bir dağ köyünde yaşadığım unutulmaz yılbaşı gecesi ise anılar galerimde ayrı bir yer tutar.

On iki yaşıma girdiğim yıl, ablam, İlk öğretmen okulundan mezun oldu ve uzak bir Anadolu köyüne atandı. Daha ilk görüşte sevmiştik o köyü...

Henüz elektrik gelmemiş olması ve evlerde su şebekesinin bulunmaması yaşamı zorlaştırsa da köy halkının misafirperverliği tüm bu sıkıntıları unutturuyordu. Köyde yalnızca ilkokul vardı buna karşın ortaokul yoktu. Gidebileceğimiz en yakın okul ise kasabadaki ortaokuldu. Yaklaşık on kilometre olan bu yolu her gün yürümek kardeşim ve benim için gerçek bir çileydi. Köyden bazı yaşlılarımız da yağmur çamur demeden bizimle birlikte yürüyerek okula geliyorlardı. Bu arkadaşlardan bazıları okul dışın-

ve eğlenceli geçmeyen bir yılbaşı gecesi bizim için kayıp bir sene demekti. Işıl ışıl İstanbul'dan uzaklarda, elektriği ve şebeke suyu olmayan küçük bir dağ köyünde de olsak, o geceyi alışkın olduğumuz şekilde kutlamak istiyorduk. Öte yandan elimizde pilli bir radyodan başka bir eğlencemizin olmadığı 1968 yılında bunu başarmak hiç de kolay değildi. Yine de bir şeyler yapmak gerekiyordu. Aklımıza İstanbul'un müstesna semtlerinden Nişantaşı caddelerinde gördüğümüz yılbaşı ışıkları ve vitrinlere

yerleştirilmiş süslü çam ağaçları geliyordu. İstanbul'daki evimizde her yılbaşı gecesi muhakkak rengârenk ışıklarla donattığımız bir çam ağacımız olurdu. Aynısını köydeki küçük evimizde de yapmak ve bu sayede renkli bir yılbaşı gecesi geçirmek istiyorduk. Elimiz-

Gidebileceğimiz en yakın okul kasabadaki ortaokuldu. Yaklaşık on kilometre olan bu yolu her gün yürümek kardeşim ve benim için gerçek bir çileydi.

daki saatlerini tarlalarda ailelerine yardım ederek ya da çobanlık yaparak geçirir, ders çalışmaya pek az vakitleri kalırdı. Neyse ki her biri adanmış birer Atatürkçü olan öğretmenlerimiz bu durumu bilir ve o öğrencilere ellerinden geldiğince yardım ederlerdi.

Gelelim o unutulmaz yılbaşı gecesine: Köy halkının yılbaşı kutlama alışkanlığı yoktu. Oysa bizim olmazsa olmazımızdı. Renkli

deki olanaklarla bunu bir şekilde başarmalıydık.

İstanbul'dan uzaklarda olduğumuz için mağazalarda satılan yılbaşı süslerinden alıp getirtebilmemiz olası değildi. Elimizdeki imkânlarla güzel bir ortam yaratsak ve evvelce bu tür bir kutlama yapmamış olan arkadaşlarımızla bu ortamı paylaşsak ne güzel olurdu. Köyün arkasında çam ve meşe palamudu

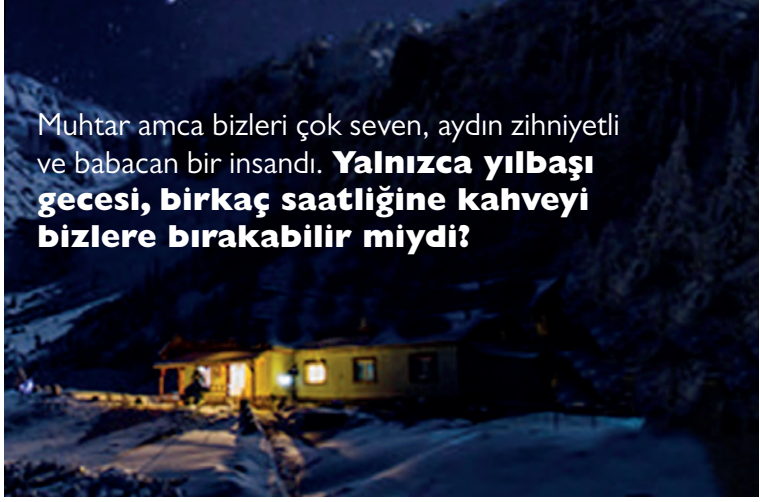
ağaçlarının yetiştği yüksek bir tepe vardı. Süsleme için istediğimiz kadar çam kozalağı ve palamut bulabilirdik. Fırtına ve yağmur nedeniyle devrilmiş ve bir daha yerine

dikilemeyecek küçük çam ağaçları görmüştük. Onlardan birini de yılbaşı ağacı olarak getirebilirdik. Ayrıca köydeki arkadaşlarımızı da davet etmeyi düşündüğümüze göre daha geniş bir mekâna gereksinim duyuyorduk. Ne yazık ki, köydeki evimiz çok küçüktü. Başka bir yer bulmalıydık. Sonunda muhtarın oğluna ait olan köy kahvesi aklımıza geldi. Muhtar amca bizleri çok seven, aydın zihniyetli ve babacan bir insandı. Yalnızca yılbaşı gecesi, birkaç saatliğine kahveyi bizlere bırakabilir miydi? Kahvehaneyi ve önündeki meydana bulunan ağaçları elimizden geldiğince süslesek, sayıları yirmiye yakın köy çocuğuyla orada toplansak, kendimizce eğlensek ve annelerimizin yapacağı yemekleri yerken yeni yıla girsek. Ne düşünürdü acaba?

Bu fikrimizi muhtar amcaya açtığımızda bizi çok umutlandıran bir yanıt verdi:

“Oooo!! Yoksa çocuk bayramını yapacaksınız benim çay ocağında?”

Muhtar amca bizleri çok seven, aydın zihniyetli ve babacan bir insandı. **Yalnızca yılbaşı gecesi, birkaç saatliğine kahveyi bizlere bırakabilir miydi?**

Ona niyetimizi tüm ayrıntılarıyla anlattık. Özellikle de kahvehaneyi ve önündeki ağaçları herkesi hayran bırakacak şekilde süsleyeceğimizi söyleyince hoşuna gitti ve mekânını kullanmamızı kabul etti. Süslemeler için ormana gidip bol miktarda çam kozalağı ve meşe palamudu topladık. Arkadaşlarımız, kahvehanenin önündeki çınar ağacının dallarına asmak için evlerinde bulabildikleri tüm kandil ve fenerleri topladılar. Ayrıca kasabadaki bakkallardan çok sayıda beyaz mum satın aldık. O zamanlar renkli mumlar yoktu. Evlerde işimize yarayacak pek çok eşya vardı. Örneğin, kurutulmuş su kabakları, bal kabakları, içleri rengârenk resimlerle süslü tahta kaşıklar, el dokuması heybeler ve daha neler neler... Doğrusu malzeme istediğimizden de boldu.

Yılbaşı sabahı işe koyulup otuzdan fazla kandili köy meydana-ndaki çınar ağacının dallarına astık. Mumları mandal ve teller yardımıyla diğer ağaçların dallarına

sabitledik. Kabakları, kozalakları ve meşe palamudu dallarını kırmızıya boyayıp kahvehanenin önündeki tahta parmaklığa bağladık. Heybelerin içinde geceye katılacak arkadaşlarımız için hazırladığımız çam sakızı çoban armağanı hediyeler vardı. Takdir edeceğiniz gibi, gofret, akide çekeri, horoz şekeri, meyve ve kuru yemiş gibi ufak tefek hediyelerdi bunlar. Renkli desenlerle süslenmiş olan tahta kaşıklarsa yılbaşı yemeğimizi yiyeceğimiz sofrada yerlerini almıştı.

Bir arkadaşımızın köy fırınında pişirttiği oğlak güveci de masaya gelince güzel bir yılbaşı gecesi için her şeyin hazır olduğunu anlayıp çınarın dallarındaki kandilleri ve mumları yaktık. O andan itibaren ortaya eski yılbaşı kartpostallarındaki benzeyen bir manzara hâkim oldu. Elektriksiz köyün meydanında karanlığı delen kandil ışıkları, renkli fenerler ve mumlar yanıyor, kırmızıya boyanmış süs kabakları kapıların, pencerelerin üzerinde sallanıyordu. İyi saz çalan

Herkes annesinin o gece için hazırladığı bir yiyeceği getirmişti.

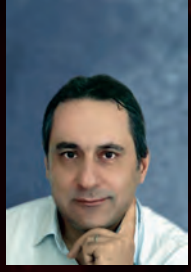
bir arkadaşımızla birlikte türküler söyleyerek gecenin keyfini çıkartmaya başladık. Bir yandan da zengin soframızdaki yiyeceklerden atıştırıyorduk. Gece yarısına doğru o geceyi unutulmaz kılan en büyük sürprizle karşılaştık:

Bir gün önce kesilmiş olan kar yağışı adeta gökyüzünden beyaz konfe-

Yılbaşı gecesi saat 21:00 civarı, yirmi çocuk, köy kahvesindeki sofranın başındaydık. Muhtarın oğlu saatler önce demir döküm sobayı yaktığı için dışarının dondurucu soğuşundan etkilenmiyorduk. Herkes annesinin o gece için hazırladığı bir yiyeceği getirmişti. Bunlar çoğunlukla hamur işleri ve tatlılardı. Annemse çok lezzetli zeytinyağlı yemekler hazırlamıştı.

tiler dökülüymüş gibi yeniden başlamıştı. Sevincimize diyecek yoktu. Aradan elli yıl geçti. O küçük dağ köyündeki arkadaşlarımızla hâlâ görüşüyoruz. Onlarla her bir araya gelişimizde en çok birlikte kutladığımız yılbaşı gecesinden söz etmemiz, bu anının belleklerimizde ne denli derin bir iz bıraktığını göstermiyor mu? •

mehmetunverbd@gmail.com

Noel'in Hristiyan âdeti olmadığını Hristiyanlar da bilmez

Doğru bilenen yanlışları yazmaya her zaman ayrı bir önem verdim. Bunlardan biri de, uzunca zamandır yabancı belgeler üzerinden okumalar yaptığım Noel Bayramı.

Aslında Noel'i sadece Müslümanlar değil bizzat onu kutlayan Hristiyanlar da tam anlamıyla bilmiyor. Bundan yaklaşık 10 yıl önce, Ekim 2008'de, Avrupa'da yapılan bir araştırma (BVA

araştırma şirketi), Hristiyanların yüzde 89'unun Noel Bayramı ve kutlamaların kaynağını bilmediğini ortaya çıkardı. Araştırmanın ilginç sonuçlarından biri de, Müslümanların yüzde 98'inin Noel ile Yılbaşı

kutlamaları arasındaki farkı bilmeleriydi.

Önce Noel'in kelime anlamından başlayalım.

Latince kökenli bu kelime “doğum” ya da “doğum günü” anlamına geliyor. Buradan hareketle 25 Aralık, Hazreti İsa'nın bir “Kurtarıcı” sıfatıyla doğduğu gün olarak Noel'de anlamını bulmuştur. Aslında kurtarıcının geleceği, İsa'nın doğumundan yaklaşık 700 yıl önce yazılmıştır. Süleyman

Noel bir Hristiyan âdeti midir? Sorusu da en çok yanıt aranan sorulardan biridir. Bu konuda, tarihçi ve araştırmacıların büyük bir kısmı, Romalıların da büyük hayranlık duyduğu eski Pers Tanrısı Mithra'yı işaret ederler. Buna göre Mithra, İsa peygamber gibi bir bakireden Aralık ayında (Bazı kaynaklara göre Nisan) doğmuştur. Bazı çevrelerin de, bir kayadan doğduğunu savundukları Tanrı Mithra, insanlığın günahlarının bedelini ödemek için de ölmüştür.

Burada hemen eski Mısır'daki inanışa da bakmak gerekiyor. Yaklaşık 4 bin yıl öncesinde Mısırlılar Güneş'e tapınmayı içeren bir dine sahiptiler. Yılın özellikle Aralık ayı sonu ile Ocak ayı başı arasında -bazı kaynaklarda bu tarih Mart ayı olarak verilir-, “Güneş'in yeniden canlanması” adını verdikleri ve yaklaşık 12 gün süren kutlamalar yapan Mısırlılar, söz konusu döneme yıl dönümü de

diyordu. Mısırlıların takvimi de 12 aya bölündüğü için kutlamalar 12 gün boyunca yapılıyordu. Perslerin ve Babillerin, “Yeni Doğum” adı altındaki kutlamaları da, Mısırlıların 12 günlük bayramı ile hemen hemen aynı içeriğe sahiptir. Tüm bu kutlamaların ortak yanı ise herkesin birbirine hediyeler verdiği bayram süresince köleler ile efendilerin,

Romalıların da hayranlık duyduğu Pers tanrısı Mithra. (soldaki figür)

Peygamberin yaptırdığı tapınakta Tanrı için çalışan ve çok önemli bir kâhin olan Yahudi Yeşaya, kitabında, “Jesus (İsa)” yani kurtarıcı Tanrı gelecek demiştir.

Bu ayrıntıya fazla girmeden, asıl konuya dönecek olursak, Noel'in bir Hristiyan âdeti olmadığı, çok sonraları bu dine inan halklar arasında yayılmaya başladığı görülecektir.

zenginler ile fakirlerin, köylüler ile kentlilerin, çiftçiler ile tüccarların yer değiştirmesidir. Baskının, kuralın, yasağın kaldırıldığı ya da yumuşatıldığı bu dönemde herkesin sorunlarından, günahlarından, sıkıntılarından bir süreliğine de olsa arındığına inanılmaktadır.

Romalıların da aynı kutlamaları yaptıkları bilinmektedir. Tanrı Satürn'ün dünyayı bereketlendirme, zenginleştirme, tohumlama dönemi olarak bilinen

günlerde (Mart) yapılan kutlamaların içeriği aynıdır. Romalıların daha çılgın olarak adlandırabileceğimiz festival havasındaki kutlamaların ilk 4 günü herkesin birbirine hediye verirken abartılı davrandığı, eğlencenin dozunu kaçırdığı bilinmektedir.

Görüldüğü üzere Pers, Mısır, Babil ve Roma'nın ortak yanı tüm bu kutlamaları Aralık ayında yapıyor olmasıdır. Ancak Romalılar önemli bir değişikliğe gidecektir. Dördüncü yüzyılda, Roma İmparatoru Constantine, milattan sonra 354 yılında Pers ve Mısırlıların adetlerini birleştirerek, kutlamaları 25 Aralık gününe kaydırды. Papa 2. Felix de, 355 yılında bu kararı onayladı. Tarihçiler 25 Aralık'ın seçilmesini, İmparator Constantine'in, Suriye kökenli Güneş'e tapan

Tarihçiler 25 Aralık'ın seçilmesini, İmparator Constantine'in, Suriye kökenli Güneş'e tapan bir tarikata üye olmasına bağlarlar.

bir tarikata üye olmasına bağlarlar. "Sol Invictus" adlı tek tanrılı bu tarikata sadece Constantine'in değil ondan önceki birçok Roma İmparatorunun da bağlı olduğu belirtilmektedir. Roma'ya da, ilk kez milattan sonra 274 yılında İmparator Aurélien tarafından getirilen tarikatın en temel özelliği ise başta dinsel olmak üzere hayatın her alanında birlikteliği sağlamaktı. İmparator Constantine'in yapmayı başardığı bir başka önemli değişiklik ise tatil

günü konusundadır. İlk Hristiyanlar, Yahudilerin Sabbat'ını örnek alarak Cumartesi günü tatil yaparlardı. Constantine, "Güneş'e saygı" adı altında Pazar gününü resmi tatil olarak ilan etmiştir. Çünkü İmparatorun tarikatı "Sol Invictus" için de Pazar tatil günüydü.

İşte tam bu noktada ilk Hristiyanların, Hazreti İsa'nın 6 Ocak'ta doğduğuna yani vaftiz edildiğine inandığını hatırlatalım. Dolayısıyla gerçek Noel Bayramı da 6 Ocak olarak kutlanıyordu.

Noel ağacı da, Hristiyanların dini geleneğinde olmayan bir unsurdur. Eski Mısır ve eski Yunan’da, bayram ya da kutlamalar sırasında kent meydanlarına, özellikle bahara doğru tanrıçalar için çam ağacı yerleştirmek önemli bir gelenektir. Bir kutlama objesi olarak görülen çam ağacı yine Hristiyanlık öncesi İskandinav ülkelerinde de aynı anlamda kullanılıyordu. Bu nedenle Hristiyanlar yüzyıllar boyunca inançsızların âdeti olarak gördükleri Çam Ağacı süslemesi ve kutlamasına karşı çıktılar. Ancak, Protestan mezhebinin kurucusu olarak bilinen Martin Luther’in, bazı kaynaklara göre 1535 yılında, Noel bayramı kutlamalarının ardından çıktığı bir seyahat sırasında, gece geçtiği ormanda, ay ışığı altında parlayan çam ağaçlarının görüntüsünden etkilenmesi yeni bir âdetin başlangıcı olacaktır. Martin Luther, çam ağacının iyi bir süsleme unsuru olduğuna karar vermesiyle ilk Noel Ağacı uygulaması da başlayacaktır. Bu konuda Fransız kaynakları Noel Ağacının ilk kez Fransa’nın Alsace bölgesinde 1570 yılında ortaya çıktığını savunur. Kuzey ve Orta Avrupa’daki Protestanlar arasında 16. Yüzyıldan itibaren yayılmaya başlayan Noel Ağacı, Katolik ülkeler İspanya ve İtalya’da ise ancak 20. Yüzyılda kabul gördü. Bu konuda İspanya’nın Sevilla kenti kilisesinin 1807 yılında Papa 7. Pie’e gönderdiği mektup önemli bir bilgi kaynağıdır. Başrahip Agel La Cassas imzalı

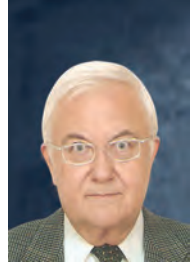
mektupta, “Protestanların inançsızlardan aldığı düşünülen Noel Ağacı uygulaması, İspanya’daki Katolikler arasında hızla yayılıyor” denildikten sonra Papalığın bu konuda acilen bir girişimde bulunması istenmektedir. Papa 7. Pie’den Nisan 1808’de verilen yanıtta ise “Dile getirdiğiniz soruna ilişkin sadece İspanya’dan değil Avrupa’da, Katoliklerin bulunduğu birçok merkezden şikâyetler aldık. Konu hakkında yürütülecek kapsamlı çalışmalar sonrası siz Katolik kardeşlerimiz bilgilendirilecektir” denilmektedir.

İşte bu bilgilerden hareket eden hemen herkes, 25 Aralık’taki Noel kutlamalarının, Noel’de herkesin birbirine hediyeler vermesinin, Noel Ağacı ve Pazar tatilinin kökenlerinin Hristiyanlık inancına dayanmadığını görecektir. Öyle ki, bunlar, Hristiyanların ‘Putperest’ ya da ‘İnançsız’ olarak adlandırdıkları tarikat ve yapılanmaların adetleridir. Buraya kadar aktardıklarımıza bakıldığında, Ortodoksların Noel’i 7 Ocak’ta kutlaması ve Saint Nicolas olarak da bilinen Noel Baba gibi önemli konuların eksik kaldığı görülecektir. Bunları ve İslam’ın kutsal kitabı Kur’an’da İsa Peygamberin doğumuna verilen yeri de başka bir yazıda paylaşacağım. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

“Özgürlük sorumluluk demektir.
O yüzden çoğu insan ondan korkar.”

G. Bernard Shaw

Europa'nın Kaçırılışı

Ressam: Jean Cousin (Baba)
(1490-1560)

Europa, Fenike'de (bugünkü Lübnan) Tyre (Sur) kentinde hüküm süren kral Agenor ile eşi Telefasa'nın altı çocuğundan biri, tek kız çocuklarıdır.

Bilindiği gibi baştanrı Zeus (Roma'da Jupiter) gönül serüvenlerini Olympos dışında da sürdürür ve eşi Hera'nın kıskanç gözlerinden kaçmak için kendini duruma göre uygun gördüğü biçimlere sokardı. Bir gün yeni bir serüven arayışı içinde ufukları tararken bakışları Tyre kıyılarında çiçek toplayan Europa'ya takıldı. Güzel Europa'nın çevresinde kendisine eşlik eden saraylı genç kızlar vardı. Zeus Olympos'un sisli tepeleri arasından süzülüp Anadolu'yu geçtikten sonra kızların yakınındaki bir ağaçlığa indi.

Orada beyaz bir boğaya dönüş-türdü kendini. Sıradan bir boğa değildi kuşkusuz; bembeyazdı, çok güzeldi. Çiçek toplamakla meşgul olan kızlara yaklaştığında hepsi bu güzel, uysal ve sevecen bakışlı boğaya hayran kaldı. Boğa hiçbirini ürkütmeden yavaşça ilerleyip ortalarına geldiğinde yüzükoyun uzanıverdi. Kızların kendisini okşamasına, boynuzlarına çiçek takmalarına izin verdi. Kızlar

Europa korkmuştu; sağ eliyle boğanın bir boynuzuna, sol eliyle de uçuşan eteklerini toplayarak boğanın sırtına tutunurken hızla kıyıdan uzaklaştıklarını, dalgaların üzerinde yol aldıklarını gördü.

sırtına oturmak isteyince kuşkusuz öncelik Europa'ya tanındı. Fakat Europa her iki bacağı bir yanda sırtına oturduğunda boğa birden ayağa kalkıp denize doğru fırladı. Europa korkmuştu; sağ eliyle boğanın bir boynuzuna, sol eliyle de uçuşan eteklerini toplayarak boğanın sırtına tutunurken hızla kıyıdan uzaklaştıklarını, dalgaların üzerinde yol aldıklarını gördü. Bir yanlarında deniz tanrısı Poseidon ile oğlu Triton, diğer yanda da deniz perileri Nereid'ler eşlik ediyordu bu ilginç yolculuğa. Europa bunun bir tanrının işi olduğunu anlamıştı.

Boğanın kulağına eğilerek kendisini denizin ortasında bırakmaması için yalvardı. Zeus da kendini tanıtarak, korkmamasını, ona âşık olduğunu, Girit adasına götürüp saraylarda yaşatacağını söyledi ona.

Girit'te Europa'nın Zeus'tan üç oğlu oldu. Minos, Radamantis ve Sarpedon. Zamanın Girit kralı Asterius Europa'yı kraliçesi yaparak üç çocuğunu evlat edindi. Minos Asterius'tan krallığı devraldı ve

kurup geliştirdiği Minos uygarlığına adını verdi. Radamantis ünlü bir yasa koyucu oldu ve ölümünden sonra yeraltı tanrısı Hades tarafından ölümler diyarına yargıç atandı. Daha sonra Minos da aynı görevle kardeşinin yanına geldi. Sarpedon Likya'ya (Antalya'nın batısı) göç edip bu bölgeye adını veren Lykus ile paylaştı hükümdarlığı. Europa'ya gelince, o da zaman içinde adını Avrupa Kıtası'na verdi.

Agenor'un beş oğlu kızkardeşleri Europa'yı aramak için dört bir yana dağıldılar. Babaları kızkardeşlerini bulmadan geri gelmemelerini

buyurmuştu onlara. Geri gelen olmadı.

MS 2. yüzyılda yaşamış olan Samsatlı Lukianos'un tanrısal kişilikleri konuşturduğu dialoglarından birinde Batı Rüzgârı Zephyros Europa'nın kaçırılışına nasıl tanık olduğunu Güney Rüzgârı Notos'a şöyle anlatıyor:

“**Zephyros** - Zeus kendini bir boğaya dönüştürüp kızların arasına katıldı, o da onlarla oynamaya başladı. Tepeden tırnağa bembeyaz gövdesiyle ve kıvrımları hoş görünümlü boynuzlarıyla çok güzel bir boğa olmuştu. Evcil bir hayvana özgü uysal bakışlarla bakıyordu kızlara. Derken kıyıda tatlı bir sesle böğürüp coşkulu hareketler yapmaya başladı. Bu Europa'nın o kadar hoşuna gitti ki canı boğanın sırtına binmek istedi, hiç çekinmeden oturuverdi. Boğa kızı sırtında bulur bulmaz koşar adım denize doğru seyirtti ve suya girip yüzmeye başladı. Kızcağız çok korkmuştu, sol eliyle boğanın boynuzlarından birine tutunurken sağ eliyle de bol dökümlü giysisinin uçuşan eteklerini tutuyordu.

Notos - Ne hoş bir manzaraya tanık olmuşsun, Zephyros. Denizde yüzen âşık Zeus ve sırtında sevdi-ceği.

Zephyros - Sonra olanlar daha da hoş. Deniz birden sakinleşmişti, bir kıpırtı bile yoktu, ama biz ses çıkarmadan sadece seyirci kalarak peşlerinden gidiyorduk. Eros ve arkadaşları ara sıra ayaklarını suya değdirerek yanlarında uçuşuyor;

ellerindeki meşaleleri sallayarak hep bir ağızdan düğün şarkıları söylüyorlardı. Bu arada Nereid'ler de denizden çıkıp bindikleri yunusların üzerinde ellerini çırparak eşlik etmeye başladılar; çoğu yarı çıplaktı. Triton'lar ve görünümü ürkünç olmayan bir sürü deniz yaratığı Europa'nın çevresinde dans ediyordu. Poseidon yanına eşi Amphitrite'yi oturtmuş, neşe içinde arabasını sürüyor, arkasında yüzen kardeşine kılavuzluk yapıyordu. Bütün bu manzarayı taçlandırırcasına Aphrodite iki Triton'un taşıdığı bir istiridye kabuğunda uzanmış süzülüyor, geline türlü türlü çiçekler atıyordu. Bu şenlikli alay Fenike'den Girit'e kadar böyle sürüp gitti. Ada'ya ayak basar basmaz boğa boğalıktan çıktı. Zeus Europa'yı elinden tutup Dikte Mağarası'na götürdü onu. Genç kızın yüzü kızarmıştı, bakışları yere dönüktü; neden kaçırıldığını biliyordu çünkü. Biz de sağa sola estirip denizi hareketlendirmeye koyulduk.”

1 610'da Galileo'nun Jupiter gezegeninin çevresinde ilk kez gözlemlendiği dört uydudan birine aynı yıl Europa adını veren Alman bilim adamı Simon Marius, Jupiter'le Europa'nın un sonsuza dek bir arada kalmalarını istemişti herhalde; Jupiter'in yine biçim değiştirerek yaklaştığı İo, Kallisto ve Ganymede'in isimlerini verdiği diğer üç uydudan biri deydi. •

halukerdemolbd@gmail.com

Şiirin

DORUKLARINDA

*Oysa gece tam yarıdır
bir günün
Ve daha güçlüdür
gündüzünden.*

Turgut Uyar

1927-1985

Yazan: SABRİ KEMAL

*"Güzeldir sevgilim her dakika
her an / Güzeldir sözleri kaşı
gözleri / Geçtiği her karış sönük
topraktan /
O anda fışkırır neşe özleri"*

İlkokul yıllarında bir çocuk
yazabilir mi bu dizeleri?
Yazar. Turgut Uyar ise eğer...

İkinci Yeni akımının en
sevilen şairlerindendi Turgut
Uyar geçmiş yılların şiir
soluduğumuz öğleden sonra-
larının. Lise son sınıfta Ömer
Hayyam, Nedim, Yahya Kemal
Beyatlı, Tevfik Fikret ve Ahmet
Haşim'e öykünerek sürdürmüş
şiir yazmayı. Yirmili yaşlarda
buluşmuş dönemin şairlerinin

dizeleriyle. “Yad” adlı şiiri 1947 yılında Yedigün dergisinde yayımlanmış.

Yedigün, hem Türkiye’ye hem de dünyaya açılan bir pencere. Sonraki yıllarda hepsi birer usta edebiyatçı olacak Ahmet Naim’den Sait Faik’e; Aziz Nesin’den Sabahattin Ali’ye onlarca şair, hikayeci ve romancı Yedigün aracılığı ile buluşmuş o yılların okurları ile. Reşat Nuri ve Halide Edib gibi dönemin tanınmış yazarlarının çok sevilen kimi romanları da ilk kez Yedigün’de tefrika edilmiş. “Her şeyden bahseder haftalık halk ve aile mecmuası.” dır Yedigün. 1948 yılında da Kaynak dergisinin açtığı şiir yarışmasına “Arz-ı Hal” adlı şiiriyle katılıp ikinci olmuş. İlk şiir kitabı Arz-ı Hal ve Akşam Üzeri Türküsü 1950 yılında, ikinci kitabı Türkiyem de Nurullah Ataç’ın önsözü ile 1952 yılında buluşmuş okurlarıyla. Dünyanın En Güzel Arabistanı, Tütünler Islak, Her Pazartesi, Divan, Toplandılar, Kayayı Delen İncir adlı kitapları izlemiş bu ilk kitaplarını. 1981 yılında Toplu Şiirler adıyla yayımlanmış o güne kadar yazdığı şiirleri, 1984 yılında da Büyük Saat adıyla ikinci kez yayımlanmış.

SİBERNETİK

Üç kere üç dokuz eder
Bilirsin,
Birin karesi birdir.

Karekökü de bilirsin.

'Mutlu aşk yoktur',
bilirsin...

Ama baharda ya da dışarda,
Sonsuz göğün altında,
aşkın aşkla çarpımı,
garip bir biçimde,
hep sonsuzdur,
karekökü de yoktur...

TOMRİS

senin için alışılmış şeyler
söyleyemem sana yaraşmaz
kış gecesi amcamızdır bahar
yakından kardeşimiz
alır başımı erzincan’a giderim seni
düşünmek için
dörtlükleri bozarım çünkü dağlar
ne güne duruyor
kıyılar ve eskimeyen her şey seni
anlatmak için
bir bozuk saattir yüreğim hep sende
durur
ne var ki islanır gider coşkunluğum
durmadan
durmadan
dağ biraz daha benden deniz her
zaman senden
hiçbir dileğimiz yok şimdilik
tarihten coğrafyadan
kimselere benzemesin isterim seni
övdüğüm
seni övdüğüm zaman
güzel bir çingene yalnız başına
dolaşmalı kırlarda
seni övdüğüm zaman"

HERKESİN BİR GİDENİ VARDIR

"Herkesin
Bir umudu vardır,

Bir savaşı,
Bir kaybedişi,
Bir acısı,
Bir yalnızlığı,
Bir hüznü...
Çünkü herkesin bir gideni vardır,
İçinden bir türlü
uğurlayamadığı..."

**

FEDERİCO GARCÍA LORCA İÇİN ÜÇ ŞİİR

Ah işte herşey orda...
Ben severim omuzlarımı bir gün
Sırmaları, apoletleri olmasa da.

Ben severim omuzlarımı bir gün
Göçen bir maden direğinin altında
Su akar kendir tarlalarından
Ah her şeyim...
Ben severim omuzlarımı bir gün
Savaşta bir başka omuzun yanı
başında
Yatakda bir ince omuzun yanı
başında

Yol uzun, hava sıcak
Kırbaçlarım atımı varırım Kurtuba
ya...

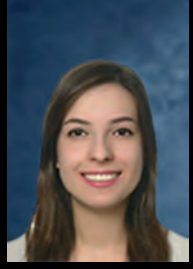
İndiğini görürsem bir gün
sığıcıkların
ve sürüler halinde, ovaya
İnsanların dünyayı bölüşüklerini
hatırlarım
Bir gün daha...
Sevişirim ölürüm, savaşırım
ölürüm
Doldururum çantama kara ekmek
ve peynir
Varırım Kurtuba ya...
"saat beşte
akşamleyin"

Ah ellerim ve kalbim
Her şey orada kaldı.
Keçeler keçeler ve portakallar
Kireç döktüler yere. Kara gözlüm,
kalbim,
Halkımın fakir akşamlarıdır,
biliyorum
Kanlı bir mendil diye bağlanan
gözlerime
Kireç döktüler yere,
Bir duvarın dibinde
Bir deppoy un önünde
Kiraz ağaçlarına ve sığırcıklara
karşı

.....

Bir halkın gösterişsiz, sessiz
cömertliğinde
Ölüm nasıl söylenirse öyle
İspanyol dilinde
ve her dilde...
obra
completas
Artık kat iyen biliyoruz;
Halk adına dökülen kan
Sapı güldalı güzelliğinde bir
bıçaktır.
Dişlerin arasında...
İspanya da
ve her yerde...

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hakkında İzlenmesi Gereken 8 Film

Ruh sağlığı ve hastalıklarını konu alan birçok dizi ve film bulunmaktadır ancak bunlar her zaman gerçeği yansıtmayabilir çünkü işin içine hayal gücü de girdiğinde daha heyecan verici ve ilgi çekici olması amacıyla hastalıkların ortaya çıkış şekilleri abartılabilir. Günümüzde

halen tabu olan ruh sağlığı konusu yanlış şekilde aktarıldığında, tabuları yıkmaktansa daha kalın duvarlar örebilir ve tedaviye ihtiyacı olanların gereken yardımı almaya kaçınmalarına sebep olabilir.

Ancak ruh sağlığı ve hastalıklarını doğru yönde ele alıp izleyicinin önyargılarını kıran ve bilgilendiren film örnekleri de vardır:

1. Mary ve Max (Mary and Max):

Ailenin duygusal suistimallinden, travma, depresyon, anksiyete, zorbalık, obezite ve otizmi konu alan kendini olduğu gibi kabul etmenin ve desteğin önemini vurgulayan iki iyi arkadaşın hikayesi hakkında söylenebilecek tek şey mutlaka her yaştan insanın en az bir kere izlemesi gereken bir film olduğudur.

Mary and Max
filminden bir sahne

2. Siyah Kuğu (Black Swan):

Bu film Kuğu Gölü Balesi'nde baş dansçı olarak seçilen Nina'nın

psikolojik yolculuğunu konu alıyor. Nina filmin başlarında obsesif kompulsif bozukluk, anoreksiya ve bulimiya belirtileriyle karşımıza çıkıyor. Film ilerledikçe mükemmel olmaya çalışmanın baskısı altında kaldıkça anksiyete ve şizofreni belirtileri de izleyiciye kendini gösteriyor.

Bütün bunlar izleyiciye öyle bir aktarılmış ki nerede korku filminin başlayıp nerede Nina'nın halüsi-nasyonlarına tanık olduğumuzu anlamak çok zor.

3. Akıl Defteri

(Memento):

Kafasına aldığı bir darbe sonucu kısa süreli belleğinde yeni bilgi ve anıları tutamayan (anterograd amnezi), karısı hakkındaki gizemi çözmeye çalışan bir adamın hikayesini konu almaktadır.

Anterograd amnezi aynı zamanda "50 İlk Öpücük" (50 First Dates) ve "Kayıp Balık Nemo" (Finding Nemo) filmlerine de konu olmuştur.

Natalie Portman
Siyah Kuğu filminde

Jack Nicholson ve Louise Fletcher 'Guguk Kuşu' filminde

4. Guguk Kuşu

(*One Flew Over the Cuckoo's Nest*):

“Akıl hastalığı” savunması yaparak işlediği suça karşılık cezasını akıl hastanesinde geçirmeye çeviren birinin hikayesini anlatmaktadır. Jack Nicholson’ın oynadığı Randy Patrick McMurphy hapis yerine hastanede daha rahat zaman geçireceğini düşünerek akıl hastalığı savunmasını seçmiştir. Film, 1960’lı yıllarda çoğu akıl hastanelerinin tedavi yöntemlerini (elektroşok ve sağlıklı olmayan grup terapileri) gözler önüne serer.

5. Hayatı Yakala

(*Reign over Me*):

11 Eylül saldırılarında ailesini kaybetmiş birinin yaşadığı travma sonrası stres bozukluğunu, bu hastalığın bireyin kendisini ve çevresindekileri nasıl etkilediğini konu

alan bu film izleyiciyi güldürürken düşünmeye teşvik ediyor.

6. Deney (The Experiment):

Philip Zimbardo’nun 1971

yılında “algılanan otorite ve bunun psikolojik etkilerini” araştırmak için Stanford Üniversite’sinde yaptığı deneyin, bazı gerçekler filmin daha çarpıcı olması için çarpıtılmış olsa da, etiksel ve insan hakları ihlallerini görmemiz açısından çok güzel görsel bir örnek.

Deney filminin afişi

7. Kayıp Kız (Gone Girl):

Gillian Flynn’in aynı isimli

kitabından uyarlanan bu film borderline (sınırdan) ve narsistik kişilik bozukluğunun belirtileri çok belirgin bir şekilde izleyicinin beğenisine sunulmuştur. “Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı”na göre ana karakterlerden

Ben Affleck ve Rosamund Pike'in canlandırdığı Kayıp Kız filminden bir sahne

biri olan Amy ayrıca anti sosyal kişilik bozukluğu (halk arasında sosyopati veya psikopati) belirtileri de göstermektedir.

8. Akıl Oyunları

(A Beautiful Mind):

Matematik dehası John Nash'in hayatını anlatan bu film şizofreniyle yaşamının nasıl olduğuna ışık tutuyor. Akıl Oyunları ayrıca hastalığı yönetmenin zor ama imkansız olmayan yanlarını göstermekle beraber çevreden gelen yardımın hasta için ne kadar önemli olduğunu da vurguluyor.

Filmin ilk başlarında tanı izleyiciye açıklanmamış olsa da izleyici hastalığın belirtilerini filmin başlarından itibaren fark

112

edebilir.

Filmler her ne kadar tüm tabuları iki saatlik kısa bir sürede yıkmayacak olsa da tedaviye ihtiyacı olup gereken yerlere başvurmayan insanlara yalnız olmadıklarını anlamalarına yardımcı olabilir. Ruh sağlığı asla utanılacak, saklanacak veya göz

ardı edilecek bir konu olmadığı gibi ruh sağlığı rahatsızlıkları tedavi edildiği takdirde yaşam kalitesini önemli ölçüde artırır. •

sedemdemirbd@gmail.com

Kaynaklar

• American Psychiatric Association. (2013). Task Force on DSM-5. American Psychiatric Press.

• Hare, R. D. (1996). Psychopathy and antisocial personality disorder: A case of diagnostic confusion. *Psychiatric Times*, 13(2), 39-40.

• Kreger, R. (2009). The essential family guide to borderline personality disorder: New tools and techniques to stop walking on eggshells. Simon and Schuster.

• Patrick, C. J. (Ed.). (2018). Handbook of psychopathy. Guilford Publications.

• Semple, D., & Smyth, R. (Eds.). (2013). Oxford handbook of psychiatry. OUP Oxford.

• Squire, L. R., Stark, C. E., & Clark, R. E. (2004). The medial temporal lobe. *Annu. Rev. Neurosci.*, 27, 279-306.

• Yang, Y., & Raine, A. (2009). Prefrontal structural and functional brain imaging findings in antisocial, violent, and psychopathic individuals: a meta-analysis. *Psychiatry*

• Research: *Neuroimaging*, 174(2), 81-88. Zimbardo, Philip. (2000).

• The Psychology of Evil. *Psi Chi*, 5(1), 16-19. New Orleans, Louisiana.

Russel Crowe Akıl Oyunları filminin afişinde

Gastro Kültür
Reha Tartıcı

Yılbaşı Sofranıza **Lezzet ve Keyif Katın**

Acısı ve tatlısıyla bir yılı tamamlayıp, umutlarla dolu yepyeni bir yıla merhaba diyeceğimiz geceye yani “yılbaşına” artık sayılı günler kaldı. Herkes için özel ve farklı anlamlar taşıyan bu geceyi evde geçirecekleri harika önerilerim var.

Yılbaşında ailenizin ve misafirlerinizin gönlünde taht kurmak istiyorsanız, Size özel bir mn ve sofra hazırlayarak hem midelere hem de gözlere hitap etmelisiniz. Kısacası o sofraya yılın en güzel, en şık, en lezzetli ve en özel sofrası olmalı.

İşe masanın dekor ve düzeniyle başlamakta yarar var. Şık bir yılbaşı masasını çok fazla masraf yapmadan hazırlayabilirsiniz.

Kırmızı, beyaz ve yeşil renkler yılbaşı masanız için en doğru seçim olur.

Bu nedenle önceliği elinizde bulunan malzemelere vermeniz de fayda var. Yılbaşı sofrasının süslenmesinde renk seçimi oldukça önemli. İşe masa örtüsüyle başlamak lazım, kırmızı, beyaz ve yeşil renkler bu özel masa için en doğru seçim olacaktır. Peçetelerde de aynı renklere yönelmek masanız ve çevresinde kullanacağınız yılbaşı aksesuarlarınız ile uyum sağlamanın yanı sıra bulduğunuz salonda göz yormayacak bir görüntü oluşturacaktır.

Meze seçiminizi mayonez gibi soslu olanlar yerine, yoğurtlu olanlardan tercih etmeniz de fayda var.

Tabakların, bardakların, çatal ve bıçakların birbiri ile uyum içinde olması şıklığınıza şıklık katacaktır. Özel sofraların vazgeçilmez aksesuarlarından biri de mumlardır. Masanızdaki renk seçiminize göre yerleştireceğiniz şamdanlar ve mumlar yılbaşı masanızda romantik ve özenli bir hava yaratır.

Gördüğünüz gibi masanızın tasarımı aslında tamamen sizin hayal gücünüze kalmış. Masa tasarımında dikkat etmeniz gereken noktalardan biri de hiç kuşku yok ki böylesi kalabalık sofralarda servisi ve görüşü engelleyecek büyüklükteki malzemelerden kaçınmak olmalı. Masada kendiniz için rahat servis yapabileceğiniz bir yer seçmenin, masa düzeni kadar önemli olduğunu da hatırlatmak istiyorum.

Gelelim gecenin münüsüne... Yılbaşı sofrasının bir özelliği de başında uzun saatler geçirilmesidir. Bu sebeple masanın olmazsa olmazı sıcak ve soğuk meze çeşitleri olacaktır. Mezelerin masanızda görsel bir şölen yaratacağına kuşku yok ama mününüzdeki mezeleri

belirlerken mideyi çok yormayacak alternatiflere öncelik vermelisiniz. Meze seçiminizi mayonez gibi soslu olanlar yerine, yoğurtlu olanlardan tercih etmenizde fayda var. Salam, sosis, pastırma gibi şarküteri ürünlerinin yanında piliç şarküteri ürünleri ve peynir çeşitlerine yer verirken, çok yağlı ve kızartma türü olan mezelerden kaçınmalısınız. Birkaç çeşit salatanın meze çeşitleri arasında yer alması sofranızı daha sağlıklı hale getirecektir.

Sadece mezeler ile karın doyurmamak ve ana yemeğe midede yer bırakmak için belki de bu uzun soluklu sofranın püf noktası her çeşitten az miktarda alarak hem tadımlık hem de doyumluk bir keyif yaşamak olacaktır.

Mönünüzde ana yemek öncesinde midede şişkinlik yaratacak börek çeşitleri gibi hamur işleri yerine mevsim sebzeleriyle hazırlayacağınız zeytinyağlılara yer vermeniz misafirlerinizi memnun edecektir.

Hiç kuşku yok ki, bu özel gecenin assolisti “Hindi Dolması” olacaktır. Hindi tercih etmeyenler için tavuk ya da kırmızı et alternatiflerine de mönünüzde yer verebilirsiniz. Hindi seçerken 6 kilonun altında olan hindileri tercih etmek size lezzetin yanı sıra pişirme ve servis rahatlığı da

verecektir. Hindinizi bütün olarak pişirecekseniz bir gün salamurada, but halinde pişirecekseniz bir gece marinasyonda bekletmeniz lezzetine lezzet katacaktır.

Ana yemekte tercihiniz ne olursa olsun; nar, kestane, ayva gibi mevsimin nimetlerinden faydalanmayı ihmal etmeyin. Etinizi ayvayla pişirmek, iç pilavınızı kestaneyle lezzetlendirmek ve pilavınızı narla servis etmek bu özel gecenize ayrı bir keyif katacaktır.

Gelelim bu özel gecenin finaline. Tatlı konusunda seçiminizi mevsim meyveleri ve ağır olmayan tatlılardan yana kullanmanız misafirlerinizi mutlu edecektir. Hamurlu tatlılardan özellikle kaçınırken mevsim itibarıyla kabak tatlısı en ideal tercihlerden biri olacaktır.

Keyifli ve lezzetli bir yılbaşı gecesinin ardından, bereketli, huzurlu ve mutlu bir yıl geçirmeniz dileğiyle... •

rehatarticibd@gmail.com

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-1919 yılında “Yamanlar” oyunuyla sahneye çıkan ilk Türk Müslüman kadın oyuncu kimdir?
a-Afife Jale b-Afet İnan
c-Aliye Jale d-Adile Naşit

2-“Pieta” ve “Davut Heykeli” ile tanınmış dünyaca ünlü ressam kimdir?
a-Picasso b-Michelangelo
c-Donatello d-Van Gogh

3-2017 yılı 54. uluslararası Antalya Film Festivalinde en iyi film ödülünü hangi film almıştır?
a-Florida Projesi
b-Dürüst bir adam
c-Anne
d-Melekler beyaz giyer

4-Görme engelli insanların okuyup yazması için icad edilen “Braille Alfabesi”nin mucidi kimdir?
a-Arthur Korn
b-Claude Chappe
c-Charles Barbier
d-Louis Braille

5-Türk sinema tarihinin başlangıcı kabul edilen belgesel türündeki ilk film aşağıdakilerden hangisidir?
a-Leblebici Horhor Ağa
b-Mürebbiye
c-Halıcı Kız
d-Ayastefanos’taki Rus Abidesinin yıkılışı

6-Kadınlara askerliği zorunlu hale getiren ilk NATO üyesi ülke hangisidir?
a-Estonya b-İzlanda
c-Norveç d-Kanada

7-1950 yılından itibaren ilk renkli televizyon yayını aşağıdaki ülkelerin hangisinde başlamıştır?
a-İspanya b-İsviçre
c-İtalya d-ABD

8-“Zühre, Çoban Yıldızı, Çolpan” olarak da bilinen tüm gezegenlerin aksi istikametinde dönen gezegen hangisidir?
a-Neptün b-Venüs
c-Mars d-Merkür

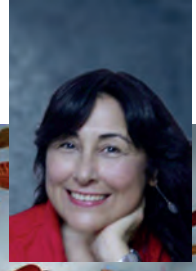
9-“Astronot Gıdası” olarak adlandırılan, protein değeri yüksek ülkemizde Kaz Dağlarında yetişen bitkinin adı nedir?
a-Kinoa b-Kiyani
c-Dağ Güllü d-Gojiberry

10-1978 yılında ilk sualtı kameraları kullanılarak çekilmiş belgesel hangisidir?
a-Batık Geçmişler
b-Derinlerdeki Geçmiş
c-Mavi Sırlar
d-Su Dünyası

11-Türk Edebiyat tarihinde “Dede Korkut”, “Beyaz Kartal” olarak anılan şairimiz kimdir?
a-Bahaettin Karakoç
b-Cemal Süreyya
c-Turgut Uyar
d-Ülkü Tamer

12-Dünyanın en alçak gölü hangisidir?
a-Sığ Göl
b-Tuz Gölü
c-Lut Gölü
d-Baykal Gölü

Yanıtlar:
151.
sayfada

DEĞİŞİYORUM DEĞİŞİYORSUN DEĞİŞECEĞİZ

Hiç düşündünüz mü ne denli hızla değişiyor her şey? Bazen başımın döndüğünü hissediyorum bu hızlı değişim karşısında. İnsanlar, evler, mobilyalar, ağaçlar, her şey ama her şey hızla değişiyor. Her gün geçtiğimiz yol bile aynı kalmıyor. Bir kaldırım taşı kırılıyor, asfaltın bir yerinde çatlaklar oluşuyor, yol kenarındaki ağaç yeşeriyor, çiçekler açıyor, sonra yapraklar dökülüyor birer birer. Sokak lambalarından biri bozuluyor. Beyaz boyalı ev bir sabah maviye dönüşüyor. Bir bebeğin büyüme anına ya da bir tomurcuğun güle dönüşme anına gözlerimizle tanık olamasak da bir bakıyoruz bebek yetişkine, tomurcuk güle dönüşüyor.

Dünyü çocuklar çocuk sahibi hatta torun sahibi oluyor. Arkadaşlarımızla oyun oynadığımız boş arsa da bir bina yükseliyor. Dünyada sınırlar, ülkeler, liderler değişiyor.

elimizle bir kenara itip “sevmiyorum” diye yıllarca ağzımıza sürmediklerimize uzatıyoruz elimizi.

Değişim tüm hızıyla devam ederken bazen kendi küçük dünyamıza öylesine hapsediyoruz ki kendimizi, bir sorunun içinde kaybolup, sonsuza dek orada kalacakmışız gibi kaygılanıyoruz. Oysa sadece geriye dönüp bakmak bile yeterli o tutsaklıktan kurtulmak için. Hayatın döngüsü değişim üzerine kurulu. Geçmişten bu yana neler geldi, neler geçti ve bugünden yarına da neler gelip geçecek.

Bir yılı daha yaşamışlıklarıyla geride bırakırken, kağıdı kalemi elimize alıp, bu kez farkındalıkla hayatımızda olmasını istediğimiz değişimleri yazmaya ne dersiniz? Belki de sevdiğiniz kişilerin listesini yeniden sıralamanın, kullanma-

dığınız giysileri elden çıkarmanın, duygularınızın kızgınlık, mutsuzluk ayarlarıyla oynamanın, gözlerinizin içine bakarak yalan söyleyenleri hayatınızdan çıkarmanın, size gerçekten değer veren, yürekte sevenleri baş tacı yapmanın zamanı çoktan gelmiştir. Yeni yılın hepimiz için farkındalıkla değişim yılı olmasını diliyorum. •

nuraybartoschekbd@gmail.com

**Yanlış
bildiklerimiz
vazgeçilmez
doğrularımız
oluyor bir
sonraki
değişime kadar.**

Değişim sadece dışımızda değil, içimizde de devam ediyor. Duygularımız, düşüncelerimiz, davranışlarımız değişiyor hızla. Dün doğru bildiklerimiz yanlışlarla yer değiştiriyor. Yanlış bildiklerimiz vazgeçilmez doğrularımız oluyor bir sonraki değişime kadar. Sevdiklerimiz ve sevmediklerimiz artıyor ve eksiliyor aynı hızla ama isimler değişiyor. Damak tadımız bile değişiyor zamanla. Önceden sevdiğimiz yiyecekleri

Türkiye-Avrupa Birliğı İlişkileri ve Kopenhag Kriterleri

Yazan: Av. BURCU TAYANÇ

Son zamanlarda yeniden gündeme gelen AB ve Türkiye üyelik süreci, Türkiye'nin Kopenhag kriterlerine uygun hareket etmediğı gerekçesi ile yeniden askıya alınma durumu gündeme gelmiş bulunmaktadır. Peki Nedir bu Kopenhag kriterleri, Türkiye- AB ilişkilerindeki yeri ve tahçesinin içerisinde değerlendireceğiz.

Öncelikle Avrupa Birliğı nedir ve nasıl kurulduğunu bilmemiz gerekir ki Türkiye ile ilişkilerini değerlendirelim. Şöyle ki;

Savaş süresince totaliterliğe direnen insanlar, Avrupa'da devletler arasındaki kin ve düşmanlığa son vermek, kalıcı bir barış oluşturma kararı ile 1945 ve 1950 seneleri arasında, Konrad Adenauer, Winston Churchill, Alcide de Gasperi ve Robert Schuman'ın aralarında olduğu bir grup devlet adamı tarafından fikir olarak ortaya çıkmış sonrasında ise Fransız Dışişleri Bakanı Robert Schuman, başlangıçta Jean Monnet tarafından tasarlanan bir fikri ele almış ve 9 Mayıs 1950'de Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun (AKÇT) kurulmasını önermiştir.

Bir zamanlar birbiriyle savaşan ülkelerde kömür ve çelik üretimi için sorumluluk paylaşımıyla ortak bir pazar oluşturulacaktı. Pratik fakat aynı zamanda oldukça sembolik bir şekilde, savaşın ham maddeleri uzlaşa ve barışın araçlarına dönüşüyordu. Avrupa bütünleşmesinde ilk adım, Belçika, Federal Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda'nın kömür ve çelikte ortak pazar kurmalarıyla atıldı.

Altı üye devlet, daha sonra Roma Antlaşması'nı imzalayarak çeşitli mal ve hizmetleri içeren ortak

bir pazara dayalı Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) kurmaya karar verdi. Altı ülke arasında gümrük vergileri 1 Temmuz 1968'de tamamen kaldırıldı ve 1960'larda özellikle ticaret ve tarımda ortak politikalar oluşturuldu. Dani-marka, İrlanda ve İngiltere, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılmaya karar verdi. İlk genişleme, 1973'te

Avrupa'nın siyasi panoraması 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması ile çarpıcı bir şekilde değişti.

altı üyenin dokuza çıkmasıyla gerçekleşti. 1981'de Yunanistan AET'ye katıldı, 1986'da İspanya ve Portekiz izledi. Avrupa'nın siyasi panoraması 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması ile çarpıcı bir şekilde değişti. Bu, 3 Ekim 1990'da Almanya'nın yeniden birleşmesine, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin Sovyet kontrolünden çıkarak demokratikleşmelerine yol açtı. Sovyetler Birliği'nin kendisi de Aralık 1991'de dağıldı.

Bu gelişmeler, Avrupa

Ekonomik Topluluğu üye devletleri arasında yarım yüzyıldan fazla sürecek bir işbirliğinin başlangıcıydı. 1992 Maastricht Antlaşması

Türkiye-AB ilişkileri, 1970'li yılların başından 1980'lerin ikinci yarısına kadar, siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı istikrarsız bir seyir izlemiştir.

ile Topluluk kurumları güçlendirildi ve daha geniş yetkilere sahip oldu, böylece Avrupa Birliği (AB) doğdu.

Yeni Avrupa dinamizmi ve kıtanın değişen jeopolitiği nedeniyle, Avusturya, Finlandiya ve İsveç, 1 Ocak 1995'te, 1990'ların ortalarında on iki ülke daha -Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Romanya, Slovakya, Estonya, Letonya, Litvanya, Slovenya, Kıbrıs ve Malta- AB'ye üyelik başvurusunda bulundu. 10 Aday ülkenin müzakereleri 13 Aralık 2002'de Kopenhag'da tamamlandı ve bu ülkeler 1 Mayıs 2004'te Avrupa Birliği'ne katıldı. Bulgaristan ve Romanya'nın da 1 Ocak 2007'de katılımıyla Avrupa Birliği 27 Üye Ülkeden oluşan 450 milyondan fazla vatandaşa sahip büyük bir aile

oldu. Ardından 9 Aralık 2011'de AB ve Hırvatistan liderleri katılım antlaşmasını imzaladı. Hırvatistan 1 Haziran 2013 itibarıyla 28. AB Üye Ülkesi oldu .

Türkiye ve AB ilişkileri ise ilk olarak 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan ve 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Ankara Antlaşması ile başlamıştır. Sonrasında ise 13 Kasım 1970 tarihinde imzalanan ve 1973 yılında yürürlüğe giren Katma Protokol ile birlikte, Ankara Antlaşması'nda öngörülen hazırlık dönemi sona ermiş ve "Geçiş Dönemi"ne ilişkin koşullar belirlenmiştir. Bu dönemde taraflar arasında sanayi ürünleri, tarım ürünleri ve kişilerin serbest dolaşımının sağlanması ve Gümrük Birliği'nin tamamlanması öngörülmüştür.

■ 971 yılı itibarıyla, Katma Protokol çerçevesinde, Topluluk, bazı petrol ve tekstil ürünleri dışında Türkiye'den ithal ettiği tüm sanayi mallarına uyguladığı gümrük vergileri ve miktar kısıtlamalarını tek taraflı olarak sıfırlamıştır. Buna karşılık, Türkiye'nin AB kaynaklı sanayi ürünlerinde gümrük vergilerini tedricen sıfırlaması öngörülmüş ve böylece Gümrük Birliği'nin fiilen yürürlüğe girmesi için 22 yıllık bir süre tanınmıştır.

Türkiye-AB ilişkileri, 1970'li yılların başından 1980'lerin ikinci yarısına kadar, siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı istikrarsız bir seyir izlemiştir. 12 Eylül 1980

askeri darbesinin ardından ilişkiler resmen askıya alınmıştır.

Türkiye, 14 Nisan 1987 tarihinde, Ankara Anlaşması'nda öngörülen dönemlerin tamamlanmasını beklemeden, üyelik başvurusunda bulunmuştur. Komisyon, bu başvuru ile ilgili görüşünü 18 Aralık 1989'da

Gümrük Birliği'nin Katma Protokol'de öngörüldüğü şekilde 1995 yılında tamamlanması için gerekli hazırlıklara başlanmıştır. İki yıl süren müzakereler sonunda 5 Mart 1995 tarihinde yapılan Ortaklık Konseyi toplantısında alınan karar uyarınca Türkiye ile AB arasındaki

Gümrük Birliği 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Gümrük Birliği, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile bütünleşme hedefine yönelik ortaklık ilişkisinin en önemli aşamalarından biridir ve Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine ayrı bir boyut kazandırmıştır.

3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Hükümetlerarası Konferans ile Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamıştır. Yine aynı gün bir basın toplantısı düzenlenerek Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi yayımlanmıştır. Böylece, Türkiye ile

AB arasındaki inişli çıkışlı ilişki, çok önemli bir dönüm noktasını aşarak yepyeni bir sürece girmiştir.

Türkiye'nin Müzakere Çerçeve Belgesi'nde müzakereler aşağıdaki 3 temel unsur üzerine kurulmuştur:

1. Kopenhag siyasi kriterlerinin istisnasız olarak uygulanması, siyasi reformların derinleştirilmesi ve içselleştirilmesi,

2. AB müktesebatının üstlenilmesi ve uygulanması,

3. Sivil toplumla diyalogun güçlendirilmesi ve bu çerçevede

Kopenhag Kriterleri siyasi, ekonomik ve topluluk mevzuatının benimsenmesi olmak üzere üç grupta toplanmıştır.

açıklamış ve kendi iç bütünleşmesini tamamlamadan Topluluğun yeni bir üyeyi kabul edemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin, Topluluğa katılmaya ehil olmakla birlikte, ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu nedenle, üyelik müzakerelerinin açılması için bir tarih belirlenmemesi ve Ortaklık Anlaşması çerçevesinde ilişkilerin geliştirilmesi önerilmiştir.

Bu öneri Türkiye tarafından da olumlu değerlendirilmiş ve

hem AB ülkelerinin kamuoylarına, hem de Türkiye kamuoyuna yönelik olarak bir iletişim stratejisinin yürütülmesi şeklinde belirlenmiş olan kurallardır.

Bu üç temel unsurdan birincisi olan Kopenhag Kriteri nedir? Şöyle ki; 22 Haziran 1993 tarihinde yapılan Kopenhag Zirvesi'nde, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği'nin genişlemesinin Merkezi Doğu Avrupa Ülkelerini kapsayacağını kabul etmiş ve aynı zamanda adaylık için başvuruda bulunan ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeden önce karşılaması gereken kriterleri de belirtmiştir. Bu kriterler siyasi, ekonomik ve topluluk mevzuatının benimsenmesi olmak üzere üç grupta toplanmıştır.

SIYASİ KRİTER:

Demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını ve azınlık haklarını güvence altına alan kurumların varlığı.

EKONOMİK KRİTER:

İşleyen ve aynı zamanda Birlik içinde rekabetçi baskılara ve diğer serbest piyasa güçlerine dayanabilecek bir serbest piyasa ekonomisinin varlığı.

TOPLULUK MEVZUATININ BENİMSENMESİ:

Siyasi, ekonomik ve parasal birliğin hedeflerine bağlı kalmak üzere üyelik için gerekli yükümlülükleri yerine getirebilme kapasitesine sahip olmak.

AVRUPA BİRLİĞİ 1993 KOPENHAG ZİRVESİ'NDE KABUL EDİLEN TAM ÜYELİK KISTASLARI

Siyasi Kistas: Ülkede demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarına ve azınlık haklarına saygıyı teminat altına alan istikrarlı kurumların varlığı.

Ekonomik Kistas: (1) İstikrarlı piyasa ekonomisinin mevcudiyeti; (2) Başta AB olmak üzere dış dünya rekabetine dayanma kapasitesi.

Uyum Kistası: Siyasi Birlik ile Ekonomik ve Parasal Birlik de dahil olmak üzere, AB'nin müktesebatına

uyum kapasitesi.

KOPENHAG KRİTERLERİ

Aday ülkeler:
Demokrasiyi,
Hukukun üstünlüğünü,
İnsan Haklarını,
Azınlıklara saygı gösterilmesi
ve korunmasını, işleyen bir piyasa

Türkiye'nin yerine getirmesini gereken kriterlerin en üst sırasında hukukun üstünlüğü ilkesi bulunmaktadır.

ekonomisinin varlığını ve Birlik içinde piyasa güçleri ve rekabetçi baskı ile başdebilecek kapasiteyi

garanti eden kurumların istikrarını sağlamış olmalıdır.

Üyelik, aday ülkenin siyasal, ekonomik ve parasal birliğin hedeflerine katılma da dahil olmak üzere üyelik yükümlülüğünü üstlenme yeteneğine sahip olmasını da öngörür.

Birliğin, Avrupa'nın entegrasyonu momentumunu muhafaza ederken, yeni üyeleri özümseme kapasitesi de Birlik ve aday ülkeler için önemlidir.

Türkiye'nin önünde, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesini gerektiren kriterler yer almaktadır ve yer alan bu kriterin en üst sırasında da hukukun üstünlüğü ilkesi bulunmaktadır. Kopenhag kriterlerine uyum çalışmaları başta hukuk olmak üzere bir dizi siyasi, ekonomik ve idari reformu zorunlu kılacak ve bu konularda atılacak her adım Türkiye'yi Birliğe daha çok yaklaştıracaktır. Türkiye Avrupa Birliği haritasının dışında kalmak istemiyorsa, gerçekleştirilmesi gereken ve açıkça belirtilmiş olunan kriterleri, tüm değişiklikler için bir an önce harekete geçilmesi verilecek en doğru karar olacaktır. •

“Eğer devamlı barış isteniyorsa insan kitlelerinin durumlarını iyileştirecek uluslararası tedbirler alınmalıdır. İnsanlığın tümünün gönenç, açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları haset, aç gözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde eğitilmelidir.”

M. Kemal Atatürk

Stresle Arkadaş Bir Meslek: Antrenörlük

İspanyolların Arjantin asıllı ünlü oyuncularını Di Stefano'ya futbola jubile toplantısında sordular; “Antrenörlük yapmayı düşünür müsünüz?” yüzlerce gole imza atan dev oyuncu yanıtladı; “Evet koşullar ne olursa olsun denemek istiyorum.”

O yıllarda Real Madrid'in ikinci takımı gibi bilinen Toledo'yu çalıştırmaya başlayan ve başarılı sonuçlar alarak dikkatleri üzerine çeken ünlü futbolcudan iki ay sonra sürpriz bir açıklama

geldi: “Antrenörlük benim işim değil, bırakıyorum. İyi bir seyirci olmaya gayret edeceğim.”

İspanyol basınını günlerce meşgul eden konuyu gözlem altına alan İspanyol spor yazarı Manuel Samuel Santander, seri yazısına şöyle başlamıştı; “Benim stres adında hiç bir dönem bir sevgilim olmadı.”

Di Stefano'yu kısa bir süreçte kızdırmışlardı. Santander'in, Real Madrid'in efsane

Di Stefano

oyuncusuyla ilgili yazı şöyle devam ediyordu:

“Futbolcu kaprislidir. Ben de öyleydim. Ancak çok şöhretli bir oyuncu olmama karşın, çok önemli bir karşılaşmaya çıkmadan önce, kulüp başkanına yönelik, ‘bana hemen para vermezseniz bu maça çıkmam’ tehdidini savurmadım. Maçı kaybettik oyuncu da beni. Antrenmana kız arkadaşıyla birlikte gelen bir oyuncunun, zorla tamamladığı çalışma sırasında, kız arkadaşının yanıma gelip, ‘Hey Stefo istersen bu akşam birlikte takılırız’ tümcesi, yerimden kalkıp kızın suratına en sert bir şekilde vurduğum tokatla noktalanmıştı. Kuşkusuz uzaklaştırma cezasına değin gitti. Böylesine olaylar beni çok yıpratmıştı. Yıllarca kulüp yönetimini çok sert eleştirdim. Asıl suçluların onlar olduğunu söylememe karşın, İspanyol futbolunun alt yapılarda seyreden çirkinliğini ben ve arkadaşlarım önleyemedi. İçimdeki heyecanı, başka kulüplerin tekliflerini kabul ederek değerlendirmek istedim. Ama ne yazık ki benim futbol anlayışım ile o insanların beyinsel oluşumları örtüşmedi.”

Di Stefano bu başarısız girişimden sonra antrenörlük yapmadı, özcesi profesyonel bir kimlik taşımadı. Stefano bu olaylardan sonra bir spor yazarının sorusunu yanıtlamıştı; “Hey kral bir takım çalıştırmayı düşünür müsünüz?”

Stefano soruyu yönlendiren basın mensubuna ilginç bir yanıt verdi

“‘Sen haberi atlamışsın. Ben şimdi; bayan Maria Stefano’nun danışmanlığını yapıyorum. Herşey benden soruluyor.’”

Basketbol. Günümüzün en sevilen spor dallarından biri. Fenerbahçeyi başarıdan başarıya koşturan Sırp Obrodoviç bakınız neler söylüyor: “Antrenör olarak çok başarılı bir konumdayım .Üstelik çok da para kazanıyorum. Ama maçlarda yaşadığım ve meslektaşlarımın yaşadıklarını anlatamam.”

Kimisi kışta kıyamette aşırı terlediği için (Fatih Terim) bir kaç gömlek değiştiriyor. Kimisi, bağır-maktan ses telleri hasar gördüğü için (Yılmaz Vural) kendi kendine konuşuyor. Kimisi bir matematik profesörü gibi elinde kalem cebinde defter hesap yapıyor; “Şundan şunu alırsak tehlike yaşamayız. Rakiplerimizin de puan yitirmeleri şart.”

Bir çoğu da uykusuz. Bir uçaktan in, ötekine bin.

Antrenörler; hiç boşalmayan dolu bir stresle, meslek yaşamında ömür törpülüyor... •

metingorenb@gmail.com

Anılarla Ankara

Yazan: Yrd. Doç. Dr. TULGA ALBUSTANLIOĞLU

Ulus'tan Havalimanı yönüne doğru uzanan Çankırı Caddesinin YIBA Çarşısı ile kavşak yaptığı köşede bir apartman durmakta. Bugünlerde kimsenin oturmadığı bu binanın alt katında sadece bir işyeri yer alıyor. 1960'lı yılların sonuna doğru bu apartmanın, o zamanki ismiyle "Turan Kardeşler" apartmanının caddeye bakan teras katında doğmuşum.

Çocukluğum Ankara'sına ait anılar oldukça bulanık. Annem, babam ve rahmetli abimle bol bol Gençlik Parkı gezmeleri ve burada sadece fotoğraflarda bulabildiğim, şimdi-lerde çok çok uzaklarda kalan park çevresinde dolaşan, küçük trenin ray kokusu ve istasyonlarında onu beklemenin çocuksu heyecanı. "Mehmetçik Treni"... Bu trenin şimdi Afyonkarahisar'da bir depoda bulunduğunu duydum.

Fakat beni en çok heyecanlandıran doğduğum apartmanın

karşısında bulunan Roma Hamamı. Beni arkeoloji ve tarihe yaklaştıran bu gizemli alan. Sayısını bilemediğim kadar gitmişimdir herhalde. Sütunlar arasında oynar, Roma döneminin bu muhteşem yapısını ve burada bulunan yazıtları okumaya çalışırdım. Babamın yurtdışından getirdiği kamerasıyla çekilen filmler ne yazık ki şimdi yok. Buraya ait tek görüntü annemin pencereden bakarken çekilmiş 1967 yılına ait bir fotoğrafı, tam karşıda Roma hamamı gözüküyor.

Roma Hamamı'nın ünümüzdeki görüntüsü (*üstte*) ve 1967 yılına ait fotoğrafı (*altta*)

Evet; Ankara tarihi ile tanışmam işte böyle başladı ve halen devam etmekte. Ankara tarihte birçok isimle anılmış. Birçok uygarlığa başkentlik, başşehirlik yapmış. Hitit döneminden başlayarak kesintisiz bir iskâna sahne olmuş. Phrygia (Frig) Uygarlığı döneminde de kent önemini devam ettirmiş. Kent içinde yer alan yığma toprak

mezar binaları (Tümülüs) Frig dönemine ait.

Örneğin Beştepe semtinin ismi çevrede bulunan beş adet Tümülüs'ten gelmekte. Yine Konya yolu üstünde AŞTİ'ye gelmeden, hemen sağda bulunan tepe de bir Frig Tümülüs'ü. Kentin içinde ve çevresinde bu Tümülüslerden daha fazlası da bulunmakta. Frig döneminde ünlenen kentten

Makedon kralı Büyük İskender de geçmiş. Ama önce Gordion'da

(Polatlı / Yassıhöyük) efsaneye de konu olacak, meşhur düğümü çözmüş, daha doğrusu kesmiş. Ama en ilginç sanırım kentin “Gemi Çıpası” ile ilgili olanı; Avrupa’da çok ünlene ve daha sonra Roma İmparatorluğu’nun başına dert açacak olan Kelt’ler (Celts) Romanın gücünden kaçarak Anadolu’ya sığınır. (İÖ 3 yy başları) Ege bölgesinde o dönemde büyük bir krallık olan Pergamon (Bergama) Krallığı ile savaşın

sonucunda bu bölgeyi terk ederek Ankara’ya gelirler. Ankara’ya gelen Keltler buraya geldikten sonra “Galat” ismini alırlar ve üç boya ayrılırlar. Bu üç boydan en önemlisi olan “Tektosaglar” Ankara şehrini kendilerine merkez yaparlar.

Deniz ile olan bağlarının kopmadığını gösteren tek kanıtları olan ve yanlarından hiç ayırmadıkları geleneksel “Gemi Çıpasını” bir altar (sunak) inşa ederek saklarlar. Roma tüm Anadolu’yu ele geçirince Ankara Roma’nın Galatya Eyaleti’nin başkenti olur. Ankara’nın o dönemdeki ismi de bugün İngilizcede de ‘Gemi Çıpası’ (Anchor) anlamına gelen, köken olarak antik Helence’de áykupa

Çıpa betimlemelerinin yer aldığı Roma sikkeleri

olarak adlandırılan Ankyra ismiyle anılır olur. Hatta Roma’nın bu dönemde bastırdığı Roma sikkelerinin arka yüzünde mitolojik bir karakter olan Men elinde gemi çıpası tutar vaziyette betimlenmiştir. Ankyra (Ankara) artık Roma’nın en önemli kentlerinden biridir. Galatların gemi çıpasını koydukları sunağın üzerine Roma, ilk imparatorları Augustus (Ogüst), adına büyük bir tapınak yaptırır. Bu tapınak o kadar önem-

lidir ki; ilk imparator Augustus’un yaptığı işler “Res Gestae Augusti”, tapınağın giriş duvarlarına hem Latince hem de antik Helence olarak yazılmıştır. Bu tapınak mimarisi ama özellikle yazıtıyla “Yazıtlar Kraliçesi” olarak ünlenmiştir. Burası artık dini alan olma özelliği kazanmaya başlamıştır. Bu alana en son yapılan yapı Hacı Bayram Veli Türbesi ve Camisidir. Hacı Bayram Veli Camisi’nin ve

Roma tüm Anadolu’yu ele geçirince Ankara Roma’nın Galatya Eyaleti’nin başkenti olur.

Hacı Bayram Velisi Camisi yanında Augustus Tapınağı

Augustus Tapınağı'nın duvarları zamana meydan okurcasına sırt sırta vermiş zamanın bir bölümünde ortak olmuş geçmişlerini konuşuyorlardır kim bilir?

Roma imparatorluk döneminde Ankara'da Romanın gücünü gösterecek ve Roma kenti ile yarışacak düzeyde birçok yapının inşa edildiğini biliyoruz. Ancak bunların birçoğu ne yazık ki modern kentin altında yatmakta. Benim meşhur Roma Hamamı' da işte bu dönemlerde Roma imparatorlarından Caracalla (İS 3 yy başları) adına inşa edilmiş ve imparatorluğun en önemli termal binalarından birisi olmuştur. Unutmadan; günümüz turistik otel

literatüründe çok kullanılan SPA terimi de Roma'nın termal yapılarında bulunan yazıtların kısaltılmış baş harflerinden geliyor: S(anus) P(er) A(quam), Türkçesiyle "Sağlık için Su"

Ankara'da buraya sığamayacak daha birçok eser yer alıyor. Sizlere burada dar bir zaman aralığına ait bir kesiti sunmaya çalıştım. Bir gün Eskişehir yolundan Başkent Üniversitesi'ne gelirken ilk karşılaştığınız AVM önündeki "Gemi

Çıpası" anıtını görünce ilk önce müthiş bir heyecana kapılıp "İşte Ankara'nın kökenleri ile bağdaşan bir anıt" diye aklınızdan geçer, sonrasında AVM'nin mimarisi gemiye benzetildiği için buraya konmuş olduğunu öğrenince de biraz durgunlaşırsınız Fakat nedeni ne olursa olsun onun orada bulunması yoldan her geçişinizde size mutluluk verir. Ya da yolunuzu bir gün Roma Hamamı'na düşürürsünüz. Bu muhteşem Roma terma-

lini gezerken belki de karşıda benim doğduğum apartmana da bir göz atarsınız...

Gönlünüze göre bol Ankara gezmeli günler diliyorum. •

Resim 1: Prof. Dr. Kutalmış Gökay arşivi.

Resim 3: <http://numismatics.org>

Resim 4: www.asiaminorcoins.com

Resim 5: Prof. Dr. Kutalmış Gökay arşivi.

İNCİNMEYE NE KADAR GÖNÜLLÜ- SÜNÜZ?

Son dönemlerde üzerinde sıklıkla düşündüğüm, yaşam biçimime yerleştirmeye çalıştığım bir kavramdan bahsetmek istiyorum:

“Savunmasız olmak” ya da “incinebilmek” (vulnerability). Kendime koyduğum tüm kalkanları kaldırmak diye tanımlasam daha anlaşılır olur mu bilmiyorum.

Anne baba olarak ya da bir yetişkin olarak en son ne zaman kendinizi savunmasız bıraktınız? Bazı durumları savunmaya çalışmadan karşıladınız, başınıza gelecek zararlardan korkmadan cesur oldunuz ve içinizden geldiği gibi yaşadınız? Delicesine korkmuş

olsanız bile yapamayacağınızdan, başaramayacağınızdan yüzde yüz emin olmuş olsanız bile konfor alanından çıktınız ve gerçekten yapmak istediğiniz şeyi yaptınız?

Peki en son ne zaman çocuğunuzun bu şekilde davranmasını desteklediniz; onun gerçekten yapmak istediği şeyi yapmasına izin verdiniz?

Bu soruyu ilk duyduğunuzda bile aklınıza koşullar, bahaneler, mazeretler akın ediyor değil mi? Cevaplarınız ise çoktan hazır:

Nasıl olur?

Herkes ne der?
Başarıya ulaşması mümkün değil!
Yeterli değil!..

Hayatlarımızı
“yeterli değilim”
ya da “yetersiz”
bilinciyle yaşamak
yerine savunması

Günümüzde gençler arkadaş grupları tarafından kabul görmek, ailelerinden onay almak istiyorlar ama kendilerini nasıl göstereceklerini bilmiyorlar.

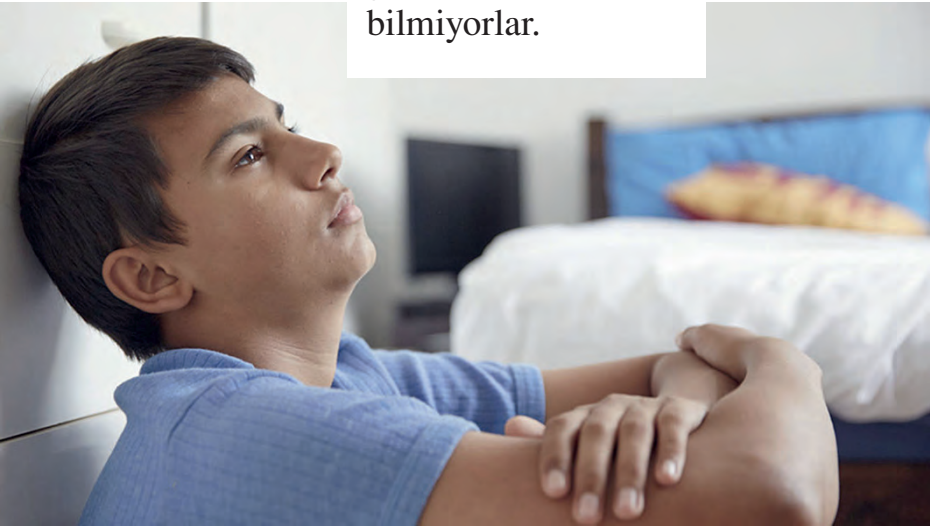
yani incinmeye izin verip önemli ve değerli bilinciyle yaşamak nasıl olurdu?

Peki ya ergenlik yaşına gelmiş çocuklarınızı yaşamda istedikleri oyunu oynamaları için desteklemek, kendilerini cesurca açığa vurmalarına ve etraflarındaki dünyaya tam olarak dahil olmaları için beceriler geliştirmelerine yardımcı olmak nasıl olurdu?

Önlerinde duran utanç duvarını tamamen yıkıp potansiyellerini tam olarak kullandıklarını görmek nasıl olurdu?

Belki çocuğunuz çok önemseydiği basketbol takımına girmek istiyor ama yeterli olmadığını düşünüyor...

Belki notları istediği kadar iyi değil ve kendini

yetersiz, utanmış ve bıkkın hissederek tamamen çalışmayı erteliyor.

Belki arkadaş grupları tarafından kabul edilmediğini ve istenmediğini düşündüğü için tüm zamanını bilgisayar oynayarak geçiriyor. İncinmemek ve güvende olmak için insanlarla iletişim içinde olmamayı seçiyor.

Savunmasız
yani incinmeye
açık olmak yeni
şeyleri denemeye
istekli ve hevesli
olmak demektir.
Hatta bazen
başaramayacağınızı
bilseniz bile.

Günümüzde gençler yetişkinlere göre çok daha stres altındalar. Arkadaş grupları tarafından kabul görmek, ailelerinden onay almak istiyorlar ama kendilerini nasıl göstereceklerini bilmiyorlar.

Her şey yetersiz; notları, zamanları, aktiviteleri hatta belki uykuları bile yetersiz. Düşünsenize sabah yataktan kalkarken yeterince uyuyamadım diye güne başlıyorlar. Yeterince uyuyamadım, yeterince çalışmadım, yeterince başarılı değilim, yeterince zamanım yok... Yeterli değilim!!!

Hep yokluk ve ne eksik diye bakmak yerine bu düşünce biçimlerini ters yüz etmelerine nasıl yardımcı olabilirsiniz?

Savunmasız yani incinmeye açık olmak hayatı tam olarak deneyimlemeyi sağlar. Yeni şeyleri denemeye istekli ve hevesli olmak demektir. Hatta bazen başaramayacağınızı bilseniz bile. Başaramasanız bile

hayatı dolu dolu yaşamışsınız demektir.

Matematikte iyi ve yeterli değilim diye düşünmek bu konuda aksiyon almanın önünü keser. Oysa sen aldığın notlar değilsin, bundan çok daha fazlasısın.

Daima doğru ve mükemmel yapacağım düşüncesi kişiyi sınırlandırır. Oysa hata yapmaya açık ve istekli olmak bizi geliştirir, büyütür.

Başaramayacağını düşündüğü için denemekten korkan çocuğunuza şöyle sorabilirsiniz:

“Başarısız olma korkun olmasaydı ne yapardın?”

Hatta belki benim daha güçlü bulduğum şu soruyu sorabilirsiniz:

“Başarmayacağından emin olduğun halde neyi yapmış olmak her şeye değer?”

Bu soru çok güçlüdür çünkü arkasında cesaret vardır. Her sonuca rağmen gerçekten yapmak istediği şeyin önemini açığa çıkarır.

Hayatını dolu dolu yaşamak isteyen çocuğunuza suçluluk duymak ile utanç duymak arasındaki farkı mutlaka öğretmelisiniz.

Utanca karşı suçluluk

Suçluluk “Ben kötü, yanlış bir şey yaptım.” demektir.

Utanç ise “Ben yanlışım, ben kötüyüm” demektir. Yani, yanlış içselleştirmek.

Bir hata yaptığımızda, ya da yanlış bir şey yaptığımızda kendimizi kötü hissetmek doğaldır. Dürüst olup “Hata yaptım.” demek bizi güçlendirir. Gerçek bizi güçlü kılar.

Oysa utanç duymak “Bende yanlış bir şey var. Ben iyi değilim, ben akıllı değilim, ben yetersizim

bunu yapamam” demektir.

Hata yaptım dediğinizde bu sizin kişiliğinize ait bir şey olmadığınızı, değiştirebileceğiniz bir davranışın olduğunu gösterir. Oysa utanç duyduğunuzda bu kişiliğinize yapışır.

Farzedin çocuğunuz matematikten kötü bir not aldı. Buna sadece suçluluk duygusu ile yaklaşmak durumun sorumluluğunu alıp şu soruyu sormanın kapısını açar:

“Çalışırken hangi hatalı seçimler yapmış olabilirim? Hangi alışkanlıklarımı ve davranışlarımı değiştirebilirim?”

Bu bakış açısı gerçekten çok önemlidir, çünkü durumun iyi sonuçlanması için hikayenin sahibinin kim olduğunu gösterir. Hikayeye sahip çıkarsan sonunu getirirsin.

Çocuğunuzla ilişkinizdeki hikayeyi sahiplenmek için hem onun hem kendinizin

savunmasız olmasına izin verin ve hatta bazı hataları kutlamayı ihmal etmeyin. •

nilaykaratosunbd@gmail.com

Suçluluk “Ben kötü, yanlış bir şey yaptım.” demektir.
Utanç ise “Ben yanlışım, ben kötüyüm” demektir.
Yani, yanlış içselleştirmek.

“En çok incittiğimiz kişilerin, aslında en çok sevdiğimiz oluşt ne garip.”

Milan Kundera

Gezdike Grdke

zlen Şen Toker

Gmund'da Sonbahar

Turuncu, kahverengi, kırmızı, sarı ve yeşil renklerin birbirine karıştığı bir sonbahar günü Almanya'nın Bavyera bölgesinde bulunan Tegernsee gölünün kuzeyindeki Gmund kasabasında dayım.

Göle doğru akan Mangfall Nehrinin yanındaki patıkada ve göl kenarındaki yürüyüş yolunda yürürken birbirinden güzel manzara-
ralar görüyorum. Nehrin suyu o kadar temiz ve durgun ki dibindeki taşlar ve bitkiler uzaktan bile seçilebiliyor.

Etraftaki ağaçların bir kısmı yapraklarını tamamen dökmüş, bir kısmı da sarı, turuncu ya da kırmızı yapraklarını ara sıra esen rüzgarın kollarına bırakıyor. Nehrin göle ulaştığı yerdeki ahşap köprü'nün yanından geçerek göldeki sazlık alana geliyorum. Sazların arasından gölün üzerine uzanan tahta iskeleler

hem üzerinde yürüyene, hem de onlara uzaktan bakanlara birbirinden güzel görüntüler sunuyor. Arada bir bulutların arasından süzülen güneş ışıkları, sazlar ve iskelelerin gölgesini gölün yüzeyine düşürerek suda farklı yansımalar oluşturuyor. Göl kenarındaki banklarda oturanlar gölü çevreleyen

dağlar, bulutlar, ağaçlar, sazlar ve iskelelerin oluşturduğu eşsiz manzaraları izliyorlar.

6000 kişinin yaşadığı Gmund kasabesindeki çiftlik evlerinin yemyeşil çayırlarında inekler, keçiler ve koyunlar otluyor. Bakımlı çiftlik evleri özellikle çocuklu ailelere ata binebilecekleri, süt sağımı ve peynir yapımı gibi işleri görebilecekleri ve yerel yiyecekler tadabilecekleri tatil seçenekleri sunuyor. Gmund'a araba ile ulaşılabilirken, Münih'ten trenle ya da Tegernsee gölünün etrafındaki Tegernsee, Rottach-Egern ve Bad Wiessee gibi kasabalardan tekneyle de gelinebiliyor. Gölü çevreleyen bütün dağların görünebilmesine olanak sağlayan bir konumda olan kasabanın çevresinde bisiklet turları ve dağ yürüyüşleri yapılıyor. Yelken ve rüzgar sörfü sporlarının da yapıldığı gölün Gmund kıyısındaki Kaltenbrunn ve Seeglas plajlarında yüzülebiliyor. Göl kenarındaki diğer kasabalara giden teknelerin yanaştığı iskeleyi geçerek yukarı doğru devam eden patika sizi gölü

Gmund'daki çiftlik evlerinin çayırlarında inekler. (üstte) 180 yıldır faaliyette olan kağıt fabrikası (altta)

tepeden gören Gut Kaltenbrunn'a getiriyor. Burada yaşlı ağaçların altındaki manzaralı terasta oturup yemek yiyebiliyorsunuz. Gmund Buttenpapierfabrik kağıt fabrikasını her ayın ilk ve üçüncü Perşembe günleri saat 15.30'da gezebiliyor, 180 yıldan uzun bir süredir kağıt üreten bu fabrikada orijinal makinelerde üretilen özel kağıt ürünlerini alabiliyorsunuz.

Küçük ve sakin bir kasaba

olmasına rağmen Gmund'da yaşamının güzel olduğunu hissedebiliyorum.

Nehir kenarındaki bahçeli evlerin birinde küçük bir çocuğun doğum günü kutlanırken kasaba meydanındaki pazar yerinde meyve-sebze

alışverişi yapılıyor. Tren istasyonunun yakınındaki kafede buluşan yaşlı hanımlar elmalı turta yiyip kahve içerek sohbet ediyor. Çiftçiler ekinleri ve hayvanları ile uğraşırken emekliler bahçelerinin bakımını yapıyor. Genç çiftler çocuklarını göl kıyısında gezdirirken yaşlı beyler arkadaşlarıyla banklarda oturuyor.

Kıpkırmızı yapraklarını belki de yarın tamamen dökmüş olacak bir ağacın ve yaprakları ile bir

Gut Kaltenbrunn'da göl manzaralı kafe meşe ağacına sınımsız sarılmış bir sarmaşığın yanından geçip göl manzarasına bir kez daha bakıyorum. Tegernsee gölünün tanıtım broşüründe bu manzaranın fotoğrafı üzerine yazılmış olan, Alman yazar Ludwig Thoma'nın şu cümlesine hak veriyorum:

“Sadece gözlerini aç, herşey çok güzel.” •

izlensentokerbd@gmail.com

Kunuri Muharebeleri

Yazan:
ERHAN
KANYILMAZ

Geçtiği bölge nedeniyle özgün adı Wawon Muharebeleri olan ve Türkçeye Kunuri Muharebeleri olarak geçen bu çarpışmalar, Kore Harbi esnasında 27-29 Kasım 1950 tarihlerinde yaşanmış bir dizi oyalama muharebesini ifade eder.

Wawon, günümüzde Kuzey Kore toprakları içinde yer alır. Chongchon Nehri Muharebesi sırasında Amerikan 8. Ordusunun sağ kanadının çökmesi üzerine, Çin'in 38. Kolor-dusu Birleşmiş Milletler (BM) kuvvetlerinin geri çekilme yollarını kesmek amacıyla süratle Kunuri'de bulunan kritik yol kavşağına doğru ilerledi.

I. Dünya Harbinden sonra Türkiye'nin dahil olduğu bu ilk gerçek muharebelerde Türk Tugayı, Wawon bölgesinde Çin kuvvetlerinin ilerlemesini geciktirmeye çalıştı. Türk Tugayı sayıca üstün olan Çin kuvvetleri tarafından kuşatılmasına rağmen bu çemberi yarararak Amerikan 2. Tümeni ile yeniden birleşti. Türk birliğinin güçlü direnişi neticesinde Çin kuvvetlerinin ileri hareketinde meydana gelen gecikme, BM kuvvetlerinin ciddi bir kayıp vermeden geri çekilmelerine ve Aralık ayında yeniden örgütlenmelerine olanak sağladı.

Muharebeler Öncesinde Yaşanan Gelişmeler

Çin, 1950 yılının ortalarında Kore Halk Ordusunun imha edilmesinin ardından Çin Halk Gönüllüleri Ordusunu Kore'de Çin sınırına çok yakın mesafede bulunan BM kuvvetlerine karşı göndermek suretiyle Kore Harbine dahil oldu. Çin kuvvetleri, 4 Kasım 1950 tarihine kadar baskın tarzında gerçekleştirdikleri bir dizi saldırıyla Kore Cumhuriyeti 2. Kolordusunun büyük bir bölümünü etkisiz hale getirerek Amerikan 8. Ordusunun sağ kanadını çöktürdü ve böylece BM kuvvetlerinin Yalu nehrine doğru olan ilerleyişini durdurdu. Durumun ciddiyetine aldırmayan General Douglas MacArthur, 24 Kasım 1950 tarihinde 8. Orduya "Noelden Önce Eve Dönüş" adı verilen taarruz harekâtını başlatma

emrini verdi. Bölgeye ulaşımını yeni tamamlamış olan Türk Tugayı, bu taarruz planı kapsamında Amerikan 9. Kolordusunun yedek kuvveti olarak görevlendirildi ve 8. Ordunun ilerleme yönünün tam geri ortasına rastlayan arazi kesimine konuşlandırıldı. MacArthur'un iyimser beklentilerine rağmen BM kuvvetlerinin taarruzunun başlamasından çok kısa bir süre sonra 25 Kasım gecesinde Çin kuvvetlerinin karşı saldırısı gerçekleşti. Daha önce Amerikan 8. Ordusu karşısında elde ettikleri başarıları tekrarlamak isteyen Çin kuvvetleri Kore Cumhuriyeti 2. Kolordu-

Türk Tugayı sayıca üstün olan Çin kuvvetleri tarafından kuşatılmasına rağmen bu çemberi yarararak Amerikan 2. Tümeni ile yeniden birleşti.

sunu yeniden saldırdı ve sonuçta 26 Kasım günü BM cephesinin sağ kanadı yarıldı. Bu başarıdan cesaret alan Çin Halk Gönüllüleri Ordusu Komutanı Peng Dehuai, 38. Kolordusuna Batı istikametinde ilerleyerek Kunuri kavşağı bölgesine el atmak suretiyle Amerikan 9.

Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi işgali, BM Harekâtı, Çin Taarruzları ve 38. paralel

Kolordusunun arkasına geçme emri verdi. Böylelikle çevirme manevrası gerçekleştirilmiş olacaktı. Buna karşılık 26 Kasım günü öğleden sonra Amerikan 9. Kolordusu tarafından Türk Tugayına Kunuri'den Doğuya doğru ilerlemesi emredildi.

Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi işgali, BM Harekâtı, Çin Taarruzları ve 38. paralel

Türk askerlerinin İngilizce ve Korece bilmemeleri nedeniyle Türk Tugayının intikalinde iletişim

zorlukları yaşandı. Buna bir de Çin kuvvetleri hakkındaki iletişim yetersizliği eklenince bir kaos durumu yaşandı. 9. Kolordunun emirlerinin yanlış anlaşılması nedeniyle Türk birlikleri Doğu yönüne ilerleyişleri sırasında Kore arazisinde uzun mesafeli yaya intikaller yapmak zorunda kaldılar. 26 Kasım 1950 tarihinde Tokchon bölgesinden kaçan Kore Cumhuriyeti 6 ve 7. Piyade Tümenlerine bağlı 200 askere Wawon bölgesine ilk ulaşan Türk askerleri tarafından Çinli sanılarak taarruz edildi. Bu olayda 20 Güney Kore askeri öldü, dördü yaralandı. Buna karşılık

Türk birliğinin kaybı 14 şehit, altı yaralı oldu. Dost birlikler arasında yaşanan bu çatışmanın sebebi yanlış istihbarattı. Zira Türk birliği, kendilerine verilen yanlış bilgi nedeniyle yol üzerinde herhangi bir yerde Çin kuvvetleriyle karşılaşmayı bekliyordu. Güney Kore askerleri, Türk birliğinin süngü hücumu sonucunda hayatlarını kaybettiler. Bu olay, Amerikan ve Avrupa medyasına yanlış bir biçimde Türklerin Çin kuvvetlerine karşı kazandıkları bir zafer olarak geçti ve sonradan işin aslına dair gerçek haberler sızmasına rağmen haberi düzeltmek için herhangi bir girişimde bulunulmadı.

27 Kasım gecesi Türk Tugayı bitkin bir vaziyette Kunuri'nin doğu tarafında kalan Wawon Köyüne ulaştı ve Tuğgeneral Tahsin Yazıcı birliğine kuzeydoğuya doğru yarım daire şeklinde bir düzen alarak yerleşme emri verdi.

Muharebelerin Gelişme Şekli

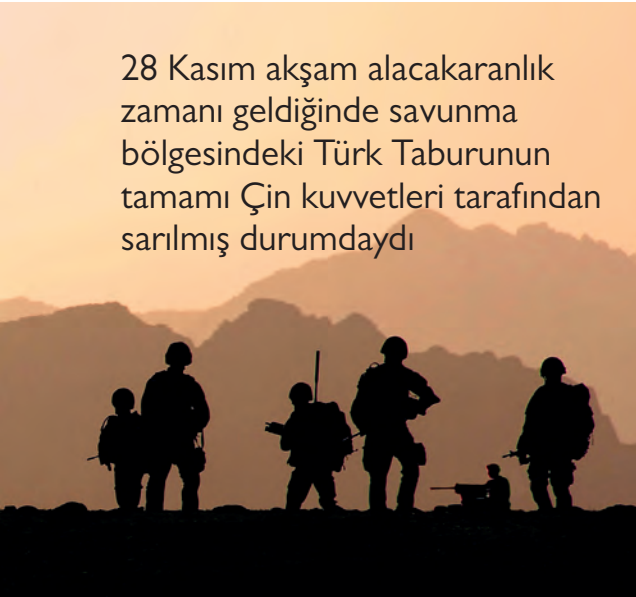
27 Kasım gecesi Çin Halk Gönüllüleri Ordusunun 38. Kolor-dusuna bağlı Zhai Zhongyu komu-tasındaki 114. Tümen, kurduğu bir pusu ile Türk Tugayının keşif birliğini imha etti. Bu olay, intikal halindeki Türk Tugayının tamamını alârm durumuna geçirdi. Çin saldırılarının an meselesi olduğunu bilen Tugayın öncü görevine memur edilmiş taburu, Wawon'a giden yol üzerinde derhal savunma bölgesini

işgal etti. Kısa süre sonra Çin Halk Gönüllüleri Ordusunun 114. Tümeninin 342. Alayı, savunma mevzisindenki Türk birliği ile temas sağladı ve Çin kuvvetleri gayretle-rini Türk savunma hattını yarmaya odakladı. Türk birliğinden açılan yoğun ateş, Çin kuvvetlerinin ilerle-yişini bu noktada püskürttü. Bunun üzerine Çin Alayı, taarruzlarını Türk Taburunun savunma hattının sol tarafına doğru devam ettirdi. 28 Kasım akşam alacakaranlık zamanı geldiğinde savunma bölge-sindeki Türk Taburunun tamamı Çin kuvvetleri tarafından sarılmış durumdaydı ve bunu Türk birliğinin toplam 400 kayıp verdiği süngü muharebeleri takip etti. Wawon bölgesini çevreleyen tepelerin Çin kuvvetleri tarafından işgal edildi-ğini gören Tuğgeneral Yazıcı, Türk

28 Kasım akşam alacakaranlık zamanı geldiğinde savunma bölgesindeki Türk Taburunun tamamı Çin kuvvetleri tarafından sarılmış durumdaydı

Tugayının beş km Batıda bulunan Sinimri köyüne çekilmesini emretti.

Çin Halk Gönüllüleri Ordusunun 342. Alayı, gece şartlarında çekilen Türk Tugayını yakından takip etti. Çin birlik-leri, Sinimri bölgesine ulaşmalarının hemen ardından Türk Tugayının artçısı olan 3. Tabur ile Topçu unsurlarına karşı baskın tarzında icra ettikleri taarruzla bu unsurları Tugaydan ayırdı. Aynı anda Türk Tugayının Karargahı ile Taburlar arasındaki

muhabere irtibatı da kaybedildi. Tüm bu zorluklara rağmen irtibatı kesilen Türk birlikleri, cephaneleri bitene kadar azimle muharebe ettiler. Bu çetin direniş karşısında Çinliler 342. Alayı takviye etmek için 340. Alayı muharebeye soktular. Bu zorlu muharebelerin ardından 29 Kasım sabahı gücünün sonuna gelmek üzere olan Türk birlikleri, zamanında yapılan hava saldırısının yardımıyla etrafındaki çemberi yardı. Yaşanan bu çarpışmalardan sonra Türk Tugayı, örgüt bütünlüğünü tamamen yitirdi. Ayrıca silah, ve araçlarının önemli bir bölümünü de kaybetti.

Her ne kadar tarihçi Clay Blair ve Albay Paul Freeman “Türk Tugayının bu muharebelerdeki başarısının abartıldığını, bunun yanlış sevk-i-dare edilen sıradan bir birlik olduğunu ve sonunda kontrolü kaybedip Amerikan 8. Ordusuna tahsis edilen cephenin sağ kanadını koruyamadığını” iddia etse de tarihçi Bevin Alexander “Türk Tugayının muharebe esnasında Wawon ile Kunuri arasında bulunan tek BM gücü olduğu gerçeğini göz önünde tutarak, Çin kuvvetlerinin Amerikan 2. Piyade Tümeninden önce Kunuri’yi ele geçirememiş olmalarının Türk Tugayının kendisine verilen vazifeyi yerine getirdiğinin ve

Amerikan 9. Kolordusunun çekilmesini perdelediğinin bir göstergesi olduğunu” kaydetmektedir. Amerikan 2. Piyade Tümeninin 28 Kasım gecesi Kunuri bölgesine girmesinin ardından Türk Tugayının geride kalan unsurları da Kunuri’ye çekilerek Amerikan 38. Piyade Alayı ile birleşti. Türk birliklerinin muharebeler esnasında 200 düşman askerini süngü ile öldürdükleri iddiası ise bir efsane olarak kaldı.

Muharebeler Sonrasında Yaşanan Gelişmeler

Her ne kadar Amerikan 9. Kolordusu emniyetli şekilde Kunuri bölgesine çekilmiş olsa da Türk Tugayının çetin sınavı henüz bitmemiştir. 29 Kasım günü Çinlilerin

Tarihçi
Bevin Alexander

kurduğu pusu neticesinde Sinnimni’den ayrılan ve düzensiz şekilde geri çekilen Türk birliklerden sağ kalanları Amerikan 38. Piyade Alayı Kunuri yakınlarında buldu. 29 Kasım günü öğleden sonra Çin Halk Gönüllüleri Ordusunun 114. Tümeni, 38. Kolordunun 112. Tümeni ile birleşti ve Kaechon nehri yakınlarında bulunan Türk Tugayı ile Amerikan 38. Piyade Alayına yönelik taarruzlarına yeniden başladı. Cephenin sağ tarafında (Nehrin güney kıyısında) bulunan Türk Tugayına ait birlikler,

Kore'deki bir Türk şehitliği

Çin saldırıları karşısında tutunamadı ve Çinliler nehri geçmeye başladı. Bunun üzerine Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, Tugaya çekilme emri verdi. Bu, 38. Piyade Alayının sağ kanadını tamamen açık bıraktı. Türk birliklerinin Pongmyongni bölgesine büyük gruplar halinde ve düzensiz biçimde çekilmeleri, Albay George B. Peploe'nun emri ile cephede açık kalan yeri kapatmak maksadıyla kritik bölgeye intikal etmeye çalışan 38. Alayın birinci taburunun hareketini engellediği için Alay cephesinde kargaşaya sebep oldu. Bu sırada Çin Halk Gönüllüleri Ordusunun 38. Kolordusunun 113. Tümeni, Kunuri bölgesinin güneyle olan bağlantısını kesti. Bu hamle, Amerikan 2. Tümeni ile

Türk Tugayının etrafının Kunuri'de tamamen sarılması demekti. Bu safhadan sonra 2. Amerikan Tümeni ve Türk Tugayının gerçekleştirdiği muharebe ve geri çekilme manevraları sonucunda Türk Tugayı personelinin %20'sini kaybederek muharebe etkisini yitirdi.

Verilen ağır kayba rağmen Türk Tugayının fedâkarlıkları Amerikan 8. Ordusu tarafından yine de unutulmadı. 13 Aralık 1950 tarihinde 8. Ordu Komutanı General Walton Walker, Çin kuvvetlerine karşı göstermiş vermiş olduğu kahra-

Amerikalı Korgeneral Walton Walker Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'ya madalya takarken manlıklar nedeniyle Türk Tugayına 15 gümüş ve bronz madalya takdim etti. Bu olay, Kore'deki Türk askerleri için bir övünç vesilesi oldu.

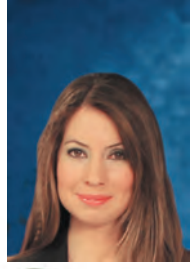
∴

Savaşı sonlandırmazsak, o bizi sonlandıracak. **Herbert George Wells**
Savaşı zenginler çıkarır, yoksullar ölür. **Jean Paul Sartre**

Savaşta yasalar susar. **Marcus Tullius Cicero**

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Titanik-2 2022'de Seferine Çıkacak

Efsane yolcu gemisi Titanik, 1912'de ilk seferinde buzdağına çarparak batmıştı. Titanik 2 fikri,

Avustralyalı iş adamı ve siyasetçi Clive Palmer tarafından 2012'de ortaya atılmıştı. Ancak mali sorunlar nedeniyle proje askıya alınmıştı. Palmer, şimdi projeye

yeniden başladığını açıkladı. Çin'de inşa edilecek 269 metre uzunluğundaki 10 katlı geminin 21'nci yüzyıl teknolojisiyle donatılacağını duyurdu. 2435 yolcu kapasiteli ve 835 kamaralı gemi,

Titanik gibi İngiltere'nin Southampton limanı ile New York arasında sefer yapacak ve dünyayı da dolaşacak. 500 milyon dolara mal olması beklenen gemi ilk seferini, Dubai'den New York'a yapacak.

2 14 Milyon Kişiyi Etkileyecek Felaket

İtalya'nın Sicilya Adası'nda bulunan Avrupa'nın en büyük yanardağı Etna, Akdeniz'e sürükleniyor.

Uzmanlar, aşamanın bir noktasında yanardağın çökebileceği ve bunun da tsunami dalgaları oluşturabileceği uyarısında bulundu. Bu durum, 14 milyon kişiyi etkileyebilecek büyük bir felakete neden olabilecek. 1990'lı yıllardan beri bu yönde hareketin gözlemlendiği Etna'da, yıllık denize doğru kaymanın 2-3 santimetre olduğu biliniyor. Son araştırmalarda, yanardağın erimiş lav nedeniyle değil; kendi ağırlığından dolayı Akdeniz'e doğru ilerlediği tespit edildi.

3 Yeni Tütün Türü: Hava Kirliliği

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre; hava kirliliği her yıl solunum yoluyla 7 milyon kişinin ölümüne sebep oluyor. Dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 90'ı, zehirli hava soluyor ve üzere milyonlarca kişinin sağlığını etkiliyor.

Örgütün Genel Direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus, "Dünya tütün konusundaki kriz noktasını atlattı. Aynı çalışmayı, 'yeni tütün' olan zehirli havaya karşı da yapmalıyız." dedi. Ghebreyesus ayrıca, zengin fakir fark etmeden herkesin bu zehirli havayı soluduğunu, bunun sessiz bir kamu sağlığı alarmı olduğunu vurguladı.

4 Doğal Felaketler 2 Milyar Kişiyi Etkiledi

Kızılhaç ve Kızılay Dernek-

leri Federasyonu vahim tabloyu ortaya çıkardı. 2018 yılı dünya felaket

raporuna göre; çocuk, kadın ve erkeklerin yüzde

95'i hava koşulları ile bağlantılı felaketlerden olumsuz etkilendi. Özellikle yoksul ülkelerde milyonlarca kişiye yeterince yardım yapılamadı veya yardım ulaşmadı.

Yetersiz altyapı, şiddet ve savaşlar yardım ulaştırılmasının önündeki engeller arasında gösterildi. 2008 ile 2017 yılları arasında 2 milyar kişinin olumsuz etkilendiği doğal felaketlerde, 700 binden fazla kişi hayatını kaybetti.

5 Robotlara Vatandaşlık

Avrupa Birliği üyesi Malta, robotlara vatandaşlık verecek. Ulusal yapay zekâ stratejisinde dünyada ilk 10 arasında yer almayı hedefleyen ülke, yapay zekâ robotlarına vatandaşlık verilmesi için pilot bir projeye başlıyor. Malta'nın hedefi, 2019 yılında yapay zekânın araştırılması için bir merkez kurmak.

Suudi Arabistan da, 2017 yılında, merkezi Hong Kong'da bulunan Hanson Robotics şirketinin ürettiği robot Sophia'ya vatandaşlık verdiğini duyurmuştu.

6 Dünyanın En Eski Gemi Enkazı Karadeniz'de

Arkeologlar, Karadeniz'in derinliklerinde "dünyanın en eski korunmuş gemi enkazını" keşfettiklerini açıkladı. Karadeniz Deniz Arkeoloji Projesi ekibi 23 metre boyundaki gemiyi deniz yüzeyinin yaklaşık 2 kilometre altında, direği dümeni ve kürekleriyle aynen muhafaza edilmiş halde buldu. Bulgaristan açıklarında keşfedilen 2400 yıllık geminin Antik Yunan döneminde ticaret için kullanıldığı düşünülüyor. Arkeoloji ekibi, geminin oksijen eksikliği sayesinde bu kadar iyi muhafaza edildiğini söylüyor. Bu tür bir geminin yalnızca Antik Yunan dönemine ait seramik vazolardaki figürlerde görüldüğü ve karbon tarihi saptama ile buluşun "insanlığın en eski el değmemiş gemi enkazına" ait olduğu da belirtildi.

7 Çin'den Yapay Ay

Çin'in Çengdu bölgesi, 2020 yılında yerleşim yerlerini uzaya gönderilecek olan ve yapay Ay olarak adlandırılan bir uzay aracıyla aydınlatmayı hedefliyor. Asia Times gazetesinin haberine göre; yapay Ay, gerçek Ay'ın yansıtıcı güneş ışığını güçlendirecek ve bu yolla kentlerin gece saatlerinde aydınlatılmasına yardımcı olacak.

Çengdu Uzay Araştırmaları ve Mikroelektronik Teknolojileri Dairesi Başkanı Wu Çunfeng, ay ışıltısından sekiz kat daha güçlü bir aydınlatma sağlamayı hedeflediklerini söyledi. Yapay Ay'ın Güneş ışınlarını yansıtabilecek güneş enerjisi panellerine benzeyen kanatları olacak. Bu kanatların konumu ayarlanarak Güneş ışınları belli bir bölgeye yoğunlaştırılarak yansıtılacak. Çengdu yetkilileri, bu yeni teknoloji sayesinde sokak aydınlatmasından tasarruf sağlamayı ve turizm gelirlerini artırmayı umduklarını belirtiyor.

8 Kazi Çalışmalarında 5 Kişinin İskeleti Bulundu

İtalya'daki Antik Roma

Kenti Pompei'de, Vezüv Yanardağı'nın lavlarından kaçarken öldüğü düşünülen 5 kişinin iskeleti

bulundu. Üçü kadın, ikisi çocuk olduğu belirtilen kişilerin yanardağ patlaması ardından lavlardan kaçarken bir odaya sığındığı tahmin ediliyor. Bölgede daha önce kenti küller altından bırakan Vezüv Yanardağı'nın patlama tarihini değiştirecek bulgular ortaya çıkarılmıştı.

9 Yunan Adası Depremde Kaydı

Yunanistan'ın Zakynthos Adası'nda meydana gelen 6,8 büyüklüğündeki deprem nedeniyle adanın 3 santimetre güneybatıya kaydığı tespit edildi. Depremin hangi fay hattından kaynaklandığı henüz anlaşılamadı. Bu deprem sonrası meydana gelen Tsunami dalgalarının İtalya kıyılarına 1 saatte ulaştığı bildirildi. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

ARALIK AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(b) Parçacık

2-(a) Bölüntü

3-(a) Güçlü heyecan

4-(d) İnzivaya çekilmiş kişi

5-(c) Emeksiz sağlanan
kazanç

6-(b) Küçük, sevimli

7-(c) Yıldırı

8-(a) Uzun çelik bıçak

9-(a) Kendiliğinden

10-(b) Uzunluk ölçü birimi

11-(d) Sert çarpışma

12-(b) Metal yaprak

13-(c) Özel görev

14-(d) El kürkü

15-(d) Nine, büyük anne

"Bilginizi Denetleyin"

1-(a) Afife Jale

2-(b) Michelangelo

3-(d) Melekler beyaz giyer

4-(d) Louis Braille

5-(d) Ayastefanos'taki Rus
Abidesinin yıkılışı

6-(c) Norveç

7-(d) ABD

8-(b) Venüs

9-(a) Kinoa

10-(b) Derinlerdeki Geçmiş

11-(a) Bahaettin Karakoç

12-(c) Lut Gölü

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Ayda ve Kaya Özen, Ankara

Duru Sezgin, Erzincan

Masal Yağmur ve Mehmet Yiğit Genç, Ankara

*Ekin Çalışkan,
İstanbul*

Deniz ve Ilgın Kestiioğlu, İstanbul

Ela Kayretli, Ankara

Deniz Kırbıyık, *Samsun*

Nil Bük, *İstanbul*

Erhan Muslu, *Kayseri*

Elçin Biçer, *Manisa*

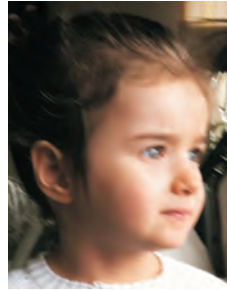
Kıvanç Ateş, *Zonguldak*

Mete Ünlü, *Bursa*

Arda Tunç Karakoyun,
Balıkesir

Zeynep Selma Halkalı,
İstanbul

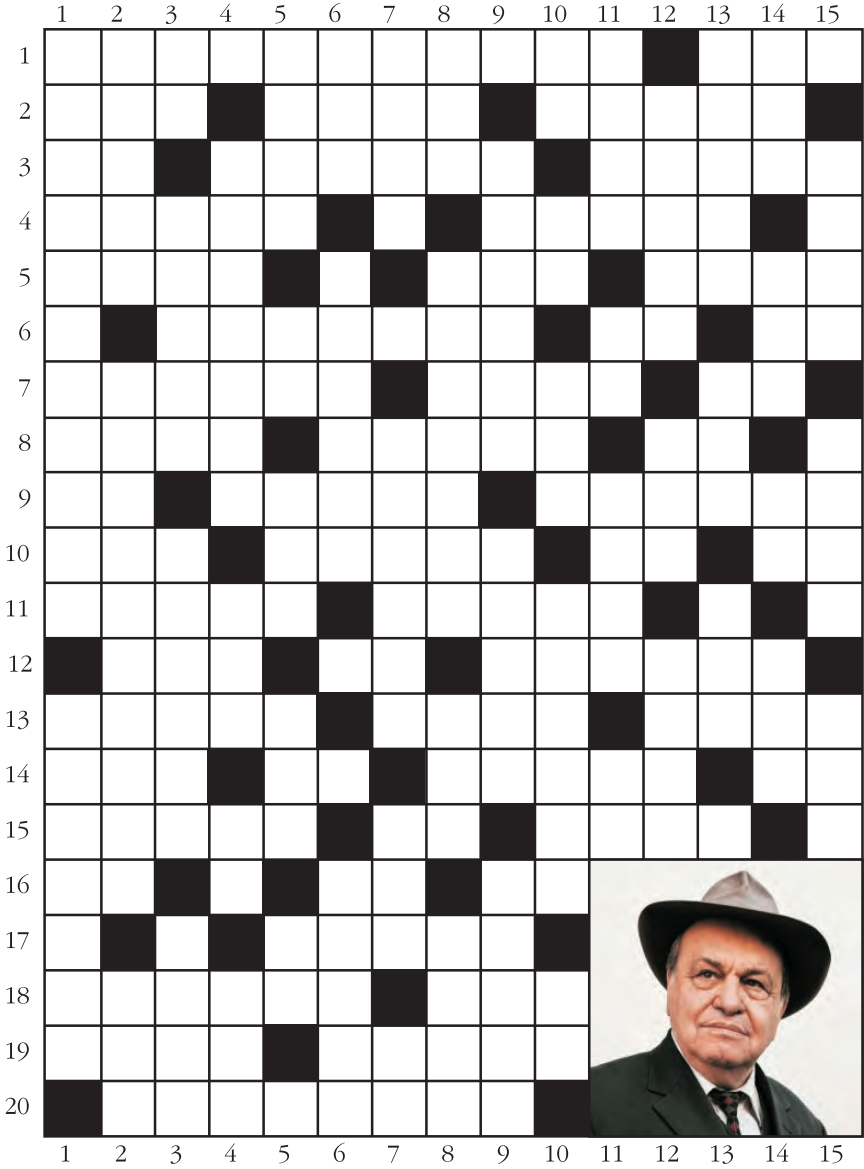
Nil Şahin, *Ankara*

Sude ve Melike Gençoğlu, *Adana*

Güneş Özgüneş,
İstanbul

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz aylarda yitirdiğimiz fotoğrafta görülen yazar, yönetmen ve seslendirme sanatçımız.- Satrançta beraberlik durumu. 2-Fasıla.- Etkeni su çiçeğine de yol açan virüs hastalığı.-'..... Polanski'(Polonya'lı aktör ve yönetmen). 3-Eski dilde bayram.- Çiftçilikte, toprağı işleyerek ürüne ortak olan kimse.-'..... Bükey'(birçok Türk filminin müziğini yapan müzisyenimiz). 4-Kati.- Almanya'da bir liman kenti. 5-Omurgayı oluşturan kemiklerden her biri-Havalandırma gereci.-Kimyada artı uç. 6-Çok konuşan, gezeve.-Manganezin simgesi.-Baryumun simgesi. 7-Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk.- Yöntemine uygun düzgün sarılmış halat yumağı.-Talyumun simgesi. 8-Dişi deve.- Dökülen tohumlarla ertesi yıl kendidilinden çıkan tahıl.-Iridyumun simgesi. 9-Saniyenin kısa yazılışı.- Nehir yatağı.-Ege bölgesinde bulunan bir ilimiz. 10-Serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmî birlik.-Yunanistan'da bir şehir.-Bir nota.-Notada durak işareti. 11-Hoşa gitmeyen, tatsız.-Eksiksiz, bütün. 12-Kur'anda bir sure.-Galyumun simgesi.- Erkek geyik. 13-Gerçekte yeri olmayıp zihinde tasarlanan.-Yemeklere ve salatalara katılan ıtırli bir bitki.-Saha, meydan. 14-Ses yankısı.-Dünyanın uydusu.-C vitamini yönünden çok zengin bir yiyecek.-Endonezya'nın plaka işareti. 15-Yönetmenliğini Arin Öztürk'ün yaptığı bir film.-Başına geldiği kelimeye çift anlamı katan yabancı bir ön ek.-Makam, mevkii. 16-En kısa zaman süresi.-Kiloamperin kısa yazılışı.-Tunus'un plaka işareti. 17-Gevşek, iş bilmez, tembel. 18-Çobanaldatan da denilen bir kuş.-Tüyleri parlak bir papağan türü. 19-Bir giyeceğin göğüsle omuz arasında kalan bölümüne eklenen parça.-Buğdaygillerden, en çok hayvan yemi olarak yetiştirilen otsu bitki. 20-Libya'da bir liman kenti.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-Ali '.....' (1876-1950 yılları arasında yaşamış olup 'Fırtına ve Dalgalar', 'Ne Güzel Şey' adlı şiirlerinden tanıdığımız şair ve eğitmenimiz).-Sait Faik Abasıyanık'ın bir yapıtı. 2-İnsanın ruhsal olgunluğu.-Selçuklu devleti ile Gazneliler arasında 1040 yılında gerçekleşen savaş.-İşlenmemiş, ekilmemiş toprak. 3-Eski Mısır'da güneş tanrısı.- Kuşlar için su konulan küçük kap.- Nevşehir'in çömllekleri ile ünlü ilçesi.- Türk Musikisinde bir makam. 4-Eski dilde albay.-Baston.-Bir renk.-Müzikte en kalın erkek sesi. 5-Anlama yeteneği.-Demirin simgesi.-Eski dilde göz.-Değerli bir taş.- Bir nota. 6-İnci Aral'ın bir yapıtı.-Uzun, ensiz bir Japon kılıcı.-Sade yağ ile pişirilen bir tür kabak ya da patlıcan yemeği. 7-Kur'anda bir sure.-Havada çabuk oksitlenen, parlak bir renkle yanan ve doğada seyrek bulunan bir element.-Semih Kaplanoğlu'nun yönetmenliğini yaptığı bir film.-Hububat tozu. 8-Tanrı.-Muğla'nın Fethiye ilçesine bağlı turistik bir belde.- Ulu, yüce.-Elazığ'ın bir ilçesi. 9-Marangozculukta kullanılan sert bir ağaç türü.- Zonguldak yöresine ait bir halk oyunu.- Yön. 10-Erkek.-Radonun simgesi.-Üzeri toprak kaplı küçük köy evi.-Manisa lalesi de denilen bir bitki türü.-Bağışlama. 11-Avrupa'da bir başkent.-Eski dilde su.- Kamu, halk.-Müstahkem yer. 12-Bulunulan yer, ortam.-Halk dilinde kayınbirader.- Kadın,hanım. 13-Buz üzerinde kaymak için kullanılan, altına dar uzun bir çelik takılı ayakkabı.-Başına geldiği kelimeye üç anlamı katan yabancı bir ek.-Denizli'nin bir ilçesi. 14-Kars ilindeki ünlü harabeler.- Göçebelerin konak yeri.-Tavlada bir sayı.- Vitamin yönünden oldukça zengin, çok taneli bir meyve türü. 15-Müzik seslerini belirtmeye yarayan işaretler.-Değerli eşyaların saklandığı kilitli kutu.-Afrika'da bir nehir.

filizoskaybd@gmail.com

Satranç

Mustafa Yıldız

TÜRKİYE ŞAMPİYONU: IM GÜLBAŞ

2 7.10 – 6.11.2018 tarihlerinde Antalya Göynük'te, eski Türkiye şampiyonlarından İsmet İbrahimoğlu anısına yapılan Türkiye Şampiyonası'nı IM Cemil Gülbaş kazandı. Gülbaş, döner sistemle 11 tur oynanan turnuvayı 7,5 puanla bitirdi. GM Mert Erdogdu 7 puanla 2. ve FM Esat Başgölan 6,5 puanla 3. oldular.

Suat Soylu – Cemil Gülbaş, 3.Tur

Baştan sona karşılıklı kollarıyşlarla denk geçen oyunun burasında beyaz e7'deki file, o olmazsa f7 piyonuna gözüünü dikmiş, siyah ise c2 ilk hedef olmak üzere açık a dikeyini de kullanarak sonuca gitmek istiyor, bu uğurda filini dahi feda edebilir. **31...Ve2! 32.Vb3?** Çok talihsiz bir hata. (32.Vd3 veya 32.c3 daha iyiydi. 32.Kxe7 Vxc2+ 33.Şa1 Va4+ 34.Şb1 Vc2+ Beraberlik ama beyaz bir piyon önde ve o doğal olarak kazanca daha yakın taraf.) **32...Vf1+** Beyaz terk etti. **0-1** (Araya fil kapatmak bir işe yaramıyor, 33.Fc1 Fg5 ve sonra 34.Vc1+ ile Siyah, alet kazanır.)

TSF Web sitesinden alınmıştır.

Umut Erdem Gündüz – Cemil Gülbaş, 10. Tur

Yandaki konumda Beyaz, 30.Kd8! hamlesini yapabilse yeni şampiyon çok zor durumlara düşebilirdi. Çünkü 31.Kxe8# tehdidi önlenemezdi. Ama o, veziri tehdit etti: **30.Kd3 Vb2+ 31.Şd2 Fxh1** Beyazın hâlâ kazanç şansı vardı, 32.Ve7 veya 32.Vxh1 yollarıyla. **32.Vd8?? Fc6?** İki taraf için de çok kötü bir devam yolu. Siyah, 32...Vc3+! ile kazanç yolunu kaçırıyor. **33.Ff7? Vc3+** (33.Vc7 Fe4 34.Vf7 Fc6 Beraberlik şansı vardı.) **34.Şe2 Vxc2+ 35.Ad2 e4! 36. Kd6 Vd3+!** Beyaz terk etti. **0-1** (Bitirici şah tempoları yüzünden diğer seçenekler de işe yaramıyor: 36.Vxe8 Fxe8 37.Kd8 Ac3+ vs.)

Serkan Soysal – Cemil Gülbaş, 7. Tur

İki tarafın da çok uzun süren karşı kampa sarkma çabaları sonuç vermeyince Beyaz, şah kanadında bir piyon fedası ile oyunu karıştırmak istedi. **65.f4?! gxf4 66.Fc6 Ka7 67.K1xf4? Vg8** (Merkezin açılmasından ürktüğü için Siyah, kale fedasını kabul etmiyor. **67...exf5 68.e5 Fb8 -+**) **68.Kf3 Kc7 69.Vb2 Vxg4 70. Vxb6 Vxe4??** Oyunu yitirmeye neden olabilecek bir taş alış. **72.Şxa5 Va2+ 71.Fb5??** (Beyaz, altın tepside sunulan kazancı elinin tersiyle itiyor: **71.Vxc7+ Fxc7 72.d6+ Şxd6 73.Fxe4** Beyaz çok üstün.) **71...Vc2+** İnişiyatif Siyah'a geçti. **73. Şxa5??** (73.Şa3 Beraberlik) **73...Va2+ 74.Fa4 Kc8?** (Bu da fahiş bir hata, ancak Beyaz bundan da yararlanamıyor. **75.Kxe5+ Fxe5 76.Ve6+, +- 75.Va7+ Kc7 76.Va6 e4** (Daha iyisi **76...Vd2+ 77. Şb6 Kf8!**) **77.Kb3 Vd2+ 78.Şb5 Kf8 79.Vb6 Kd7 80.Şc6 Kc8+81.Şb5 Kb8 82.Vxb8 Fxb8 83.Şb6 Fc7+ 84.Şb7 Fe5+ 85.Fxd7 Şxd7 86.d6 e3** Beyaz terk etti. **0-1**

Cemil Gülbaş – Köksal Ege, 4. Tur

33...b5 Bir sürü hamleyi, Ae5'i, g6'yı, h5'i artık çok geç bırakan bumerang! **34.f4! g6** Atın hareket alanı daraldıkça daraldı ancak Siyah'ın daha önemli bir sorunu var: açarak şah tehdidiyle veziri tehlike altında. **35.g4** (Çok rahatsız edici bir sürüş. Tehdit: **36.f5 gxf4 37.gxf5 Ve8 38.Ke5+** ve veziri kazanır.) **35...Şg7** Ah, rakip bir görmese! diye mi oynanmış acaba? **36.Kxd3** Siyah terk etti. At öldü, kavga bitti. **1-0**

Mert Erdoğan – Cemil Gülbaş, 8.Tur

1.c4 e5 2.Ac3 Af6 3.Af3 Ac6 4.g3 d5 5.cxd5 Axd5 6.Fg2 Ab6 7.0-0 Fe7 8.a3 0-0 9.b4 Fe6 10.Kb1 f6 11.d3 a5 12.b5 Ad4 13.Ad2 (D) Beyaz filin önünü açan bu hamle bir işe daha yarıyor: d4'teki atın hareketini kısıtlıyor. Siyah b7 piyonunun korumasını **13...Vc8** veya **13...c6** ile de yapabilir ama o, en kötü yolu seçiyor: **13...Ad5? 14.Fxd5 Fxd5 15.e3!** Siyah terk etti. **1-0** Taş değişiminden sonra siyah ata yer kalmadı. **15...Af5 16.e4** çatal veya **15...Ae6** yine **16.e4** fil boğulur.

mustafayildizbd@gmail.com

Bize Gönderilen Kitaplardan

Tarih Üzerinden Psikolojik Savaş ve Atatürk Dersi

Cengiz Özakıncı

Otopsi Yayınları

Başkent Üniversitesi 25, Cengiz Özakıncı yazarlığının 40 ve Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet 95 yaşında. Kurulmadan, kurulduktan sonra her yönden çöktürilmeye çalışılan Türkiye Cumhuriyeti; öve, söve yok edilmek istenen Atatürk. Haini, hasmı kadar yılmaz savunucuları da var Atatürk'ün ve onun en büyük eseri Cumhuriyet'in. Her çalışmasıyla saldırı ve karaçalmaları tersyüz eden, soyadına yakışırca yaşayan, yazan Özakıncı'dan çarpıcı bir yapıt. "Onların Cambridge Üniversitesi ve Harvard Üniversitesi varsa; bizim Başkent Üniversitemiz var" diyebilmenin onurunu taşıyan Prof. Dr. Mehmet Haberal yazdığı önsözde: "Hitler'in ve Nazi partisi ileri gelenlerinin Atatürk'ü, Türk Kurtuluş Savaşı'nı ve Türk Devrimi'ni kendilerine rol model olarak aldıkları ve Kemalizm'i örnek aldıkları içindir ki

soykırım gibi insanlık suçları işlediklerini savunan bir "doktora tezi", İngiltere'nin en köklü, dünyaca tanınmış devlet üniversitesi olan Cambridge'de onaylanmış ve yine dünyanın en eski ve en saygın üniversitelerinden Harvard Üniversitesi'nce kitap olarak çoğaltılıp yayılmıştır. Cengiz Özakıncı, bu doktora tezini irdeliyor; ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ü Hitler'in ve Mussolini'nin yol göstericisi, rol modeli olarak tanımlayıp, Kemalizm'i Nazizm ve Faşizmin ilk örneği, kaynağı olarak gösteren bu tezde, bilimsel etik ilkeler çiğnenerek böylesi gerçeğe aykırı bir sonuca varıldığını gösteriyor." Özakıncı da "Propagandaya karşı en uygun davranış yanıtlamaktır... diyor. Sıra okurda.

Geçmiş Zamanlara Dair

Selim Nüzhet
Gerçek

Büyüyen Ay
Yayınları

Arkeologlar toprağın altında; Mustafa Kirenci yönetimindeki Büyüyen Ay yayınları da Kütüphanelerde tozlu raflarda saklı duran

kültürel mirası ortaya çıkarıyor. “Büyük bir hazineye sahibiz ama onun farkında değiliz” diyerek Kültürel hafızayı yeniden canlandırmak için büyük çaba harcayan Büyüyen Ay’dan adına yakışır ve anlamlı bir adım daha. 1934’te Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğünü kuran Selim Nüzhet’in “Bütün Eserleri”. İlk kitap Selim Nüzhet’in gazete ve dergilerde kalan 80 yıl önce kaleme alınmış yazıları. “Neler kaybettiklerimizin birer envanteri. Her bir yazı vaktiyle sahip olduğumuz güzelliklerin, hayat algımızın dokusunu oluşturan estetik değerlerin, yaşama kültürünün öğretici, hatırlatıcı birer arşiv belgesi. Bugün konuştuğumuz bazı problemlerin o zamanlardan tespit ve teşhis edildiği, çözümü için önerilerin getirildiği ve bunların dikkate alınmadığını açığa çıkarıyor. Kültür, şehir-mekân, insan, toplumsal hayat, eğlence konularında geçmiş yaşantımızın temel saiklerini ve işleyişini, anlamlar evrenini, güzelliklerini ve zarafetini öncelikle fark etmemiz için kılavuz olacak, estetik dikkatimizi uyandıracak ve canlandıracak hatta geliştirecek bir yapıt. Kendisinden önceki zamanı üstün bir dil zevki ve duyarlı bakışlarıyla kendi zamanına taşıma sorumluluğunu yerine getiren kitabın temel karakteri “İçinde yaşadığımız toplum ve mekâna, samimi ve hasbi bir yönelime sahip olmak, onu, duyarlılığı şiar edinerek düşünmek”.

Karacaoğlan Araştırmaları I

Hilmi Dulkadir

Mersin
Büyükşehir
Kültür
Yayınları

Karacaoğlan yaşamı ve yapıtlarıyla 400 yıl önce Anadolu’yu ve Türkçenin estiği coğrafyaları büyüleyen, efsaneleşmiş bir usta. Şiirleri, müziğin eşsiz gücüyle buluşan, türkülerin ok gibi yüreklere saplanan dizleriyle aşkın, sevginin ölümsüz bilgesi. Her kente gönül veren adlar vardır. Diyarbakır’da Şevket Beysanoğlu, Bodrum’da Halikarnas Balıkcısı, Hatay’da Mehmet Tekin ve Mersin’de Hilmi Dulkadir. Hilmi Dulkadir’in yayına hazırladığı kitap Karacaoğlan konusunda yayınlanan en derli toplu çalışmalardan biri. Karacaoğlan’ın hayatı, sanatı, yapıtları ve işlediği konuları ela alan yazılardan oluşan yapıtta Karacaoğlan aşığı araştırmacıların yazıları bir araya getirilirken, “Sakla beni bucağında/ Can vereyim kucagında, Odun olam ocağında,/ Yak od’una kül et beni” diyen Karacaoğlan’ın mezarının, adını taşıyan bir köyün bulunduğu, Hüseyin Gezer’in heykeli ile gelen geçeni selamladığı Mut ilçesinde yapılan 56 yıldır süren etkinliklerden örnekler veriliyor.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: NAMIK BERKER

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

C İ H A T B U R A K

Çanakkale Savaşı'nda doğdu. Ortaokulda resme sevdalandı. Selim Turan ve Avni Arbaş atölyelerinde çalıştı. “Karı doyurmaz” denilince mimarlığı seçti ancak hep bitişikteki Resim bölümündeydi. Mimarlığı yaşamak; resmi her zaman sevdiği için yaptı. Resmi mimariye, mimariyi resme taşıdı. Yapılarında insancıl anlam ve işlev vardı. 9 Eylül’de İzmir’e giren süvarilerdendi babası. “Yere ancak bayramları inerdi, o da elini oğlunun yanağında birkaç saat dolaştırmak için.” Birlikte büyüdüğü “bağımsız, özgür” kedileri, onlara benzettiği kadınları resimlerinde işledi. Hiçbir sanat endişesi düşünmeden yazan Evliya Çelebi’yi severdi. Öğretmeni Marcel Odetta, Kütüphane müdürü Ahmet Muhip onu Poe’yla tanıştırdı. 21 yaşında resmini yapamadıklarını öykülere ve şiire başladı. “Sanat sanatçıyı, sanatçının sanatı yaşattığı kadar yaşatır” derdi. Soyut resmin en geliştiği, hat geleneğinin serptildiği bir ülkedendi ve soyuta yönelmedi. Seçmeci olmayan fotoğrafa, somuta ısınmadı. Mimarlık nikahlısı, resim sevgilisi, edebiyat flörtüydü.